

Приморске новине

БУДВА, 31. ОКТОБРА 2000. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 0,30 ДМ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXIX • БРОЈ 455 •

ШАКА БЈЕЛИНЕ

Случај Јазе покреће уверење да има смисла говори о феноменологији наше душе у разним нијансама када су, наравно, у питању материјални интереси. Чак ако је облик већ познат, виђен, кројен од „оштрих мјеста“ понашања. Тако и једна позната плажа постаје прецизни симбол манипулација приликом продаје земљишта. Сујерицијављени погледи, и интереси, у овом случају на ивици жутих бјелих обала, говоре о иреалности једних и других, а све заједно снажно говори о реалности наше уништене људске и друштвене симетрије.

Требао би да Јаз остане налик на плажу морској вјетра, сав устрећен од жамора људи и од таласова, а не окован бетоном и жељезним конструкцијама.

Требао би да Јаз буде спољњак, шака бјелине, довољан да нас усмјери жељеном средишту. Има разлога збој којих је потребно, не само из користиљубља, за њега се залажати и борити, бранити га, оштрим од зидова.

Требао би одбранити Јаз јер на таквим плажама зидови су на одсуству, јер на њима човек тежи за ваздушастом лакоћом одмора, јер на крошњама својих невјероватних поклона носе тијела увијек спремна да одлеће.

Треба схватити оне који бране Јаз од београдских стаза, челичних монштажа, јер је његова природна слика драгоцјена управо за тезу о нашем туристичком бољитку, а и о нашој имитацији и усвојенима осјећљивим на вјетар, на шумове таласа и тијеска.

Мислећи на таласе и тијесак љеће се степенцима таласа и тијеска пењајући у будућност, умјесто стаза од београда која никада није имала крила. Вјетар и тијесак, насупрот томе, освајају свој дио неба. Као тјера, као спољњак, и Јаз постаје чистије небо.

Зато не схватим оне који имају толику смјелости да, зарад шаке новца, нарушавају ту шаку бјелине, ту шаку плаветнила. Они би могли врло лако да протјеру које волимо пренесу на друга мјеста, у друга времена, у разне планове, из наших снова и сјећања.

Тај Јаз, сваког јутра у сну оштри освојен, сваке вечери напуштен, покривен зором, овакав какав јесте створен је за сва времена. Зато не схватим оне чије су се фиоке отвориле збој његових зрачних, свјетлуцавих слика које нас приморавају да их бранимо од нас самих. С колико снаге нам та грађа мјеста доказује да заувјек остају да живе у нама, да су дио нас, и као да од нас очекују неки догађаји животи. А ми нарушавамо њихову љепоту, односимо им тијесак, окивамо их бетоном... А она нам одувјек, и заувјек, пружају живу моћност постојања. Да ли уопште из нас извире, захваћа ли нас и обузима ли нашу душу нека врста кајања што нијесмо довољно брже посветили нашим плажама? То кајање би требало да буде прилично мучно, обзиром с колико смо им небрине узвраћали за љепоту и користи коју нам пружају.

Нашим плажама, та и Јазу, недостигаје нешто више од стварности: о њима довољно не сањам! С ону страну сна задржали бисмо их бетоном, оковали жељезом, умјесто да им из даљине враћимо заборављени тијесци, догађаји чин брије и љубави.

Бошко БОГЕТИЋ

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ПРИХВАТИЛА ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ МИНИСТАРСТВА УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА У ВЛАДИ РЦГ О МЈЕРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОЈЕКТА УЧЕШЋА ПРИВАТНОГ СЕКТОРА У САНАЦИЈИ, ПОБОЉШАЊУ И ПРОШИРЕЊУ СЕКТОРА ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА И КАНАЛИЗАЦИЈЕ ПРИМОРСКОГ РЕГИОНА ЦРНЕ ГОРЕ И ЦЕТИЊА, ДОПУНИВШИ ЈЕ АМАНДМАНИМА

„ДА“ ЗА ПРОЈЕКАТ, АЛИ И ЗА ИНТЕРЕСЕ ОПШТИНЕ

● Пројекат који предвиђа санацију постојеће мреже и побољшање водоснабдијевања и канализације прихваћив, посебно у првој фази која обухвата санацију, али Општина треба да заштити свој интерес и средства улажања из прошлости година у побољшање система водоснабдијевања и канализације у општини ● Средства од продаје непокретности уложити се намјенски и уређивање градског грађевинског земљишта ● Измјенама и допунама ДУП Бечићи одређена нова локација за градско гробље и килеу ● Утврђен Нацрт УП стамбено-пословне туристичке зоне „Розино“ који не обухвата земљиште око кога се споре Општина и „Меркур“ ● У три дана сједница СО два пута прекидана збој губитка кворума, а на почетку четвртог дана одложена без одређивања датума када ће се наставити.

За прва три дана рада 18. сједнице Скупштине општине, 30 и 31. октобра и 1. новембра, одборници су стигли тек на пола пута - завршили су разматрање шест тачака дневног реда а преостало им је још седам. На почетку четвртог радног дана, 3. новембра, сједница је одложена и неизвјесно је када ће се наставити јер у моменту одлагања сједнице није одређен и датум кад ће се наставити.

Главна тачка дневног реда 18. сједнице СО била је разматрање предлога одлуке о мјерама за реализацију Пројекта учешћа приватног сектора у санацији, побољшању и проширењу сектора водоснабдијевања и канализације приморског региона Црне Горе и Цетиња. Овај пројекат који је недавно иницирало Министарство уређења простора у Влади РЦГ подразумијева удруживања општинских јавних предузећа за водовод и канализацију са овог подручја у јавно предузеће Регионални водовод „Црногорско приморје“ и њихово повезивање са њемачком фирмом „Aqua Mundo“ како би се заједно, уз коришћење њемачких кредита: и бесповратне помоћи, радило прво на санацији а затим и побољшању и проширењу система водовода и канализације, који су посебно важни на овом подручју. Пројекат је затим предвиђено и оснивање приватно-јавног предузећа „Monte Aqua“ у Црној Гори.

Одборници су у дужој расправи, без карактеристичне страначке обојености и политичких разлика, констатовали

да је поред бројних отворених питања и недоумица Пројекат, ипак, прихватљив за нашу општину, посебно у првој фази која подразумијева санацију мреже и коришћење повољних кредита и бесповратне помоћи, и што ЈП „Водовод и канализација“, ако је незадовољан, послје прва фазе може напустити Пројекат под условом да врати уложене кредитна средства. Понуђени пројекат одборници су једногласно прихватили са амандманима које је поднио председник Општине Ђорђе Прибиловић којима се инсистира на заштити интереса Општине Будва и капитала досад уложеног у побољшање система водоснабдијевања и канализације у нашој општини.

Одборници су у досадашњем раду сједнице јеногласно донијели и Одлуку о стављању ван снаге одлуке о одређивању градског грађевинског земљишта која се односи на двије парцеле у оквиру ДУП „Пржно -

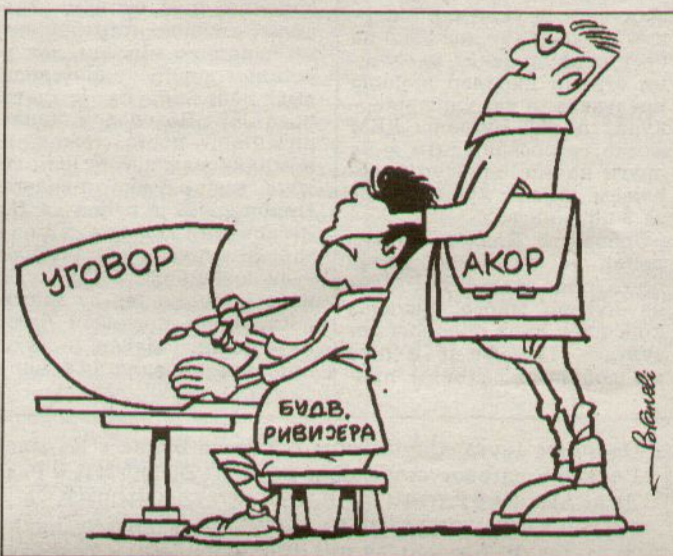
Каменово“ које нису приведене намјени у прописаном року, Одлуку о измјенама и допунама Детаљног урбанистичког плана Бечићи којима је одређена локација за ново градско гробље у капелу, и Закључак о непривођењу намјени градског грађевинског земљишта у оквиру ДУП „Розино“ уз истовремено давање овлашћења председнику Општине да убудуће у име Општине процјени да ли се земљиште које у року од пет година није приведено намјени, може привести у наредне три године, или да се стави ван снаге одлука о одређивању тог земљишта као грађевинског.

До већих разлика у ставовима одборника, полемике и реплика, дошло је приликом разматрања предлога одлуке о продаји непокретности путем конкурса и предлога Закључка о утврђивању Нацрта измјена и допуна урбанистичког пројекта стамбено-пословне туристичке зоне

„Розино“. Одборници СНП су имали више примједби на продају станова и пословних простора на које је Општина стекла власништво путем уговора о компензацији или о фидуцијарном преносу праве својине, па нису ни учествовали у одлучивању. У образложењу ове одлуке, између осталог, наведено је и да ће се средства од продаје намјенски употребити за уређивање градског грађевинског земљишта. Одборници СНП нијесу били задовољни ни образложењем за Нацрт УП зоне „Розино“ који је овог пута понуђен у скраћеној верзији у односу на претходну пошто зона пројекта не обухвата и земљиште поред аутобуске станице око којега се споре „Општина и „Меркур“, па су и у овом случају напустили сједницу уочи одлучивања.

Према утврђеном дневном реду одборници у наставку 18. сједнице треба да разматрају Нацрт ДУП „Дубовица I“, информације о остваривању потреба грађана у области здравства и раду јавне предшколске установе „Љубица В. Јовановић - Маше“, Анализу стања у образовним установама на територији општине Будва, и предлог рјешења о давању сагласности на именовање директора ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“. На дневном реду је и више рјешења о зумирању и давању земљишта и, на крају, одборничка питања, одговори и обавјештења.

(Опширније на 2. и 3. страни)

Карикајура Бранислава Николића

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

18. SJEDNICU SO OBIJEŽILA RASPRAVA O PROJEKTU UČEŠĆA PRIVATNOG SEKTORA U SANACIJI, POBOĽŠAŅU I PROŠIREŅU SEKTORA VODOSNABDIJEVAŅA I KANALIZACIJE PRIMORSKOG REGIONA CRNE GORE I CETIŅA

ВИЗА ЗА ПРВУ ФАЗУ ПРОЈЕКТА

• Амандманима на предложену одлуку о реализацији овој пројекта коју је припремило Министарство уређења простора Владе РЦГ одборници надали су значај заштити интереса Општине и досада уложеној капиталу у систем водоснабдевања и канализације • Пројекат прихватио како би се у првој фази санирала јубица на мрежи и искористила повољна средства и безопвратна помоћ, а затим ће се одлучити шта и како даље • Различити ставови одборника о продаји непокретности Општине путем конкурса • Ново градошко тровље и калела у Бечићима • Утврђен Нацрт УП ситамбено-пословне јурисичке зоне „Розино“ у скраћеној верзији • Сједница два пута прекидана збој јубица кворума

Први дан 18. сједнице Скупштине општине, 30. октобра, протекао је у расправи о Предлогу одлуке о мјерама за реализацију Пројекта учешћа приватног сектора у санацији, побољшању и проширењу сектора водоснабдијевања и канализације приморског региона Црне Горе и Цетиња. Овај предлог је накондано уврштен у дневни ред, последице заказивања и достављања материјала за 18. сједницу СО, 20. октобра, јер је на састанку председника приморских општина са министром уређења простора у Влади РСГ 23. октобра, договорено да се скупштине приморских општина изјасне о овом предлогу до краја октобра ове године и заузму свој став. Уз предлог Одлуке са образложењем достављени су и основни подаци о реализацији Предлога, резиме предлога њемачке фирме „Аqua Mundo“ за оснивање јавно-приватног предузећа „Monte Aqua“ у Црној Гори и мишљење Секретаријата за привреду и финансије о понуђеном пројекту. Сједници Скупштине општине присуствовао је и директор ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“ Предраг Бијелобровкић.

Образлажући предложену одлuku Предrag Бјелоркoвић је нагласиo да је то једини пројекат из Црне Горе који је прихваћен без примједби на финансијској конференцији Пакта стабилности за југоисточну Европу одржаној крајем маја у Барселони. Било је више интересаната за овај пројекат а Влада РЦГ је одлучила да се иде преко међународног тендера који је објављен у „Фајнешнел тајмсу“. Приликом отварања понуда, 8. августа, констатовано је да су приспјеле три понуде, а Управни одбор ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“ 9. септембра је официјелно да је најповољнија понуда конзорцијума „Aqua Mundo“.

- Констатовали смо да је најбољи концепт приватнојавни при чему постојећа имовина остаје јавно власништво а нова ће бити приватно-јавна. Пројекат има и подршку њемачке владе. За улагање 10 милиона марака у првој фази гаранције даје Влада РПГ, а први радови би могли да почну већ у децембру ове године. Ако не буду задовољне одвијањем радова у првој фази општине могу да изађу из пројекта с тим да врате уложена средства утрошена на њиховом подручју - Прекаг је између осталог Предраг Бјелобрковић. Осврћући се на примједбу Секретаријата за привреду и финансије да су и раније предлагани и подржавани слични пројекти који нису реализовани Бјелобрковић је рекао да су прошле године биле неповољне за улагање страног капитала. За протеклих десет година од када је почео рат, а затим услједиле

санкције, у Југославију није ушао ни један цент па се нису могла реално очекивати ни улагања у регионални водовод.

Предлог прихватлив али...

Директор ЈП „Водовод и канализација“ Стеван Вучетић је истакао да је предложени концепт прихватљив због концентрације једног регионалног система што треба да омогући боље одржавање и развој. Добро је, по његовим ријечима,

јектом па би, по његовим
ријечима, требало средства
одмах уложити у довођење
воде са Каруча како је
предвиђено пројектом реги-
оналног водовода на чијој
су реализацији већ изведе-
ли неки радови. Драган Ли-
јешевих је поставио питање
колики су досадашњи губици
на водоводној мрежи и
колико се тих губитака мо-
же санирати до почетка на-
редне сезоне, а Љубо Лије-
шевић је констатовао да
није довољно само санира-
ти губитке него треба обез-

стог отпада, па велики по-
сао са Словацима за из-
градњу регионалног водо-
вода, од kojих ништа није
ostварено. Зато треба уве-
сти и одговорност за пред-
лагача, да, по ријечима
Приблиовића, стоји иза
свог предлога.

- Будва је међу општина-
ма на Приморју које су бо-
ље ријешиле питање водо-
снабдијевање зато што је
годинама улагала и стално
обезбеђивала неке мање,
додатне количине воде. Та-
ко би и за наредну сезону
мogli да обезбиједимо још
25 литара у секунди из Бу-
љарице. По овом предлогу
треба да се прво санирају
губици на мрежи. Они у на-
шој општини, како се про-
цјењује, износе око 30%
што на 220 литара у секун-
ди представља 66 литара, а
нама је потребно још 50 ли-
тара у секунди у вријеме
највеће потрошње. Но, тиме
се проблем не може рије-
шити јер постоје губици на
мрежи који се користе (на
примјер - нерегистровани,
нелегални прикључци). Не-
ма система без губитака,
може се само говорити о
њиховом смањивању на не-
ких 5-6% - рекао је пред-
сједник Прибиловић пред-
лажући да, ипак, треба
прихватити понуђени про-
јекат, да се иде у прву фа-
зу, да се санирају губици,
да Будва добије повољна
средства од око 800.000
ДЕМ плус бесповратну по-
моћ, па да се затим одлучу-
је о даљем учешћу у Про-
јекту.

Директор ЈП Регионални водовод „Црногорског приморје“ Предраг Бјелобровић је у расправи нагласио да ће уласком у овај пројекат Будва већ идуће године добити више воде што ће се обезбиједити санацијом мреже. Водоводне мреже су свуда старе, а понегдје се воде губи и на резервоарима. Он у тај пројекат стварно вјерује, рекао је одговарајући на директно питање да ли у тај пројекат искрено вјерује или то само ради по службеној дужности.

Заштитити интересе општине

Одборник Жарко Миковић је инсистирао да се заштити интерес општине Будва која је протеклих година улагала у ЈП „Водовод и канализација“, да се не деси као у случају трансформације Електродистрибуције и ПТТ да Општина остане без власничких права. Он је истакао и да одборници Социјалистичке народне партије неће гласати за овај предлог ако се не идентификује и заштити власнички капитал Општине, јер је, како рече, Будва досад више пута очерупана.

Наставак сједнице, 31 октобра, почео је са закашњењем јер је клуб одборника коалиције „Да живимо боље” разматрао амандмане на предлог Одлуке о мјерама за реализацију Пројекта учешћа приватног сектора у санацији, побољшању и проширењу сектора водоснабјевања.

снабдиjevaња и канализације приморског региона Црне Горе и Цетиња. Када је сједница почела Клуб одборника СНП је тражио паузу да би размотрио амандмане, па је сједница настављена тек после

**ПОДРШКА
ЊЕМАЧКЕ
ВЛАДЕ**

„Aqua Mundo” je konzorcijum tri nezavisne njemačke kompanije koje su svoji motiv za davanje ponude našle prvenstveno u odluci njemačke vlade da pozajmiцом od 30 милиона ДЕМ пружи подршку Црној Гори и њеним напорима да побољша ситуацију у водоснабдијевању и одвођењу отпадних вода Црногорског приморја. Додатни мотив свакако је и одлука Њемачке да уколико уговор буде додијељен ъемачкој компанији влада ове земље ће одобрити субвенције у износу од два, односно четири милиона ДЕМ на одобрени кредит, као и осигурање инвестиција од политичких ризика од стране владе, и спремност да се обезбиједе додатна финансијска средства приватних предузећа из сектора за водоснабдијевање. Осим тога, ъемачка компанија за развој ДЕГ обавезала се да подржи и овај пројекат са додатних 5,5 милиона ДЕМ.

паузе. Предложеним амандманима ближе су утврђени услови под којима ће Општина Будва за случај да се не укључи у реализацију друге фазе пројекта враћати средства утрошена у општини на радове и активности предузете на реализацији прве фазе Пројекта. Њима су, такође, конкретизована права и обавезе Управног одбора ЈП „Водовод и канализација” по питањима укључивања у другу фазу Пројекта, одлучивање о статусним промјенама, обезбјеђивања јавног интереса Општине приликом одлучивања о битним промјенама, као и ангажовања овлашћеног субјекта за процјену реалне вриједности имовине ЈП „Водовод и канализација”. Амандманима је прецизирана и обавеза ЈП „Водовод и канализација” да након добијања средстава из прве фазе пројекта уради програм употребе средстава и Скупштини као оснивачу поднесе извјештај о реализацији програма.

На почетку nastavka sjednice predsjednik Kluba odbornika СНП Станко Асановић је саопштио да прихватају амандмане јер су њима прихваћени сви захтеви СНП за заштиту интереса Општине. Тако је, по ријечима Асановића, Општина требала да поступи и

у случају трансформације Електродистрибуције и ПТТ, посебно у случају ХТП „Будванска ривијера“. Одборници СНП ће зато гласати за предложене амандмане јер се њима штите интереси Општине и грађана и тако треба поступати и убудуће, рекао је он.

Сagalаност на предложене амандмане дали су и предлагач, директор ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“, и Комисија СО за прописе. Скупштина општине је затим једногласно усвојила Одлуку о мјерама за реализацију Пројекта учешћа приватног сектора у санацији, побољшању и проширењу сектора водоснабјивања и канализације приморског и региона Црне Горе и Цетиња, заједно са амандманима.

У наставку сједнице одборници су једногласно усвојили одлуку о стављању ван снаге дијела Одлуке о одређивању градског грађевинског земљишта којом се стварају услови за враћање земљишта ранијим власницима двије парцеле у оквиру КО Свети Стефан које у предвиђеном року нису приведене намени, односно нису играћене и уређене у складу са ДУП „Пржино-Каменово“.

(He) спорна продаја

Други дан скупштинске сједнице протекао је у расправи о предлогу Одлуке о продаји непокретности путем конкурса, односно продаји шест станова и два пословна простора чији је власник Општина. Ове непокретности Општина је прибавила на основу компензационих уговора или уговора о фидуцијарном преносу права својине који су закључени са лицима која су тако извршила обавезу плаћања накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта. Средства добијена продајом намјенски би се употребила за уређивање градског грађевинског земљишта. Одборници СНП су приговорили на предлогу Одлуку јер је на почетку године речено да ће бити компензација, да ће се плаћање накнаде за уређивање градског грађевинског земљишта вршити само готовином, а по овој одлуци види се да је, ипак, било компензација. Тражили су и информацију о томе како су настале ове обавезе, како је закључен уговор о компензацији, питали зашто о процјени не одлучује скупштинска комисија него нека друга коју формира предсједник Општине... они нису прихватили образложење предлагача и одборника ДПС да је ова одлука законита, да је прихватила и скупштинска комисија за прописе, па су, сматрајући да се ради о принципијелном питању, напустили сједницу СО. Послије њиховог одласка остатак одборника није био довољан за кворум па је сједница прекинута.

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

РЕЗИМЕ ПРЕДЛОГА ЊЕМАЧКЕ ФИРМЕ „AQUA MUNDO“

ОСНИВАЊЕ ПРИВАТНО-ЈАВНОГ
ПРЕДУЗЕЋА „MONTE AQUA“ У ЦРНОЈ ГОРИ

Наредног дана секретар Секретаријата за инвестиције Вукица Ненадовић је одговарао на примједбе и питања одборника СНП дата у расправи истичући да су сви уговори о компензацији и фидуцијарном преносу права својине по основу којих је Општина постала власник ових непокретности склопљени још 1998. године, али и одборници СНП тиме нису били задовољни. Оцијенили су да је одговорено само на мањи дио, не и на суштинска питања, па су уочи одлучивања напустили сједницу. Остатак одборника једногласно је усвојио предлог Одлуке о продаји непокретности путем кокурса.

Ново гробље и капела

Послије исцрпљујуће и полемичке расправе о продаји непокретности одборници су без расправе и једногласно усвојили Одлуку о измјенама и допунама ДУП Бечићи којима је одређена локација за ново градско гробље и капелу, и Закључак о непривођењу намјени градског грађевинског земљишта. Закључак се односи на дио парцеле 512/1 КО Будва, површине 2052 м², која се налази у оквиру ДУП „Розино“ усвојеног 1995. године, на којој је овим планом предвиђена израда урбанистичког пројекта стамбено-пословне и туристичке зоне „Розино“. Како наведено земљиште није приведено намјени у прописаном року од пет година, нити се земљиште може привести намјени у продуженом року од три године, јер Општина није планирала инвестиције на том земљишту нити планирала финансијска средства, предложено је да Скупштина општине доноси закључак о немогућности привођења намјени тог земљишта. На предлог Клуба одборника коалиције „Да живимо боље“ Скупштина општине је донијела закључак којим се овлашћује председник општине да у име општине даје оцјену да ли се одређено земљиште може привести намјени у продуженом року од три године, ако није у цијелини или већим дијелом изграђено односно уређено, у складу са регулационим планом у протеклих пет година. У образложењу Клуба одборника коалиције „Да живимо боље“ наведено је да је стална обавеза општине да ставља ван снаге акте о одређивању градског грађевинског земљишта уколико су за то испуњени законом прописани услови, па је рационално за то овластити извршног органа јер се очекује већи број захтјева грађана за враћање одузетог земљишта.

ИЗМЈЕНЕ И ДОПУНЕ ДЕТАЉНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА БЕЧИЋИ

НОВА ЛОКАЦИЈА ЗА ГРОБЉЕ И КАПЕЛУ

Скупштина општине је без расправе једногласно усвојила Одлуку о измјенама и допунама Детаљног урбанистичког плана Бечићи којима је одређена локација за ново градско гробље и капелу. Претходно је, последије спроведене јавне расправе, рецензиона комисија оцијенила да локација одређена изградњу гробља и капеле у потпуности одговара овим намјенама, да је локација за гробље и капелу добро изабрана, као и да је добро постављен паркинг простор.

План новог гробља и капеле израдио је Завод за изградњу „Будва“ и читава локација заузима

Предуслов реализације предлога њемачке фирме „Aqua Mundo“ је да се сва јавна предузећа шест приморских општина и Цетиња удруже у јавно предузеће Регионални водовод црногорско приморје - друштво са ограниченом одговорношћу и да дјелује као један партнер у оквиру приватно-јавног предузећа „Aqua Mundo“.

По овом предлогу јавна општинска предузећа приморских општина и Цетиња и јавно предузеће Регионални водовод „Црногорско приморје“ задржавају у свом власништву сву постојећу инфраструктуру (изворишта воде и основна средства).

Приватно-јавно предузеће „Aqua Mundo“ оснива се искључиво на бази нових улагања свих партнера и биће власник само нове инфраструктуре коју изгради. Приватни партнери обезбјеђују своје улоге из својих средстава и кредита.

ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“ друштво са ограниченом одговорношћу као партнер у приватно-јавном предузећу „Monte Aqua“ обезбјеђује свој улог из средстава које приходије од приватно-јавног предузећа „Monte Aqua“ на основу накнаде за коришћење своје инфраструктуре. Средства обезбјеђена на овај начин ЈП Регионални

водовод „Црногорско приморје“ друштво са ограниченом одговорношћу ће држати на посебном рачуну, намјенски за обезбјеђење свог улога у приватно јавно предузеће „Monte Aqua“.

Приватно-јавно предузеће „Monte Aqua“ датумом оснивања преузима све запослене ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“ д.о.о. (тј. све запослене општинских јавних предузећа и ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“) и преузима одржавање, реконструкцију и експлоатацију (наплаћује воду) постојеће инфраструктуре као и изградњу нове инфраструктуре.

ТРИ ФАЗЕ

Према понуди конзорцијума „Aqua Mundo“ пројекат би се реализовао у три фазе.

Прва фаза финансијског предлога, која временски треба да буде реализована у току 2001. године, била би финансирана од суме од 10 милиона ДЕМ која се даје ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“. Дакле, давање кредита условљено је формирањем заједничког јавног предузећа од постојећих седам општинских предузећа и предузећа „Црногорско приморје“ на које општинска предузећа преносе своја права и обавезе по питању водоснабдијевања и канализације. Кредит се даје на период од 10 година са

каматном стопом 3,2% годишње, грејс периодом од 3 године, у 14 полугодишњих рата, што се на тржишту капитала сматра изузетно повољним условима. Гарант овог кредита је Влада Црне Горе. Добијање кредита по овим условима сматрамо великом повољношћу, с обзиром да се на овај начин обезбјеђују значајна средства општинама за санацију мрежа, која им иначе нису доступна. У овом случају општински буџети би се знатно растегли, јер, на примјер, Општина Будва је само ове године издвојила 600.000 ДЕМ за те намјене.

Испуњавањем наведених обавеза (спровођење јавног међународног конкурса и

оснивање јединственог предузећа Регионални водовод) Влада Њемачке се обавезала да поред осталог издвоји и 2,5 милиона ДЕМ за хитне интервенције за побољшање водоснабдијевања приморских општина. У случају Будве тај износ би био 500.000 ДЕМ што је још једна повољност.

Друга фаза обухвата двије етапе. Прва етапа предвиђа обезбјеђење 20 милиона ДЕМ кредита који се даје компанији „Monte Aqua“, а друга предвиђа обезбјеђење додатних 30 милиона ДЕМ од стране акционара „Monte Aqua“, јавно-приватног предузећа са ограниченом одговорношћу, са тачним оснивачким удјелима.

Овај план се мора строго поштовати, а градња појединих блокова изводи истовремено због рационалности па се власници земљишта морају претходно договорити и усатисити. По њеним ријечима неосноване су критике да ће се у овој зони населити велики број нових становника и тиме додатно оптеретити инфраструктуру, јер ће ту стамбено питање ријешити и многи подстанари који су већ годинама у Будви.

„Скраћена“ зона „Розино“

Одборник Жарко Миковић је поновно стављање на дневни ред Нацрта Урбанистичког пројекта стамбено-пословне туристичке зоне „Розино“ оцијенио неизбилним. Прво је тај урбанистички пројекат одбио, па је донијета одлука да се на том подручју по посебном урбанистичком пројекту граде стамбене зграде за раднике ХТП „Будванска ривијера“, а сада се поново предлаже израда урбанистичког пројекта читаве зоне „Розино“. Поставио је питање по којој се одлуци радио најновији нацрт овог урбанистичког пројекта и тражио да се одборницима дају на увид смјернице и пројектни задатак које обрађивачу плана даје председник општине.

Љубо Рађеновић је, с друге стране, повољно оцијенио нацрт УП стамбено-пословне туристичке зоне „Розино“ и предложио да се усвоји како би се изашло у сусрет власницима земљишта на том подручју, јер, по његовим ријечима, важнија је суштина од форме. Истакао је да је добро што је у међувремену донијет урбанистички пројекат за зграде ХТП „Будванска ривијера“ јер је тиме ово предузеће практично добило годину дана за припрему документације за градњу.

Услиједило је више реплика између одборника Социјалистичке народне партије и Демократске партије социјалиста, а на крају претреса одборници СНП су напустили сједницу образлажући то тиме да неће да учествују у неприципијелном одлучивању. Једногласно одлуком осталих 17 одборника Скупштина општине је донијела одлуку о утврђивању Нацрта УП стамбено-пословне туристичке зоне „Розино“ и стављању на јавну расправу. Непосредно последије гласања Скупштина је остала без кворума па је тако поново прекинута 18. сједница.

Наставак сједнице заказан је за следећи дан, 2. новембра, па сјутрадан одложен за 3. новембра. На почету сједнице председник Клуба одборника СНП Станко Асановић је предложио да се сједница одложи због обавезе одборника СНП да одају пошту свом преминулом члану и истакнутом јавном и друштвеном раднику Владу Лазовићу. Предлог је подржао и председник Клуба одборника Коалиције „Да живимо боље“ Владимир Тичић па је скупштинска сједница одложена без одређивања датума када ће се наставити. Према утврђеном дневном реду 18. сједнице одборници треба још да разматрају Нацрт ДУП „Дубовица I“, информације о раду јавне предшколске установе „Љубица В. Јовановић-Маше“ и остваривању потреба грађана у области здравства, анализу стања у образовним установама на територији општине Будва, предлог рјешења о давању сагласности за именовање директора ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“, као и више рјешења о изузимању и давању земљишта. Последња тачка дневног реда посвећена је одборничким питањима, одговорима и обавјештењима. **Б.М. СТАНИШИЋ**

ДОКУМЕНТА

У циљу реализације Пројекта учешћа приватног сектора у санацији, побољшању и проширењу сектора водоснабдијевања и канализације приморског региона Црне Горе и Цетиња (у даљем тексту: Пројекат) садржаног у документацији - Понуда конзорцијума „Aqua Mundo“ Манхајм, СР Њемачка, која је достављена надлежним органима општине и сматра се прилогом ове одлуке, Скупштина општине Будва на основу члана 44. а у вези са чланом 17. Закона о локалној самоуправи („Сл. лист РЦГ“ бр. 45/91, 16/95 и 23/95) и члана 94. Статута Општине, на сједници одржаној 31. октобра 2000. године доноси

ОДЛУКУ

О МЈЕРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОЈЕКТА УЧЕШЋА ПРИВАТНОГ СЕКТОРА У САНАЦИЈИ, ПОБОЉШАЊУ И ПРОШИРЕЊУ СЕКТОРА ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА И КАНАЛИЗАЦИЈЕ ПРИМОРСКОГ РЕГИОНА ЦРНЕ ГОРЕ И ЦЕТИЊА

Члан 1.

Овлашћује се Јавно предузеће за водоснабдијевање, третман и одвођење отпадних вода и депоновање чврстог отпада за подручје Црногорског приморја и Цетиња „Црногорско приморје“ Будва (у даљем тексту: јавно предузеће Регионални водовод „Црногорско приморје“) да организује и обавља активности предвиђене фазом I Пројекта.

Члан 2.

Овлашћује се јавно предузеће коме је повјерено обављање дјелатности водоснабдијевања и одвођења отпадних вода у Општини Јавно предузеће „Водовод и канализација“ (у даљем тексту: Јавно предузеће ВИК) да потпише Писмо о намјери које чини саставни дио понуде Конзорцијума „Aqua Mundo“.

Члан 3.

Обавезује се Јавно предузеће ВИК да се јавним предузећем Регионални водовод „Црногорско приморје“ оствари потребну сарадњу за несметану реализацију фазе I Пројекта у складу са Уговором о конзорцијуму „Monte Aqua“.

Члан 4.

Јавно предузеће ВИК задржава право да се по завршетку I фазе Пројекта не укључи у II фазу. У том случају Јавно предузеће ВИК дужно је да врати средства у износу утрошеном у Општини на редове и активности предузете на реализацији I фазе Пројекта. ЈП ВИК ће утрошена средства вратити под истим условима под којима је Регионални водовод „Црногорско приморје“ закључио уговор о замјену са КФМ.

Јавно предузеће ВИК дужно је да прије почетка радова презентира Регионалном водоводу „Црногорско приморје“ банкарску гаранцију којом се обезбјеђује испуњавање обавезе повраћања средстава из става 2. овог члана. Одлуку из става 1. овог члана доноси Управни одбор Јавног предузећа ВИК уз сагласност оснивача.

Члан 5.

Обавезује се Јавно предузеће ВИК да предузима радње које су предуслов заштитених статусних промјена тако што ће се извршити припајање Јавног предузећа ВИК преносом имовине у замјену за обезбјеђење удјела у укупној имовини јавног предузећа Регионални водовод „Црногорско приморје“ чиме се исто трансформише у јавно предузеће Регионални водовод „Црногорско приморје“ - друштво са ограниченом одговорношћу.

Јавно предузеће Регионални водовод „Црногорско приморје“ - друштво са ограниченом одговорношћу преузме запослене и сва права и обавезе Јавног предузећа ВИК а што ће бити регулисано уговором о припајању сходно Закону о предузећима.

Удио Јавног предузећа ВИК у јавном предузећу Регионални водовод „Црногорско приморје“ представљаће вриједност његове имовине која се утврђује од стране овлашћене агенције коју ангажује Управни одбор Јавног предузећа ВИК.

Општина Будва стиче власничка и управљачка права у ЈП Регионални водовод „Црногорско приморје“ сразмјерно висини удјела из става 3. овог члана.

Члан 6.

Одлуку о статусној промјени из члана 5. ове Одлуке доноси Управни одбор јавног предузећа ВИК сходно члану 17. Закона о јавним предузећима („Службени лист СРЦГ“, број 6/91) и члану 11. и 14. Закона о комуналним дјелатностима Црне Горе („Службени лист РЦГ“, број 12/95).

Члан 7.

Обавезује се ЈП ВИК да након добијања средстава из фазе I Пројекта уради програм употреба тих средстава и Скупштини општине поднесе Извјештај о реализацији програма.

Члан 8.

Јавно предузеће „Црногорско приморје“ као друштво са ограниченом одговорношћу, ће са осталим учесницима у пројекту основати Јавно приватно предузеће „Monte Aqua“ које ће бити одговорно за реализацију cjелокупног пројекта.

Члан 9.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

Скупштина општине Будва
Председник Општине

Ђорђе Прибиловић

АКТУЕЛНОСТИ

ИНФОФЕСТ 2000.

ЗНАЧАЈНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА ИНФОРМАТИЧКИХ ДОСТИГНУЋА

● У хошелима „Авала“ и „Мојрен“ у Будви, од 1. до 7. октобра, одржан овогodiшњи Седми фестивал информатичких достигања „ИНФОФЕСТ 2000“ ● Организатори Влада Републике Црне Горе и компанија „Бизнис линк“ из Београда

Овогodiшњи фестивал је отворио Филип Вујановић, председник Републике Владе, истакавши да се развоју информатике у Црној Гори даје приоритет са циљем да позиционирамо нашу републику као важан информатички ентитет у овом дијелу Европе у времену када Црна Гора чини интензивне кораке ка европским и свјетским интеграцијама и када информатика још више добија на значају.

Како је на завршној конференцији за новинаре саопштио Милан Мрваљевић, директор фестивала, оним што се догодило током шест дана трајања можемо бити задовољни.

ИНФОФЕСТ је окупио 894 учесника, од којих 52 из иностранства, док је појединачне садржаје пратило још 2000 посетилаца.

За одржавање ове значајне манифестације владала је изузетна медијска пажња, тако да је фестивалска дешавања пратило 29 акредитованих новинара из 14 медијских кућа.

На овогodiшњем 7. фестивалу информатичких достигања наступило је 37 фирми и институција у различитим фестивалским формама. Презентирано је и 28 најбољих ауторских радова по јавном конкурс.

Одржана су три округла стола и три специјализована семинара у оквиру Ме-

сутне са актуелним рјешењима као што су Апликације у AutoCad-у и Softver

вајдинг ЕДИ сервиса. Од страних учесника треба поменути и Informix Software из Аустрије, кућу кћерку компаније са сједиштем у Калифорнији, која је задужена за регион ком припада и Југославија.

Што се тиче домаћих информатичких кућа, представиле су се INTERNET CRNA GORA са својим новим рјешењем Pre paid System, MONET са резултатима тромјесечног рада, са акцентом на Post paid i Pre paid пакете. Подгоричке фирме DIGIT Montenegro i INFORMATIKA Montenegro су за најбољи наступ на фестивалу равноправно подијелиле прву награду. А као учеснике ИНФОФЕСТА треба поменути још и SYSCON из Београда, WIN-SOFT-Подгорица, OSA, SAGA, MIKROKUNJICA из Београда и друге учеснике.

На завршној вечери Стручни одбор Фестивала додијелио је прву награду за ауторски рад Милану Милосављевићу и његовој групи за рад „Примјена техника Дата мининга у предикцији отплата уговорних обавеза купаца“ и још 11 признања. Након награда уследило је традиционално „Вече са Будванима“.

А. КОСТОВИЋ
Р. ПАВИЋЕВИЋ

Председник Владе Републике Црне Горе Филип Вујановић отишара Фестивал

ђународне инфофест школе. У програму су учествовале и реномиране иностране компаније MICRO-SOFT, ORACLE, INFORMIX, SOFISTIK i ZZ INZENJERING.

Иако је било најављено учешће телекомуникационог гиганта ERICSON-a, околности у нашем окружењу су спречиле ову фирму да презентира своја нова достигнућа. Међутим, у потрази за новим тржиштима Црној Гори се представила фирма Sofistik из Њемачке, упознајући при-

за калкулацију статике са методом коначних елемената. Oracle је била једина компанија на фестивалу способна да коришћењем сопствене технологије имплементира глобално e-business рјешење, а истакала је и своју пословну мисију - 100% Интернет. У оквиру презентација наступила је и фирма ZZ INZENJERING из Љубљане, а ријеч је о високопрофесионалној компанији за развој и увођење намјенских софтверских рјешења, информатичких консалтинга и про-

Искоса

ЗАШТО ЈЕФТИНО КАД МОЖЕ СКУПО

Планина Созина која одваја приморско Црмничко поље од јадранске обале, биће пробијена и - пречећи пут.

Недавно су у Министарству за саобраћај и поморство црногорске владе, саопиштили да је у оквиру споразума са страним партнером (концерн „Валтисер Бау“ из Њемачке) предвиђена и изградња модерне саобраћајнице између Вирпазара и Бара, као дио магистралног пута који повезује Бар са Београдом, што подразумева пробијање тунела Созина.

Када је Созина први пут пробијена због изградње железничког тунела, најдуже је на прузи Београд-Бар, било је препорука и сујетности да он буде - вишенамјенски. Нијесу уважене, па је Созина пречећи неку тунелу поново пробијена: изграђен је тунел за регионални водовод од Скадарског језера до мора, за чији завршетак се траже увелико паре широм свијета. Тада је ипак било предлога да се, ако то већ није учињено први пут, направе вишенамјенски тунел. За водоводне цијеве, аутомобиле, тасовод, ПТТ каблове... Но, ни тада тлас разума није поштован: избушен је скупи тунел само за водоводне широке цијеве.

Нема сумње да је саобраћајница која ће повезивати луку Бар са главним градом Црне Горе и даље с центрира Србије, и Европје, неопходна. Тежи кампањом који деценијама већ, јуни шерећи, савладавају с муком усјоне преко Пашићевске Горе и Црмнице, с толиким приколицима, новим буџетом који одваја од Јадранске магистрале код Вирпазара, сипаће у Бар у многу краћем року, без заобилазне вожње која је и лежи, а камоли зими - ризична. Спор и скупа. Но, пробијање Созине је јаволски скупи посао и сипиже у вријеме оштрих бесјарице када је свака инвестиција прави подвиг. А да се слушао тлас разумних Созину не би требало пробијати по пречи пут. Односно, домаће и стране паре су могле бити уштрочене на неки други или пречи, такође неопходан инфраструктурни објекат.

Код нас је то неколико такво: радије пречећи понављамо, него да на њима учимо.

С.Ш.Г.

На врху пера

ПУСТИМО ДЈЕЦУ ДА ОДРАСТУ

Савремени и све тежи начин живота лишава нас многих задовољстава и уживања. Међутим, више забрињава што немилосрдни, али често преамбициозни темпо који намећемо дјеци, ускраћује њихове многе дјечије радости, а то може да има и последице по њих.

Дјетињство се данас, на жалост, не своди на безазлене дјечије игре, јер је и најмлађима слободно вријеме организовано као код одраслих.

У стара добра времена, дјеца су одлазила да се играју сатима. Данас их брижни и просвећени родитељи, поред основне школе, уписују на бројне курсеве и допунске часове, колима довозе у музичку школу, на часове страног језика, балета, са циљем да кад одрасту буду успешни и познати људи. Тако се свакодневица дјецетретирила у живот испуњен мноштвом обавеза што сигурно доводи до стреса, као и код одраслих.

На другој страни, за дјецу је све мање простора за игру. Улице су припале возилима, а последње сло-

бодне парцеле и ливаде гдје су се дјеца до јуче играла, уступљене су грађевинарима.

Живот у бетонским вишеспратницама постаје нехуман, родитељи су због силовних обавеза све мање са дјецом којој је на тај начин ускраћено да доживе радост правог безбрижног дјетињства.

У таквим околностима дјеца се навикавају да им родитељи креирају живот и она постају зависна од понуде одраслих, губећи на тај начин мотивисаност за сопственом забавом и дружењем са вршњацима.

Због обила обавеза и свакодневних термина, умјесто раздраганости и безбрижности дјеца постају агресивна, демотивисана и често отуђена.

Због свега реченог, а у име дјецетретирили би требали да сведу своје претјеране амбиције на разумну мјеру да би малишанима створили безбрижан лијепо дјечији свијет, да би им на тај начин вратили радост дјетињства. Зато, пустимо дјецу да одрасту.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

Коментар

ДВОСТРУКИ СТИД

О маслинама нашим јужнојадранским, пашићевским и будванским има пјесама скоро колико и сјабала. Слика, цртежа, графика и фотоса колико и трава на њима. Та дрвена сјабала су и вјечити изазови пјесника. Трајају пјесме за данима који су крај њих прохујали, траже да им маслина отвори само један лист да виде нешто далеко и лијепо.

Тако је у сликама, пјесмама и причама. У стварности нашој, многа је друштва, прозачније. Маслине древне умиру полако и сигурно. Мало буре и олује, више урбанизација бездушна, а највише пожари лејтећи из тогине у тогину односе хиљаде сјабала. Режевићки маслинаци, доскора посебан украс јужне обале, последњих година су згаришће које до срама обара поглед мјештана. И пролазника, намјерника, туриста. У лејтећем, великом пожару, догоријело је оно што је прешло у ранијим палеовинама.

А, сами вајрогасци кажу, да се овај пожар, понајвећи у последње вријеме, могао избјећи. Да се послушала њихова ријеч упућена на републике и општинске адресе. Адресе надлежних. Што вајра тиња на врху Пашићевске Горе и што зачас може да крене низбрдо према мору, никога изгледа није посебно бринуло. И вјештар је покренуо и торело је све до обале.

Маслине сјабалине, тореле су пред нашим очима. Пуне плода, чувене жутице, које народ никада нијесу изгубиле. Ни у годинама ратних, годинама ладних.

Последњих година о маслинама причају важни другови и господи на важним састаницима. Причају толико о томе како обновити и уредити маслињаке да се јавља „основана сумња“ да ће лијепо ријечи уствари нека врста посмртног слова. Јер, док се говорници надмећу у обећа-

њима на сваком километру пута наше обале, који вијућа кроз шуме маслинове, трагови умирања су превисе видљиви. Од пет милиона сјабала на Црногорском приморју, колико их је било прије сјабалине година, данас је два има око 200.000!

Набројити све мјере које су до сада предлагане за унапређивање маслинарства, толико је немогуће. Њихову реализацију, међутим, још нико није примијетио. Оно маслина што је остало, више је у корову, грчи, поломљених трава и преко сушењем, нешто што је под обрадом. Прије коју деценију у Бару је био формиран фонд за заштити маслинарства, а онда се убрзо утисао. Као да је неко хтио да се заштити на маслину пошитоно заборави. А да се о тој на разним састаницима толико прича. Цинизам посебно, заштити.

Маслине сјабале умиру пред нашим очима. А нових засада нема.

Последњих година на подручје наше општине, а слично је и код сусједа, сипало је на сјабалине инжењера, агронома, стручњака за пољопривреду и шире - привреду. Многи су и без посла, али за маслинарство није ангажован ни један стручњак. И, изгледа нико и не намјерава да то учини.

И ове јесени маслине су, као да нас на тај начин жестоко прекоријевају, родиле. Посебно добро на подручју Петровца, Светице Сисефана, Милочера и Пржња. Савиле се трапе под зелено-жутићавим плодовима, а маслинаци махом у корову. Тек шу и тамо по који вриједни домаћин који држи до себе и поштује „дрво живота“ очистио је штерен испод маслина. Да би сакупио плод, добио квалитетно уље које је храна и лијек.

Тамањем маслина цео наш крај постојао је ружини. И сиромашини. Све рјеђе се чује изрека зори се као Бар маслинама, која се нешто модификована ипак тако примјенљива и на добар дио будванске општине. Зора, наравно, не може бити тамо гдје треба да буде сјабала. Због уништавања нечега што је тако старо и вриједно, што је и користи и срећа. Храна и лејтећа. Нечега што би, да та имају они што та немају, толико тајили и тајали да би та и законима општине. Јер нема рока трајања и јер спорасте, тамо гдје се сади. Па и цијене нема.

Но, ми на несрећу, нијесмо ни друштво, ми не цијенимо добра приморских генерација. Ми убијамо оно чиме се древни народи, као Грци, Италијани или Шпанци рецимо поносе. И из поноса користе ваде. Ми о маслинама само причамо, надуто и нашироко, ишпићују их обећањима које не извршавамо. Има ли веће разлога за двоструки стид?

Саво ГРЕГОВИЋ

АКТУЕЛНОСТИ

ИНИЦИЈАТИВЕ

УМЈЕСТО СЕДАМ
- ЈЕДНО ПРЕДУЗЕЋЕ

• Представници Министарства уређења простора у Влади Републике Црне Горе, на челу са министром Радом Грејковићем и представници јавног предузећа „Регионални водовод“ разговарали са председником Општине Будва Ђорђевићем Прибиловићем, његовим сарадницима и представницима јавног предузећа „Водовод“ Будве, о усаглашавању концепција оснивања заједничког предузећа на нивоу Републике које би се бавило реконструкцијом и одржавањем постојеће водоводне мреже у приморским општинама и на Цетињу

Како је присутне информисао Раде Грејковић, министар за уређење простора у Влади Црне Горе, у току су договори са поменутим општинама о удруживању садашњих јавних предузећа у заједничко предузеће под називом „Монте Аква“. То је, у ствари, предуслов да немачка компанија „Аквa Мундо“ из Манхајма, која је на међународном јавном тендеру одабрана за најповољнијег партнера, уложи значајна средства у реконструкцију постојеће водоводне мреже.

Договорено је са немачким партнером да удружени локални водоводи задрже власништво над својим капиталом у домаћем дио-

ничарском друштву и да буду партнери са немачком компанијом „Аквa Мундо“, немачким инвестиционим фондом и компанијом „Меркур“ из Будве.

Према договору, „Аквa Мундо“ ће уложити 14,5 милиона немачких марака, немачки инвестициони фонд 5,5, компанија „Меркур“ 2,2, док би „Регионални водовод“ имао улог од 7,8 милиона марака на име накнаде од коришћења изворишта и изградње водоводне системе.

Рок за одлуку шест приморских општина и Цетиња о удруживању постојећих локалних водоводних предузећа у дионичарско друштво је 27. октобра,

након чега ће, према договору, услиједити прва транша кредита од 10 милиона марака за реконструкцију локалне водоводне мреже. Како је речено, немачка банка за развој „KFW“ у новембру би „Регионалном водоводу“ уплатила 10 милиона марака, док би за нове инвестиције ускоро обезбједила још 20 милиона марака.

Након конституисања дионичарског друштва и првих радова на реконструкцији водоводне мреже, крајем 2001. године било би регистровано предузеће „Монте Аква“ које би се бавило даљом реализацијом овог пројекта.

Р.П.

САСТАНАК ПРЕДСЈЕДНИКА ОПШТИНА И ДИРЕКТОРА
ВОДОВОДА ПРИМОРСКИХ ОПШТИНА И ЦЕТИЊАПРВО ЈАСНИ ОДГОВОРИ,
ПА ОДЛУКЕ

• Одлуке о удруживању свих општинских водоводних предузећа у ЈП „Регионални водовод“ изузетно су значајне за општине, па се оне могу донијети тек пошто се јасно одговори на сва нејасна питања

У Будви је 16. октобра одржан састанак председника општина и директора водовода приморских општина и Цетиња поводом предлога Министарства уређења простора и Владе Републике Црне Горе да се постојећа општинска водоводна предузећа уједине у ЈП „Регионални водовод“ и са немачком фирмом „Аквa Мундо“ заједнички раде на реконструкцији водоводне мреже и побољшању водоснабјивања за подручје Приморја и Цетиња.

Послије састанка председник општине Будва Ђорђевић Прибиловић дао је изјаву, истичући да су сви учесници састанка констатовали да су одлуке које по томе предлогу треба да донесу скупштине општина изузетно значајне и да се прије таквог одлучивања морају завршити још неки послови јер су многа питања остала нејасна.

Примјера ради, нејасно је како је заштићен јавни интерес у области водоснабјивања, како ће ићи законске промјене које треба урадити да би се овај пројекат могао реализовати на предвиђени начин. Онда, како ће општине утицати на разна питања из области водоснабјивања, на цијене, на коришћење, на улагање и инфраструктуру.

Да ли општине и даље имају обавезе да улажу у водоводну инфраструктуру или то неко други преузима и каква је његов интерес јер се ради о једном пројекту где је приватни капитал доминантан - рекао је председник Прибиловић и саопштио закључке које су на састанку усвојили. - Договорили смо се да Министарству уређења простора упутимо писмо, које би потписали сви председници општина и директори водовода, и да од њих тражимо да се прије доношења одлука на сједницама скупштине општина одржи један састанак на коме би били присутни представници Министарства уређења простора, јавног предузећа „Регионални водовод“, представници немачких фирми које су спремне да улажу у овај пројекат, а са стране општина председници општина и директори водовода из свих седам општина.

Овај први састанак представника приморских општина и Цетиња председник општине Ђорђевић Прибиловић оцијенио је успјешним и изразио наду да ће се такви састанци одржати и о многим другим питањима јер ове општине имају доста заједничких интереса.

В. М. С.

РЕАГОВАЊА

СВАКО ТРАЖИ СВОЈЕ

Поштовани господине Мрваљевићу, у „Приморским новинама“ прочитао сам Ваше писмо у којем се Ви, као власник компаније „Меркур“ жалите на Општину Будва и поступке њених досадашњих председника према Вама.

Поред осталог у писму кажете да сте 1990. године на поновљеној лиценцији купили угрубо изграђену Аутобуску станицу коју сте послје, по мом мишљењу, уредили по свим европским стандардима. На томе Вам, као грађанин општине Будва, честитам. Такође, свјеродно Вас подржавам када браните своја права и своју имовину, али ако сте је поштено стекли.

Међутим, морам признати да ме помало чуди да Ви, господине Мрваљевићу, и поред „проблематичног“ понашања општинског руководства, планирате да и даље инвестирате у нашу општину. Та Ваша улагања се, вјероватно, односе и на кућу Радовића (Жута кућа) коју сте купили тајно, без јавне лиценције.

Ту кућу је зарадио мој дјед Иво Савов Радовић тешко радећи и гладујући у америчким рудницама. Сву своју тешку зарађену уштеђевину уложио је далеке 1921. године у куповину земље и градњу споменуте куће. На велику жалост, није био много срећан са том кућом. Ондашња власт му је одузела 1948. године, да би је Ви, господине Мрваљевићу, уз помоћ Општине или нечију другу помоћ, без лиценције купили 1998. године. Када сам то сазнао покушао сам да са Вама ступим у контакт, али никако нијесам могао доћи до Вас. На моје инсистирање и упорност, јавио се Ваш радник, неки архитекта. У цјелости сам му објаснио о чему се заправо ради, надајући се да ће Вам све пренијети и да ћу од Вас добити било какву информацију. Када то није дало никаквог резултата обратио сам Вам се писмом, али се нијесте упростојили да на њега одговорите. Моја намјера, у том писму, била је добронамјерна. Рачунао сам да нијесте упознати са правом истином о поменутој кући, па сам хтио да Вам на то скренем пажњу да касније, када дође до повраћања незаконито одузете имовине, због необавијештености, не би сносили материјалну и моралну штету.

Чињеница је да Вас бар у овом случају, не интересује ни материјална ни морална штета, да сте направили велику грешку пренебрегавајући и ниподаштавајући праве власнике. Ишао сам чак и на сједнице Скупштине Општине да одборнике упознам са правом истином, тражећи раскид Вашег Уговора. Неки одборници су ме подржали у мојим захтјевима, а поједини нијесу јер су и сами учествовали у оваквим и сличним работама.

Не ради се овдје, господине Мрваљевићу, само о кући већ и о дијелу новоизграђеног хотела „Могрен“ и дијелу Банке: ради се о готово 2000 квадратних метара земљишта.

Господине Мрваљевићу, ми се наше имовине нећемо одрећи. Кад тад правда ће побједити и врло је близу дан када ће то опет бити Радовића.

Господине Мрваљевићу, пишем Вам ово да поштени грађани виде и оцијене ко у овом случају има привилегије и пријатеље у Општини Будва на коју сручујете толики свој бијес, толико дрвље и камење.

Народ лијепо каже: „Отето проклето!“

Спасо К. РАДОВИЋ,
ПЕТРОВАЦ НА МОРУ

ЈОШ ЈЕДНОМ О ПЛОВЕЋОЈ РЕЗИДЕНЦИЈИ ЈОСИПА БРОЗА

И „ГАЛЕБ“
ЗА
СУКЦЕСИЈУ!

И некадашња пловећа резиденција Јосипа Броза, коју је недавно продала Влада Црне Горе дио је - сукцесије!

Ово је речено у специјалној емисији Хрватске телевизије, током овога мјесеца, која је била посвећена судбини брода „Галеб“, који се налази на ремонту у Бродоградилшту „Виктор Ленац“ у Ријеци. Представник Хрватске за поједну заједничке имовине СФРЈ господин Божо Марендић је био категоричан: војна опрема бивше ЈНА вриједи око 70 милијарди долара, а њен дио је школски брод „Галеб“.

Брод којим је Тито путовао свијетом и на којему је дочекивао шефове држава и влада великог броја земаља, од Владе Црне Горе недавно је купио амерички бизнисмен грчког поријекла Џон Паул Папаниколау. Платио је за њега 750.000 долара и убрзо након обављене трговине „Галеб“ је из Јадранског бродоградилшта у Бијелој, где се налазио посљедњих година, отпловио за Ријеку где ће бити адапти-

ран у модерну јахту која ће пловити свијетом и на којој ће се окупљати свјетски џет-сет.

- Ми смо тај брод, са још неколико војних пловила добили од Војске Југославије у замјену за стамбено насеље „Пињеш“ у Улцињу. Послије више неуспјелих покушаја да га продамо, нашли смо правог купца и коначно завршили посао. Он је за нас потпуно чист, продали смо оно што је наше, рекао је тим поводом Јусуф Каламперовић, министар за поморство и саобраћај у Влади Црне Горе.

Сукцесија уопште не интересује ни новог власника „Галеба“ који је поред овог брода купио и јахту „Кристина“ Аристотела Оназиса коју такође адаптира у сличне сврхе.

- Ко на што полаже право када је у питању имовина бивше Југославије, мене не интересује. Купио сам брод који је легално нуђен, поште-но платио оно што је тражено. Уосталом нека се Хрватска и СРЈ погађају око пара које сам дао. Могу само да кажем да је куповина „Галеба“ извјесна авантура у коју сам свјесно ушао. Брод је историја једне земље, једног

влдара који је много значио у свјетским размјерама, коначно једнога времена. Вјерујем да ће брод имати своје посјетиоце. Намјеравам да баш на овом броду организујем сусрете актуелних свјетских државника поводом неких значајних догађаја, рекао је Џон Папаниколау.

У емисији ХРТ је речено да је „Галеб“ највише времена у другој Југославији провео баш у хрватским лукама, да су гро посаде сво вријеме чинили Хрвати, да је увијек ре-монтован у хрватским лукама. Наравно у вријеме СФРЈ, које се они, ипак, нерадо сјећају. Како ће се „Галеб“ уклопити у сукцесију, остаје да се види.

Овај брод је свој поморски вијек почео прије другог свјетског рата у Италији као брод за превоз банака под именом „Рамб III“. Током рата постао је немачки минополагач са именом „Кибиц“. Потопљен је код Ријеке крајем рата. Пошто је извађен, адаптиран је у школски брод који је постао пловећа резиденција Јосипа Броза под новим именом „Галеб“. Четврту намјену, највјероватније и последњу, одредио је богати Грк С.И.Г.

Из сусједних општина

ТИВЊАНИМА „ТРОЈКА“ ЗА УСЛУГЕ

Тивњани су - добри домаћини.

То су оцијенили њихови гости, домаћи и страни, који су током сезоне бора-вили на овом подручју. У анкети коју су спровели туристички радници Тивта, домаћини су добили просјечну оцјену 3,12. Оцјењивано је пуно тога, од дочека гостију у хотели и собе домаће радиности,

преко услуга у разним угоститељским објектима, до испраћаја из града и насеља уз обалу.

У Туристичком центру у Тивту кажу да се домаћини поправљају. Наиме у претходне двије анкете Тиват је имао просјечну оцјену три. Она је сада повећана и за идућу годину се надају - врлодобром успјеху.

ЗАШТИТА ЗА БОГА ХИПНОСА

На римским мозаици-ма у Рисну, који су не-давно покрадени, биће урађено доста тога да они буду сачувани и од зуба времена и од људи.

Прво ће бити изведени конзерваторско-рестау-раторски радови, а посебна пажња биће посвећена заштити бога Хипноса, који је цен-трална фигура лијепог комплекса.

По ријечима Илије Ла-лошевића, директора Регионалног завода за заштиту споменика кул-туре, овај археолошки

локалитет ће бити за-штићен од атмосфер-ских вода које годинама представљају велику опасност, али и од провалника. Први дио новца је стигао од над-лежног министарства у Влади Црне Горе.

Још увијек нису про-нађени лопови који су из једног од боксова у са-ставу мозаика украли амфоре, старе и веома вриједне које су у рисан-ском заливу, пронађене још прије три деценије, као и камену урну из првог вијека нове ере.

ЗАШТИТА БОЈАНЕ

С обзиром да је дошло до драстичног наруша-вања екосистема Бојане, нарочито око острва Ада, тражимо хитну за-штиту ушћа наше поз-нате ријеке.

Апел који овако почи-ње упутили су еколози Улциња, организовани у друштву „Калимера“, општинској и републич-кој влади, ЈП „Морско добро“ и на друге адре-се.

У апелу се истиче да је

Припрема: С.И.Г.

АКТУЕЛНОСТИ

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“

УСПЈЕШНА СЕЗОНА

• Од 1. маја до 1. октобра у хотелима ХТП „Будванска ривијера“ остварено 450 хиљада ноћења, од чега 89 одсто на домаћем туристичком тржишту, док туристи из иностранства остварили 55 хиљада ноћења.

Директор продаје „Будванске ривијере“ Никола Кентера оцјењује да се у постојећим околностима може бити задовољно, поготово што је ванпансионски промет остварен током овога лета 5 одсто већи од оствареног промета у 1998.

За разлику од предсезоне и главне туристичке сезоне у „Будванској ривијери“ кажу да се подсезоном не може бити задовољно јер је, због политичке ситуације у земљи, један број скупова, а поготову експедиција из Србије, отказан.

Већина хотела „Будванске ривијере“ до 1. октобра је затворена, а у три отворена „Словенског плажи“, „Светом Стефану“ и „Авали“ током октобра боравило је око 500 гостију.

СЕМИНАР О ТРАНЗИЦИЈИ

• У организацији Савеза ревизора и рачуновођа Црне Горе, у хотелу „Медиштеран“ у Бечини, од 16. до 18. октобра, одржан симпозијум посвећен улози и значају акционарских друштва и привреде у транзицији.

Симпозијум је био посвећен запосленима на пословима рачуноводства и финансија, а учесници су од еминентних стручњака из Црне Горе и Србије сазнали многе новине из области рачуноводства, финансија, платног промета и банкарства.

Посебна пажња на семинару била је посвећена рачуноводственом праћењу акционарских друштва.

РЕГИСТРАЦИЈА РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА

У Будви је 19. октобра завршена поновна регистрација расељених лица са простора БиХ и Хрватске.

Евидентирано је 548 лица која сада имају статус повратника.

Акцијом поновне регистрације руководио је тим

Комесаријата за расељена лица у сарадњи са УН-ХЦР-ом и уз техничку помоћ Републичког секретаријата за развој.

ЉЕПОТА ЗЛАТНЕ НИТИ

• У сјомењу дому „Стефан Митров Љубиша“ у Будви, 19. октобра у организацији ЈУ „Музеји, галерија и библиотеке“ из Будве, отворена изложба под називом „Љепоћа златне нити“ из фондуса Поморског музеја Црне Горе из Кошора.

Изложено је 40-так експоната, детаља црногорске народне ношње, међу којима су: мушки јелек и дамадани, ћемер добротске мушке

ношње, женска црногорска кошуља, шестанске мараме, жупет и тоболац женске добротске ношње и други експонати. Изложбу је отвори-

ла Милева Вујошевић, етнолог и директор Поморског музеја Републике Црне Горе у Котору, а биће отворена до краја новембра.

НАСТАВЉЕНА ИЗГРАДЊА РИВЕ

• Јавно предузеће за ујављивање морским добром Црне Горе наставило почетком септембра изградњу групе фазе риве у Рафаиловићима.

До сада је изграђено 60, а предстоји изградња још 130 метара риве. Према информацијама из ЈП „Морско

добро“ цијена изградње обалних зидова износи 250.000 марака, а уређење обалног простора око

200.000 марака. Завршетак радова на овом послу предвиђен је за крај фебруара идуче године.

ИЗГРАДЊА „БСП“ ЦЕНТРА

• Након завршетка туристичке сезоне настављена изградња зграде будуће „БСП“-центра у центру Будве • У току радови на кровној конструкцији и инсталатерски радови.

У новом „БСП-центру“ који ће бити завршен до краја идуче године, налазиће се гараже за 120 ауто-

мобила, просторије „Службе платног промета“, „Информативног центра“, „Града-театра“, дио по-

словних простора намијењених тржишту, 50 апартмана и склониште са 200 мјеста.

УСПЈЕШНА СЕЗОНА

• Хотели „Моншенеро“ и „Моншенеро А“ у Бечини, капацитетом 870 кревета, за шест месеци остварили су резултат.

Током 136 радних дана ове године у хотелима је остварено 54.000 ноћења, а

ванпансионска потрошња је износила 169.000 њемачких марака.

У управи то сматрају добрим резултатом.

СЕМИНАР ЖЕНА

• У хотелу „Авала“ у Будви, од 20. до 22. октобра, у организацији Међународног синдикалног центра из Подгорице, одржан семинар „Улога жене у јачању синдикала“.

Семинар је отворио Руди Отер, директор Међународног синдикалног центра из Подгорице. Присуствовало је 35 жена, представница из

готово свих градова Црне Горе и једног броја већих синдикалних организација.

На тродневном семинару највише се разговарало о

организацији женских синдикалних група, о будућим активностима, сарадњи са медијима и побољшању положаја у друштву.

СЕМИНАР О ЉУДСКИМ ПРАВИМА

• Од 29. септембра до 3. октобра, у хотелу „Палас“ у Пејровцу, одржан семинар о Европској конвенцији о људским правима.

Током тродневног трајања учесници су се бавили темама посвећеним праву на политичко организовање и окупљање, праву савјести и праву вјероиспо-

вијести. Организатори семинара били су Центар за демократију и људска права из Подгорице и Савјет Европе. Присуствовало је око

40 судија, адвоката, професора Правног факултета из Подгорице и запослених у правосудју и управи, као и представници министарства вјера и МУП-а.

ЗНАЧАЈНА ПОМОЋ

• Од почетка године до краја октобра, Црвени крст у Будви редовно је испоручивао помоћ за око 3000 корисника на подручју ошшине - избјеглицама, расељеним лицима, корисницима социјалне помоћи и пензионерима.

Мјесечно се у Црвеном крсту дистрибуира око 40 тона робе, тј. преко 1500 прехранбених и хигијенских пакета. Помоћ се допрема од стране међуна-

родних хуманитарних организација и других донатора из земље и иностранства. Поред редовне расподјеле хуманитарне помоћи, у

општинском Црвеном крсту организовали су Клуб добровољних давалаца крви, службу тражења и Клуб младих Црвеног крста.

БОЉЕ НЕГО ЛАНИ

• Током овогодишње туристичке сезоне у објектима туристичког центра „Парк“ у Будви, који поседује у саставу „Електорпривреде“ Србије, за шест месеци боравило 13 хиљада укупно домаћих туриста • Остварено 90 хиљада ноћења • Од укупног броја, 9 одсто ноћења остварили инострани туристи из Русије, Републике Српске, Бјелорусије и Румуније.

Ванпансионска потрошња гостију у објектима туристичког центра „Парк“ није била на очекиваном нивоу јер се промет кретао од 1 до 2 марке дневно по госту.

У поређењу са истим периодом лани забиљежено је повећање ванпансионске потрошње за 30 одсто, али се укупним ефектима не може бити задовољно.

За разлику од предсезоне и главне сезоне, подсезоном у „Парку“ нијесу задовољни јер су због укупних прилика у земљи отказани многи аранжмани за октобар.

ЗНАЧАЈНИ ПРИХОДИ

• Локална финансијска полиција у Будви, у периоду од 1. јуна до краја октобра остварила значајне резултате.

У овом периоду 11 финансијских полицајаца наплатили су 630 хиљада њемачких марака боравишних таксе или 6 одсто више него што је то било предвиђено буџетом општине.

Наплаћено је и 240 хиљада марака фестивалске таксе, а и 90 хиљада марака од коришћења градског грађевинског земљишта.

У Секретаријату за привреду и финансије Општине Будва кажу да се осни-

вање локалне финансијске полиције показало веома успешним, па ће ускоро почети активности на још квалитетнијем организовању рада финансијских полицајаца за наредно лето.

ВУКОВИ КОЉУ МАРВУ

• У селу Горњи Побори, изнад Будве, вукови 10. октобра причинили значајну материјалну штету, поклануши 16 грла крујне стоке, међу којима је највише било крава, јунади, шела и коња.

Како се процјењује причине на је штета у износу од 12 до 15 хиљада њемачких марака.

Ово је трећи пут да вукови у Горњим Поборима нападају стоку и поред неколико хајки

на вукове који су организовали ловци из Будве, Тивта и Цетиња.

ЗАТВОРЕНИ СВЕТОСТЕФАНСКИ ХОТЕЛИ

• Након успјешног петомјесечног пословања, град хотел „Свети Стефан“, хотели „Милочер“ и „Маестрал“, затворили 10. октобра своје капије за овогодишње послове.

Током овогодишње туристичке сезоне у „Светом Стефану“ је остварено 24.000 ноћења, а поред најбројнијих домаћих гостију, боравили су и туристи из Русије, Чешке, Њемачке, Италије и Словеније.

У управи „Светог Стефана“ кажу да су задовољни

оствареним резултатима, поготово ванпансионском потрошњом која је знатно већа од прошлогодишње.

Добра посјета током лета, забиљежена је и у познатом хотелу „Милочер“ гдје је остварено 4.000 ноћења, од којих су 30 одсто остварили гости из ино-

странства.

У хотелу „Маестрал“ у Пржном, од почетка маја до краја септембра, остварено је 26.000 ноћења, што је на нивоу од 1998. године, а поред домаћих, најбројнији су били туристи из Русије, Италије и Словеније.

УЛОГА НЕВЛАДИНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

• У организацији Мреже за афирмацију невладиног сектора из Подгорице, у хотелу „Авала“ у Будви од 13. до 15. октобра, одржана Прва конференција невладиних организација у развоју цивилног друштва у Црној Гори на тему: „Улога невладиних организација у развоју цивилног друштва у Црној Гори“.

У раду конференције учествовало је око стотину представника невладиног сектора из земље и иностранства, као и више донаторских организација.

На семинару се разговарало о садашњем стању и перспективама невладиних организација у Црној Гори, њиховом бољем повезивању са донаторима као

и о многим другим питањима из домена мреже невладиних организација.

Припремио:
Р. ПАВИЋЕВИЋ

ЈАДРАНСКИ САЈАМ

ТРЕЋИ САЛОН АУТОМОБИЛА

• На Јадранском сајму у Будви одржан Трећи салон аутомобила, са посебним програмом садржаја, туристички програми у аутоиндустрији.

Ову изложбено-пословну сајамску манифестацију отворио је министар поморства и саобраћаја у Влади Републике Црне Горе Јусуф Каламперовић. У свом уводном говору он је истакао: „Уз сва ограничења и тешкоће које нам намећу услови у којима посљедњих година живимо и радимо у Црној Гори ничу нова транспортна предузећа и наших путевима крстаре модерни камиони

и аутомобили. Поред тога, улажу се велики напори да се побољша путна инфраструктура и учини неколико радикалних захвата на модернизацији друмског саобраћаја у Црној Гори“.

Овогодишњи Салон аутомобила био је знатно сиромашнији у понуди путничких аутомобила. Зато је програм пратеће индустрије био много богатији. Посетиоци су имали прилике да виде најновије мо-

деле форда, пежоа, сузукија марутија, који су били изложени у отвореном простору испред хала, за разлику од претходних сајмова. Највећи, а може се рећи и најатрактивније уређен штанд заузела је загребачка ИНА у сарадњи са которским „Југопетролом“ које чине новоосновану фирму ИНА Црна Гора.

По први пут излагачи су имали презентацију производног и продајног програма мазива и плина ИНЕ Црна Гора.

Поред ИНЕ, у халама IV и V, било је још око 11 излагача алата, мазива и уља, аутодјелова и друге опреме. Међу њима се представила и „Јамаха“, мотоциклима и ванбродским моторима.

Трећи салон аутомобила, који представља посљедњу сајамску манифестацију ове године на Јадранском сајму у Будви, затворен је 6. октобра.

С.П.

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ПРЕДРАГ ЈЕЛУШИЋ, СЕКРЕТАР ЗА ПРИВРЕДУ И ФИНАНСИЈЕ ОПШТИНЕ БУДВА

КАКО ОСТВАРИТИ БУЏЕТ

● Сви корисници буџетских средстава подједнако ће дијелити судбину остварења буџета ● Приоритетне инвестиције: завршетак улице у насељу Рафаиловићи, завршетак радова на Етнографском музеју у Старом граду, санација клизишта на Светом Стефану, и радови на затвореном базену на Словенској плажи ● Све ишаће из буџета биће условљене динамиком и обимом прилива средстава у буџет

■ Већ годинама, господи-
не Јелушићу, привред-
ни токови, па самим
тим и туристичка при-
вредна, налазе се у спе-
цифичним околности-
ма. То се, свакако, од-
ражава на укупно по-
словање привреде?
Колико се ти негатив-
ни токови одражавају
на планирани буџет
Општине за ову годи-
ну?

- Целокупна привред-
на кретања последњих
десетак година условље-
на су низом негативних
дешавања из сфере еко-
номског и политичког
миљеа. Распад некада је-
динственог југословен-
ског тржишта, вишего-
дишње ратно окружење,
економске санкције међу-
народне заједнице, хипер-
инфлација, НАТО ин-
тервенција, чинили су
амбијент у коме је при-
вредна покушавала да
функционише. Из истих
разлога, временски су-
више дуго је одложена
неопходна трансформа-
ција привреде, отпочета
у крајње неповољним
условима перманентног
смањења вредности
друштвеног капитала.

Свакако да је тури-
стичка привредна, као
најосетљивија, умного-
ме дијелила судбину
свих тих дешавања. Јас-
но је да је буџет наше
општине која има изра-
зито туристичку привреду
свих ових година
умногоме био условљен
туристичким кретањима.
И ова година, по укуп-
ном амбијенту који је
карактеристичан, поготово
када је у питању тури-
стичка привредна, и по-
ред стварања одређених
позитивних предуслова
као што су лагоднији ви-
зни режим и увођење
двовалутног система, не
разликује се битније од
претходних, тако да се
ни резултати привред-
них кретања ове године
неће умногоме разлико-
вати од претходних.

Планирани износ буџе-
та за ову годину износи
13,8 милиона њемачких
марака. Прилив средстава
за првих девет мјесеци
говори да имамо
укупно остварење буџета
на нивоу 30 одсто од
планираног. Наравно, да
оваквим остварењем ни-
смо задовољни. Међу-
тим, анализа остварења
буџета по појединим
планираним приходима
заслужује додатни ко-
ментар у циљу појашње-
ња самог квалитета и
динамике остварења по-
јединих прихода. Наиме,
с једне стране, поједини
планирани приходи већ
сада показују остварење
од 80, па чак и 100 посто
планираног, док, с друге
стране, поједини при-
ходи имају изузетно низак
ниво остварења.

Најдрастичнији при-

мјер јесте свакако на-
кнада за уређење град-
ског грађевинског зе-
мљишта, која својим
планираним износом чи-
ни готово 60 одсто укуп-
но планираног буџета.
Остварење овог прихода
за првих девет мјесеци
јесте свега 19 одсто од
планираног, што има за
последицу остварење
укупног износа буџета
на ниском нивоу.

■ Да ли ће се реалне по-
тенције у буџету одра-
зити на могуће неизвр-
шавање утврђених бу-
џетских обавеза према
одређеним корисници-
ма, поготово када је
ријеч о планираним
инвестицијама?

- Сви корисници бу-
џетских средстава под-
једнако ће дијелити суд-
бину остварења буџета.
За сада успијевамо доста
редовно да сервисирамо
планиране буџетске оба-
везе према корисницима,
у првом реду исплату за-
рада, материјалних тро-
шкова, планираних про-
грама и инвестиција ко-
рисника у нешто мањем
обиму. Динамика буду-
ћих исплата из буџета
зависиће од динамике
прилива средстава, а ви-
сина исплативаних из-
носа биће принципијелно
спровођена према свим
корисницима.

Када је ријеч о инве-
стицијама из програма
уређења градског грађев-
инског земљишта за
очекивати је да ће,
услед слабог остварења
прихода по овом основу,
одређене планиране ин-
вестиције бити одложе-
не.

■ Које су то инвестиције
које имају приоритет у
буџету до краја године?

- Према програму ре-
сорног секретаријата,
приоритетне инвестиције
до краја године биће за-
вршетак улице у насељу
Рафаиловићи, заврше-
так радова на Етнограф-
ском музеју у Старом
граду, санација клизи-
шта на Светом Стефану,
радови на затвореном
базену на Словенској
плажи и још неке инве-
стиције из програма.

■ На састанку који је
одржан средином окто-
бра мјесеца са мини-
стром културе у Влади
Републике Црне Горе у
Будви саопштено је да
ће општина Будва за
потребе културе ове
године издвојити ми-
лион седам стотина хи-
љада марака, што су
значајна средства.
Значи ли то да се кул-
тури придаје дужна
пажња и да Будва све
више постаје и метро-
пола културе?

- Тачно је да општина
издваја значајна сред-
ства за не мали број
установа из области кул-
туре и за сва друга кул-
турна дешавања у граду.

То, свакако, иде у при-
лог чињеници да се кул-
тури у овом граду и са
овог аспекта придаје ду-
жна пажња. Чини ми се
да смо ове године учини-

За очекивати је да ће се
у наредном периоду кул-
тури посвећивати пажња
и да ће се и даље тежити
стварању још бољих
услова.

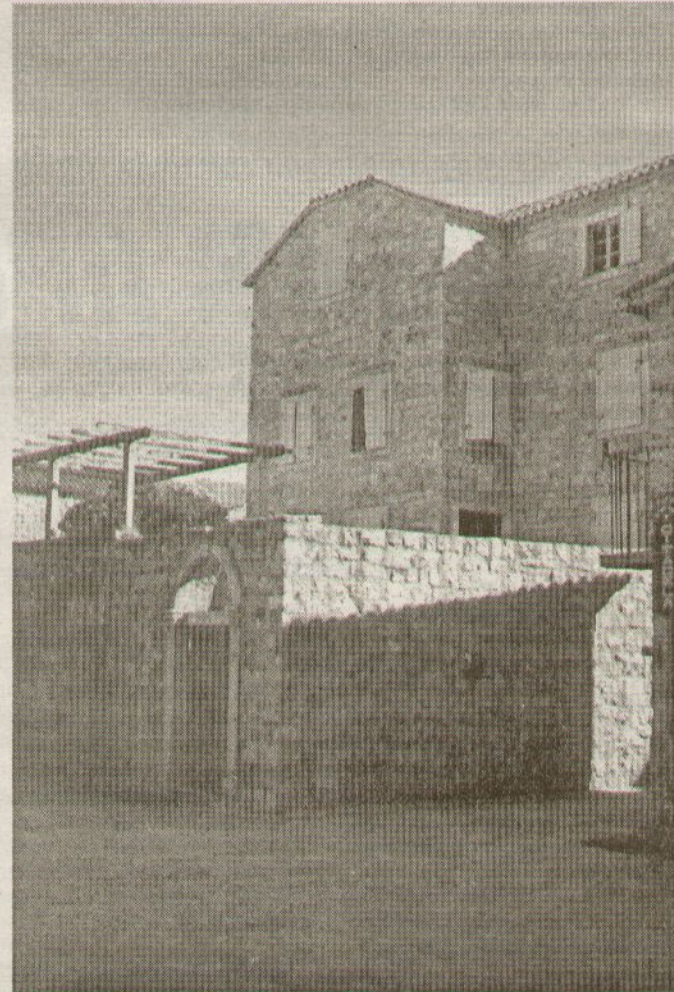

Шанса у право вријеме:

Предраг Јелушић

ли и додатни допринос
одређењем да, инве-
стирајући не мала сред-
ства, обезбједимо квалитетно и трајно рјеше-
ње просторних услова.

■ Могу ли се у овом тре-
нутку гарантовати ре-
довне плате корисни-
цима буџета у Општи-
ни и од чега ће то
углавном зависити?

Приоритетне инвестиције: Зграда Етнографског музеја

- Све плате из буџета
биће условљене динами-
ком и обимом прилива
средстава у буџету. Ис-
плата зарада корисника
буџетских средстава
представља један од
приоритета у динамици
трошења средстава. До
сада смо доста редовно
успијевали да сервиси-
рамо зараде више од 300
запослених и надам се
да ћемо до краја године
задржати такав тренд.

■ Значајна средства
„убрала“ је овога лjeta
локална финансијска
полиција. То је, свака-
ко, значајно у овој си-
туацији?

- Локална финансијска
полиција је задужена за
наплату свих прихода
које јединица локалне
самоуправе, тј. Скуп-
штина општине,
пропише. Финансијски
показатељи говоре да је
за првих девет мјесеци
ове године ова служба
успјела да наплати
630.000 марака прихода
по основу боравишне
таксе и 250.000 марака
фестивалске таксе. То
чини више од 100 посто,
односно више од 85 од-
сто планираног буџетом.
На име накнаде за кори-
шћење градског грађе-
винског земљишта, од
правних и физичких ли-
ца, такође је наплаћено
више од 100.000 марака.

Мишљења сам, нарав-
но, остављајући грађа-
нима право на коначну
оцјену, да је локална
финансијска полиција и
висином наплаћених
средстава и начином и
организацијом рада, у
потпуности оправдала
своје постојање и да
представља добар при-
мјер децентрализације
надлежности у обавља-
њу послова, као и добар
примјер поштовања
принципа да се јавни по-
слови по правилу врше
од стране органа који су
најближи грађанима.

■ У последње вријеме
све су учесталије твр-
ђе челних људи наше
општине о не малој
централизацији од
стране Републике, као
и да се на тај начин
одливају знатна фи-
нансијска средства.
Колико је то, по Вама,
ограничавајући фак-
тор даљег развоја Оп-
штине?

- Тачно је да се садаш-
њим законским пропи-
сима, првенствено Зако-
ном о локалној самоу-
прави и Законом о си-
стему јавних прихода,
знатан дио средстава ко-
ји се остварује на под-
ручју општине преноси
Републици. Узимајући
неке овогодишње вријед-
ности планираних пара-
метара, више него дупло
прихода планираних оп-
штинским буџетом, по
истим основама одлази
према Републици. Имам

осјећај, а то би званични
подаци можда и потвр-
дили, да тај ток новца
није у истом обиму када
су у питању средства Репу-
блике. Наравно да, ка-
да имате један овакав
ток новца, логично је да
то представља свакако
један ограничавајући
фактор у развоју. Међу-
тим, треба очекивати да
ће поједина садашња за-
конска рјешења претр-
пјети одређене промјене,
да ће у неким новим рје-
шењима бити више по-
штовани принципи и
стандарди Европске по-
веле о локалној самоу-
прави, да ће извори фи-
нансирања локалних
власти бити примјерени
њиховим дужностима
које прописује Устав и
Закон и да ће се уважи-
ти постојање разнолико-
сти извора финансирања
које намећу обављање
дужности локалних вла-
сти. Значи, најбитније би
било испоштовати прин-
цип да приходи остају
тамо гдје се и остварују.

■ Ви сте млад човек на
веома одговорној
функцији. Поред тога,
веома сте друштвено
ангажовани у низу
управних одбора и
спортских клубова.
Колико је то напорно
за Вас и успијевате ли
да свуда дате очекива-
њи допринос?

- Тачно је да је посао
на којем сам ангажован
одговоран и да захтијева
потпуно ангажовање.
Одређена додатна анга-
жовања у једном броју
управних одбора и
спортских клубова су
неминовност која прати
једну овакву функцију.
Колико доприноса успи-
јевам дати у свему томе
нека ипак процјењују
они од којих сам и анга-
жован.

Млади људи поседују
природно више енергије,
а самим тим, мишљења
сам, имају и мотив више
за своју потпунију афир-
мацију и за могуће те-
стирање својих идеја.
Радећи овај посао у мла-
дим људима сам увијек
наилазио на добре са-
раднике. Битно је мла-
дима, наравно онима ко-
ји то желе, дати шансу у
право вријеме. Наравно
да квалитетно обављање
сваког посла, а посебно
посла који је свакоднев-
но подложен суду јавно-
сти, условљава и одређе-
не напоре и доста одри-
цања.

Захваљујући великом
разумијевању своје по-
родице успијевам да
преузете обавезе, чини
ми се, редовно заврша-
вам. Без разумијевања и
мотива које породица
иначе даје обављање јед-
ног оваког посла било
би умногоме сложеније.

Разговарао:
Ранко ПАВИЋЕВИЋ

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

ВОЛИМ ФИЛМ
И
- БУДВУ

Е ће се заљуби у црног Циганина, мајка ти... Но, што ћеш, живот је то. Сретна нам била, а и оће богами. Гледала сам јој у длан: родиће четири мушкарца и двоје женских.

Љубица Адовић држи у крилу крхку плавушу, дјетег израза лица. У њеној кући у ромском насељу Мирошница код Сутомора пуно свијета: синови, снахе, унучад, праунучад, комшије... С великог касетофона, који јој је поклонио Емир Кустурица, чује се рефрен: ја нисам одавле...

Е није одавле него из бијела свијета. Кристина, дијете моје, побјегла за Пењом, унуком ми. Дошла у ову забит и видиш, с нама лијепо, као да је овје порасла. Правићемо свадбу, како не, кад она заврши школу. Тек јој је осамнаест. Па кад се врати с неким лијепим коилма да вози Љубицу по Приморју.

Кристина и Пења објашњавају: није лијепа Њемица побјегла. Упознала се с Пењом у Мунстеру, мјесто недалеко од Диселдорфа, док је он био код родбине. Пукла и љубав, Кристина се ужељела црнооког момчића, вршњака скоро, и родитељи су је испратили на авион. У Бару су је, на жељезничкој станици, дочекали Адовићи.

Слиједи филмска прича. Љубица је на велико платно стигла преко-новица. Фотографију Ромкиње, која на свом лицу има очи и поглед Индијанке, објављену у „Барским новинама“ запазио је Емир Кустурица. Студирао је мајстор сјајан кадар врсног фоторепортера, а онда је потражио. И стигла је у „Дом за вје-

шање“, славила у Кану на чувеној Кроазети. У картама је видијела да ће Куста за „Подземље“ добити златну палму. Потом је у шестом Кустурицином филму „Бијела мачка, црни мачор“ чија премијера је била на Жабљаку, опет заиграла.

Трајало је дуго, али некако сам издржала. Навикла сам. Знаш, седам мјесеца у Београду, по Војводини. Једном сам богами, побјегла. Били смо смјештени у хотелу „Шумадија“ у Београду, ја се зажелим својих и кажем то Бранки Катић. Она ми је, знаш, унука у филму, оставим јој кључ па на воз за Бар. Чим сам стигла јавила сам се телефоном.

У овом филму, за који Љубица каже да је толико смијешан да ће бити суза у биоскопима колико хоћеш, она игра Штуку, власницу кафане. Прича је, опет, из циганског мљеа. У филму се појављује и њена права унука Лидија. Кћерка њене кћерке Јадранке, која је у „Дому за вјешање“ удавила Перхана. Ту су били и стари знанци Срђан Тодоровић и Мики Манојловић.

Зашто црна мачка, бијели мачор? Не знам образа ми. Рекла сам Кусту: сине, забога, црна мачка је баксуз. Кад пут прелази, знаш оно... Промијени име. Рекао је: мора тако Љубице, биће добро, видећеш. И вјерујем ја њему.

Иако уморна од снимања, помало и од година, Љубица се и даље држи старог заната. Готово свакодневно иде из Мирошнице за Бар, Сутоморе. Иде и до Игала, љети.

А што волим Будву, не

могу ти описати. Тамо најбоље радим. Сједнем мало испред „Могрена“ мало околу, по оним кафанама. Сви ме знају, јављају ми се. И старији и млађи оће да им гледам у карте. Будва ти је брате као Београд. Не богами, више је као Кан. Стижу са свих страна богати, као на филму. Гледам и у длан и у шољу. Ако су пријатељи, гледам петком. Треба пара, брзо се потроши. Код Кусте сам имала по 200 марака на дан. Када се снима. Но, видиш колико их је, треба их нахранити, обући, око куће нешто учинити. Спахо ми, богами, слабо помаже. Ови млађи су добри. Играју фудбал, кошарку, али учине понешто и по кући.

Колико их је укупно, нису могли да израчунају. Муж Спахо је узео оловку, сабирао. С праунуцима је испало шездесет и четворо. Љубица се бунила, али је, када је рачун био други пут готов, пристала на Спахову математику.

Машала, и Кристина ће ако Бог да шесторо, биће још женидби и удадби. И мале дјеце. Е нека иду у глумце ако што ваљају. Нема друге...

Адовићи су саградили кућу у Мирошници, прије пет година. Праву бетонску са четири собе. Све је застрто ћилимима, имају и телефон.

Није богами од филма. Помагао ми је син који живи у Шведској. Каже: мама, ти си глумица, стално долазе новинари, треба да их негде примиш, треба кућа. И ето... Само да нам мало општина припомогне да асфалтирамо пут до куће.

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

СУСРЕТИ

ЗАЉУБЉЕНИ
У ЦРНУ ГОРУ

Руски туристи Анастасија Семјонова, студент из Москве и Олег Кузјеванов, архитекта из Петрограда, трећу годину за редом током

Будви, са одушевљењем су причали о утисцима из Црне Горе, тврдећи да је то рјетко лијепа земља, која има шта да покаже ино-

да сам дошла први пут 1996. године, била сам импресионирана љепотама Црне Горе и зато долазим треће лето заредом. Од тада сам почела да учим српски језик, а у Москви настојим да се дружим углавном са Југословенима, слушах вашу музику.

Најјачи утисак на мене остављају ваши људи који су веома љубазни, као и ваше море, по много чему јединствено. Зато ћу доћи поново идуће године - каже Анастасија Семјонова из Москве.

Мени је тешко говорити о утисцима у Црној Гори, јер је она постала дио мог живота - каже Олег Кузјеванов. Поред неописивих природних љепота, посебан утисак остављају људи, веома љубазни и предусретљиви и зато је Црна Гора веома привлачна за туристе из Русије којих ће бити све више.

Олег је овог лета, обичао више од пола Црне Горе и на сјеверу и на југу, истичући, да су нека мјеста прави драгуљи у свијету.

Посебни драгуљи, су, прије свега, манастир Морача и манастир Савина код Херцег Новог и свакако Цетиње као духовни центар Црне Горе и културно историјски споменик - каже Олег. - Ви сте много богати са свим што имате и то свијет мора да зна и зато сам сигуран да ће Црна Гора идућих година постати Мека за руске туристе.

Саопштавајући брзо своје импресије из Црне Горе, Анастасија Семјонова нам саопштава, да је направила мноштво фотографије и видео записа које ће током зиме показивати својим пријатељима у Москви, тврдећи да ће, захваљујући њој, идућег лета у Црну Гору доћи макар двадесетак младих људи из Русије.

Тешко је испричати све што осјећамо овдје код вас - рекоше нам на крају Анастасија и Олег уз поздрав, тврдећи да су њих двоје путујућа реклама за Црну Гору у великој Русији.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

Мноштво усјомена из Црне Горе: Анастасија Семјонова

Обишао пола Црне Горе:

Олег Кузјеванов

љета бораве у Црној Гори, а највише на Црногорском приморју. Приликом нашег сусрета у

страним туристима.

Ја сам више него задовољна боравком овдје, на Црногорском приморју. Ка-

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ „МЕДИТЕРАНСКОГ ДИСТРИБУТИВНОГ ЦЕНТРА“ Д.О.О.

УСКОРО ПО НОВИМ ПРОПИСИМА

● Ради рационалнијег пословања МДЦ закључио уговор о пословно-техничкој сарадњи са ОД „Каблинг-Дракуловић“ ● Одржавање КТВ система и најлаиша претплатаише ошћезана збој великој броја корисника који немају пребивалиште на подручју општине ● Предстоји усклађивање рада и пословања по новој одлуци Владе РЦГ о начину и условима коришћења КДС

„Медитерански дистрибутивни центар“ д.о.о. организовао је конференцију за штампу на којој су о актуелном тренутку овог предузећа и функционисању кабловског дистрибуционог ТВ система у нашој општини говорили председник Скупштине МДЦ Горан Орлић, секретар Секретаријата за привреду и финансије и члан Управног одбора МДЦ Предраг Јелушић, и директор МДЦ Ратко Рајковић.

Развој кабловског дистрибуционог система у нашој општини почео је 1987. године и у протеклом периоду пролазио је кроз различите организационе фазе. Да би се омогућио бољи развој и коришћење овог система Општина је од Института

економских наука из Београда прије три године наручила пројекат „пројекта вриједности кабловске телевизије и радио-дифузног система Будва“ који је касније, као урађен елаборат, Скупштина општине усвојила почетком марта 1999. године. Два мјесеца касније потписан је уговор о оснивању „Медитеранског дистрибутивног центра“ друштва ограничене одговорности у чијем власништву учествују Општина Будва са 81,54% и ортачко друштво „Каблинг-Дракуловић“ са 18,46%.

Тренутно кабловски дистрибуциони ТВ систем у нашој општини има око 3200 корисника у индивидуалним стамбеним објектима. Од тога око 40% су

лица која немају пребивалиште на подручју наше општине што знатно отежава одржавање КТВ система и наплаћивање претплате. На кабловски ТВ систем прикључено је и 16 пословно-туристичких објеката. У циљу обезбјеђивања неопходних прихода за функционисање система од новембра 1999. године отпочела је наплата претплате за коришћење КТВ система која за индивидуалне кориснике износи 6 ДЕМ мјесечно, а за пословно туристичке објекте се утврђује према броју прикључака. Да би се трошкови пословања учинили што мањим стручна комисија је извршила процјену и утврдила да мјесечни трошкови одржавања КТВ система износе 12.500

ДЕМ. Оцијењено је да се и при стопостотној наплати претплате не би могло обезбиједити одржавање кабловског дистрибутивног ТВ система, па је сагласно одлуци органа управљања МДЦ закључио уговор о пословној сарадњи са ортачким друштвом „Каблинг-Дракуловић“. Таквом одлуком омогућено је одржавање КДС без додатног учешћа Општине као оснивача предузећа и без повећања оптерећења корисника КДС. ОД „Каблинг-Дракуловић“ одржава систем и наплаћује претплату, а о свим питањима одлучују органи управљања „Медитеранског дистрибутивног центра“ д.о.о.

Нови моменат у пословању МДЦ и функционисању

КДС у нашој општини је доношење Одлуке о начину и условима коришћења кабловских дистрибуционих система, коју је Влада РЦГ донијела 25. августа, а која је ступила на снагу 2. септембра ове године. Надлежно министарство најавило је да ће донијети и Правилник о спровођењу ове одлуке па ће органи управљања МДЦ сачекати потпунију регулативу у овој области и у складу с тим донијети одговарајуће одлуке како би обезбиједили функционисање КДС. Најзначајнија питања која се третирају у овој одлуци, како је речено на конференцији за штампу, су: обавеза закључивања уговора са АД „Телеком Црне Горе“ о коришћењу телекомуника-

ционе инфраструктуре; обавеза плаћања накнаде Буџету РЦГ према броју пројектованих прикључака и обавеза претходног закључивања уговора о међусобним правима и обавезама између кабл-оператера и организација чији се програми дистрибуирају.

На конференцији за штампу је истакнуто да, с обзиром да се ради о једином кабловском дистрибуционом систему који функционише на територији Републике Црне Горе, а који покрива 85% територије Општине Будва, органи и пословодство МДЦ очекују пуно разумијевање републичких органа како би се функционисање овог система ускладило са новонасталим условима.

В. М. С.

АКТУЕЛНОСТИ

ТЕОРИЈА И ПРАКСА

АЛТЕРНАТИВЕ
ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА БУДВЕЕкономска
зрелост

Очито је да су се ефекти опште глобалне кризе негативно одразили на социјално-економски развој наше општине, што онемогућава њен динамичнији улазак у процесе стабилног и прогресивног развоја.

Иако је западно тржиште отворило врата, прецизно наглашавајући шта је неопходно да би се ушло у његове институције и форме, висок пад квалитета у сектору услуга у нашем граду и шире, битна је препрека било каквим напредним реформама, а прије свега продору иностраног капитала.

С обзиром да су услуге главни извор развоја Будве, дужни смо обезбједити услове адекватне понуде и потражње у граду, а у циљу стимулације домаћег тржишта и постизања бољих животних услова у њему.

Посматрајући неизвјесну судбину хотела ХТП „Будванске ривијере“ и њених радника, закључићемо да нашем граду и ширем друштвеном окружењу недостаје либерално-демократски процес у економији и областима политичке праксе, а који подразумева конкуренцију рада и идеја уз одређени облик државне регулативе.

Само јачањем и либерализацијом домаћег тржи-

шта можемо преферирати транспарентна тржишта капитала и говорити о могућностима улагања директних страних инвестиција у нове пројекте и куповину постојећих фирми и предузећа, и о њиховом продору на инострано тржиште.

Оно што се данас дешава у нашем окружењу више говори о продору, тј. приливу шпекулативног капитала чији су ефекти нестабилност и неефикасност предузећа као последице нерационалног сагледавања трошкова уласка (трошкови упознавања правила и закона пословања) и трошкова изласка из дате гране (процјена неповратног губитка услед пријевременог повлачења из посла). Готово да смо заборавили на то да је економски, тј. привредни развој Будве без прецизираних претпоставки и чврстог институционалног оквира пословања са јасно дефинисаним правилима и законима пословања крајње бесмислен.

Развој Будве треба да буде елабориран, осим на стратешком циљу развоја малих и средњих предузећа, оно пак и на политичком, научном, умјетничком и културним тековинама као условима будућег прогреса.

Стога би и анализа могућих алтернатива социјално-економског развоја Будве требала да обухвати, поред чинилаца као што су еко-

номска зрелост и економски потенцијали у нашој општини, и културни ниво и стање друштвене свијести.

Како нашем граду недостаје одређени ниво културе (њен смисао готово и да не познајемо) неопходно га је ојачати како би онда на основу економских и политичких механизма кренули даље ка развојном процесу.

Алтернативе развоја, наравно, треба испуњавати реалним садржајима, саобразно условима мјеста и времена, саобразно односу објективних фактора и реалних политичких снага у граду.

Брза рјешења су немогућа, с обзиром да у граду и његовом окружењу постоје противрјечне тенденције у погледу тога шта се хоће и на који се начин то хоће.

Друштвено-политичка
активност грађана у
развоју града

У нашем друштву у коме политика још увијек има превагу над економијом питање одлучивања о развоју града јесте кључно питање теорије и праксе.

Активно учествовање грађана у планирању, уређивању и заштити градске и стамбене средине јесте императив и битан елемент њиховог квалитета живота.

Иако грађани Будве, као основни субјекат друштве-

но-политичког живота треба да, посредно или непосредно, одлучују о судбини Будве - фактичко стање је другачије.

Запуштање готово свих колективних сфера грађанског живота, слаба организованост мјесних заједница у Општини, неприхватање или одлагање рационалних иницијатива грађана, фаворизовање личних и групних насупрот друштвеним интересима, последњих година утицали су на неуравнотежено функционисање живота у Будви.

Сложеност општедруштвено-историјског оквира у коме се нашао наш град негативно су дјеловали на степен обавијештености, заинтересованости и активности грађана у његовом социјално-економском развоју.

Стога је до стварних промјена у начину пословања и успјешног развоја Будве могуће доћи једино демократизацијом процеса одлучивања о њеној судбини.

То би, прије свега, подразумеивало постојање артикулисаног политичког субјекта у граду који би као моторна снага у реализацији претпоставки развоја (обезбјеђење могућности запослења, социјалног осигурања и бесплатног школовања) пружио јасну дугорочну визију развоја, операционализовану у плану општег привредног и друштвеног развоја Будве.

Сања МАРИНОВИЋ

ДУХОВНО НАСЛЕЂЕ

ИЗ ЦРКВЕНОГ КАЛЕНДАРА

ПРАЗНИЦИ У МЈЕСЕЦУ
НОВЕМБРУ

Митровдан

У сриједу, 8. новембра по новом, а 26. октобра по старом календару Православна црква слави светог великомученика Димитрија.

Овај славни и чудотворни светитељ је родом из Солуна, од родитеља благородних и благочестивих. Када је одрастао и стекао високо образовање, римски цар Максимијан поставио га је за војводу солунског, на мјесто његовог оца који се већ био упокојио. Одбио је заповијест христовог цара да гони хришћане већ је јавно исповиједио и проповиједао Христову науку, због чега је бачен у тамницу.

Не дуго затим цар је послао војнике у тамницу гдје су га на молитви пробили копљима. Свој земаљски

живот је мученички завршио 306. године. На његовом гробу у Солуну сада се налази велелепна црква.

Солун је историјски у тјесној вези са св. Димитријем, па је тако и базилика посвећена њему центар духовног живота његових становника. Ово мјесто било је једно од најпосјећенијих за хришћанске поклонице на путу за Јерусалим, од краја V и за вријеме средњег вијека. Заштитник је овог града, а Руси га сматрају покровитељем Сибира, који је освојен и припојен Русији 26. октобра 1581. године, по старом календару.

За спомен мученичке смрти св. Димитрија установљен је овај празник који се у нашем народу зове Митровдан.

Аранђеловдан

У уторак, 21. (8) новембра Црква слави Сабор светог архангела Михаила. Овог дана славе се и остале Силе небеске бестјелесне, па се празник зато зове и: Сабор архистратига Михаила и осталих бестјелесних сила.

Према св. Дионисију Ареопиту има девет чинова ангелских: Серафими, Херувими, Престоли, Господства, Силе и Власти, Начала, Архангели и Ангели. Војвода војске небеских анђела је Арх. Михаило. Међу свим чиновима влада потпуна хармонија и послушност, а свих њих свети вођи Божијој.

Ријеч анђеос значи вјесник. Неки анђелима се знају и лична имена, као Михаило, Гаврило и други.

устаје у борбу против сатане и свих злих сила које хоће да владају свијетом, против гријеха и непријатеља Божијих. Зато је увијек поштован као борац и ратник - побједник, а у нашој цркви и моћни исцјелитељ болесних. Када је Луцифер, сатана, отпао од Бога и повео за собом у пропаст један број анђела, арх. Михаило је устао и сабрао неотпале анђеле. У знак вјерности Богу заједно са анђелима је славио Свету Тројицу пјесмом: „Свет, Свет, Свет Господ Саваот...“

За спомен овог Сабора светих ангела установљен је празник који се у нашем народу зове Аранђеловдан. Непокретни је празник и

ЗАПИСАНО У СЕЛУ ТУДОРОВИЋИ

УСПЈЕШНА ОБНОВА

Тудоровићи, не тако давно најбројније село у Паштровићима, подсећало је петнаестог октобра на најбоље дане. У сеоској школи и око ње купили су се мјештани, који су прије коју деценију напустили своје домове, населили се уз саму обалу али и у разне крајеве земље и свијета, њихова дјеца и унучад, гости и пријатељи. Повод окупљања био је завршетак радова на обнови школе старе 92 године, као и сакралних објеката, који су нешто раније обновљени. У новој-старијој школи, која је данас једна од најлепших грађевина на подручју наше општине, прозивку ђака обавила је једна од учитељица ове школе Десанка Вучић-Ђурашевић. Утврђено је да су у животу 144 ученика, од укупно 210 који су учили прва слова у продужној школи у Режевићима, која је својевремено била центар окупљања не само мјештана Тудоровића и околних села.

Био је ово уједно повод да се сумира четворогодишња активност Одбора за

санацију и уређење цркве, школе и читаонице „Слога“ у Тудоровићима. А резултати су, заиста, импресивни. Обновљене су на

кривене испод слоја дебелог малтера, каже Стево Јовановић, предсједник Одбора, ентузијаста необичног кова, који се овом

Школа и читаоница су адаптиране у супер модеран објекат, чија је намјена вишеструка.

- На реду је обнова цркве Свети Никола, саборног храма који је подигнут почетком овог вијека, каже Јовановић. - Радићемо по истом принципу: прилозима мјештана и донатора. Већ је почела уплата прилога за овај подухват.

Готово све грађевинске и занатске радове, изузетно добро је извела грађевинска екипа Слободана Пушиљића, којему ће бити повјерени даљи радови.

Знатно раније, такође акцијом мјештана и уз помоћ општине и више предузећа с ове територије, до Тудоровића и околних села доведен је асфалтни пут, који од Јадранске магистрале одваја код цркве Светог Јована. Увелико је у току обнова кућа у селу, које су, као и остали објекти веома страдале у разорном земљотресу 1979. године. Изграђено је и неколико викенд кућа, како у самом селу, тако и јужније према јадранској магистри.

С. Ш. Г.

Појед на Свети Стефан из Тудоровића

изузетно квалитетан начин цркве Света Недјеља (с гробљем) и Свети Димитрије и школа. Прилозима мјештана и бројним донацијама предузећа и појединачна са стране утрошено је око 420.000 динара и око 50.000 марака.

- Приликом обнове цркве Свете Недјеље, наипли смо на изузетно старе и вриједне фреске из 14. вијека, које су биле са-

послу посветио цијелим бићем. - Конзерватори Завода за заштиту споменика културе из Цетиња су извршили веома стручно и доста брзо рестаурацију живописа.

У обновљеној цркви Свети Димитрије, постављена је спомен плоча са именима 94-оро дјеце која су умрла од шарлаха који је некада косио овим крајевима.

Св. Архангел Михаил

Предање нас учи да сваки човек има свог анђела хранитеља, па тако све што радимо, јавно или тајно видљиво је за нашег анђела, а на дан Страшног суда ће се и објавити дјела, ријечи и помисли сваког човека.

Архистратиг Михаило се у Светом Писму - Старом и Новом Завјету спомиње више пута гдје је речено да је борац и кнез анђела који

слави се увијек 8. новембра п.с.к., а 21. новембра по новом календару. Слави се у новембру мјесецу зато што је то девети мјесец послје мјесеца марта, по јеврејском рачунању времена, када се сматра да је створен свијет. У девети мјесец због девет чинова анђелских, за које се сматра да су прво створени.

Силва ДРАГОВИЋ

ЗАПИСИ

КА ОБНОВИ ПРИМОРСКИХ СЕЛА

БРДСКО ДОБРО
ПРИМОРЈА

Најприје дефиниција: приморска села и мјеста, она која леже на 300, 500, па и више метара над морем, горе у планини, која су окренута ка пучини, и вјетру и сунцу, положена уз уске траке зиратног земљишта, намјештена крај некаких питких вода гдје природна структура то даје, која су зидана прије више вјекова, споро и са муком одвајана од околног предјела, изолована од данашње вреве храстом и другом шумом, везана за обалну саобраћајну мрежу слабањим путевима, прелијепа камена села у прелијепом красном пејзажу, ето та села и мјеста, нанизана тамо негдје од Дебелог бријега, па до крајњег југа на Бојани јесу посебно добро Црне Горе - назовимо га, не без претензије за метафором - брдским добром Приморја.

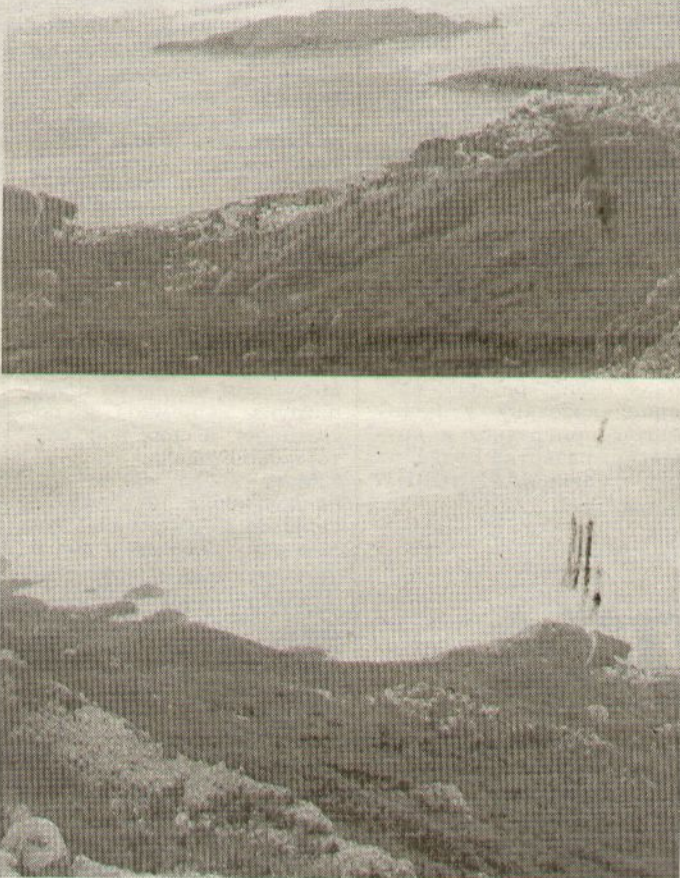
Послије дефиниције и проблема: ови крајеви су данас опустјели. Процес урбанизације, подстакнут шездесетих снажним развојем туризма, фаворизовао је доњу, низијску насељску линију, претворивши је у протоурбано и конубарно ткиво и оставивши горња брдска села без активности, без људи. Умртвљена, она су данас испразњене љуштуре које су препуштене двострукој ерозији - физичкој и културној. Оштре природне силе руше меке камене грађевине исто као што нова некултивисана грађа вођена примитивним интересом прекрива отворене предјеле и старе сеоске амбијенте. Горњи Столив и Горња Ластва (у Котору и Тивту), насупрот доњим насељима истог имена, предмет су интересовања покојег аматера откривача старина или носталгијом војених завичајних друштава.

Процес уништавања руралног градитељског наслеђа може и треба да буде пресјечен. Црна Гора треба и може себи да каже да је ова насељска трака једна од њених непобитних предности у односу на многе друге обалне сегменте Медитерана, али и да је њено стављање на листу свеколиких потенцијала увршћује у клуб туристичких земаља које разумију аутохтону архитектуру, као што су, рецимо, "сусједна Италија, а богоми и сјевернија Хрватска. Економска основа заустављања деградације брдских села треба и може да буде комбинација туристичких, њему сродних, централно градских, али неизоставно и пољопривредних активности. Та прича је већ много пута испричана на безброј мјеста од Португала до Турске и увијек се са радошћу слуша. Маслина помишљана са рефлекторима античког амфитеатра, подједнако је и економски и естетски снажно опјојно средство као што су то заталасани ренесансни пејзажи под чокојтама и измијешани са модерним урбаним језгрима. Једноставно, гледајући искључива са становишта економије, чини се крајње непристојним толерисање деградације домаће руралне градитељске и агротехничке културе.

Чињеница је да је читава црногорска обала већ увелико зашла у процесе повезивања својих урбаних чворова и јединствено урбано ткиво. Од Бјела и тиватског Арсенала, од Котора и барокног Пераста, од Грља, Маина и Брајина, од уличних плаже и од Аде на Бојани, од Старог и новог Бара, од свега тога гради се, за наше поднебље сасвим нови тип

регионалног града. Он нам даје за право да конфигурацију функција брдских села видимо кроз перспективу управо тог типа, онако како је то прије једног стољећа описивао Хауард за склоп назван „вртним градом“. За мање упућене, та идеја (коју је Луис Мамфорд уздигао до неба као спасоносно рјешење за конурбирајућа ткива у урбаним регионима) је логична и проста: насеља у једном скупу могу да сарађују када су њихове функције међусобно допуњујуће, када једно насеље својим услугама помаже житељима другог, а ово друго опет својим оном првом. Читав вијек и нешто јаче ова је замисао у својим различитим варијететима утицала на плански развој многих регионалних гра-

вила. Никако не треба занемарити ни интересе кредитора чији ће услови такође морати да се уваже. Но, нека врста модерног пута који ће имати моћ да повеже читав Јужни Јадран (Хрватска - Црна Гора - Албанија) - свакако да ће отворити и нову перспективу унапређивања села у побрђима. На ту хипер-мрежу биће везана она нижих степенa, све до локалних сеоских путева, пјешачких даљинских трансферзала, посебних рекреативних стаза и, наравно, неизоставног mountain bike-а. Заправо, сарадња кроз пружање својих насељских услуга становништву других мјеста нема без те повезаности. Значи, овдје није ријеч о томе да се села спрегну у више системе како би

Бечићи - Св. Стефан - дио подручја регионалног града

дова - од Холандског Рандштата па до конурбација на Далеком истоку. Њени савремени изводи, данас, у вријеме свеопште компјутеризације, озбиљно су математизирани и оруђе су банака које могу да подрже регионални развој, па и Црне Горе.

Постоји један озбиљан предуслов за чврсто интегрисани регионални развој у коме рурално наслеђе има засебно мјесто. То је саобраћајна повезаност, али не само она локалног нивоа на коју се најчешће помишља, већ шири, даљинска. Иако не вјерујем да је туристички бум Приморја био наглашено везан за појаву Јадранске магистрале, а знам оне који су поборници овог „транспортничког“ објашњења, ипак вјерујем да је њена видљива појава битно утицала на распоред намјена земљишта, на зонинг, али и на обликовање. Треба очекивати да ће наредни праг интеграције приморских мјеста у чврст регионални град бити обиљежен даљим осаврењавањем система саобраћајница. Да ли ће то бити модернизација на доњим kotaма, или проналажење неке високе путне варијанте, оне која иде из гребена, остаје да се још неко вријеме испитује у саобраћајно финансијским, а свакако и политичким круго-

њихови житељи као из кавких „насеља-спаваоница“ могли лакше да пођу до проданице или на посао, а дјеца до школе, већ подједнако, а и обратно, да би они из вансеоских крајева могли нешто да заврше или потраже у ревитализованом сеоском оквиру.

Смјештањем посебних, свима потребних и у цио скуп урбаних-руралних тачака умрежених функција, може да буде дјелотворан метод привредне ревитализације брдског приморског залеђа. Оваково отварање брда отвораће и могућност за свеколику ревитализацију руралног градитељског наслеђа. Чувањем регионалног, али и више од тога - локалног архитектонског израза као једног од знакова идентитета подручја, уз не само нужну већ и природну потребу за осаврењавањем, добија дефинисањем функционалних обриса своју економску потку. У том смислу као својеврстан пандан „морском добру“ предлагам један нови географски и културни, социјални и урбанистички појам - „брдско добро“. Поновимо: састављено од старих села и заселака, цркава и млинова, џардина и тераса за жито, лоза и маслинака, али и природних посебности, оно заслужује нашу пажњу. Владимир МАЦУРА

ДНЕВНИК Н(обинара) Н(агничара)

Пише: Сабо Грегорић

ИЗДУЖЕНЕ
НИТИ НАДЕ

Двадесет другог септембра. Златибор се одјено у раскош црвенкасто-жуто. Између зелене нити наде. Изјављујем љубав планини чудесној, по којој пут, увјерен да је то најбољи начин да одагнам стрепњу. А испунила ме је силно, баш као и двадесет осме, на овом истом мјесту, када сам изнад „Зеленка-де“ чуо ратне трубе и потмулу грмљавину с неба, која се обистинила нешто касније, у прољеће. За шанком од миришљаве боровине двојица мјештана, посве гласно развезују наду, онако ерски довитљиво и весело. Тарабићи веле, видјели да ће Србији, послје много бура и олуја, повести мудри и мирни човек домаћи, чије ће презиме подсећати на воће неко. Или тако нешто.

Знам да видовити могу да виде унапријед, али им је вријеме проблем. Можда је то скоро, можда... Златиборци уз миришљави шанк на-здрављају, као да је почело... Можда... Нити наде јачају.

Двадесет четвртог септембра. Београд поранио на изборе - ја на свадбу: удајем кћерку, најстарију, прво веселу, а народ окол, некако сигурнији него прије неколико мјесеци, када сам овдје био, чини ми се. Линија весела у Саборној цркви се продужује у смиреност, сјенке озбиљности и звонки глас свештеника се стапају негдје испод свода прелијепе грађевине. Славимо по том на Ушћу, у истоименом ресторану, из срца, не баш распусно, гласно ипак и са сјенком озбиљности. Захваљујем жени што ми је родила добру дјецу, некако стидљиво, као да то можда и не треба рећи. Подрамује се. Стид је позитивни покретач, не само у стваралаштву, него и у битисању уопште, сматра сликар Цветко Лаиновић, чије слике имају очи и уста. У младости сам био стидан дозлабога, али када то бјеше...

Вријеме до јутра, пошто смо у пристojно доба кренули с Ушћа, више нас проводи уз радио-пријемнике: јављају прве изборне резултате.

Двадесет шестог. Победио је Коштуница, чује се са свих страна, уједљиво. Тога нема на телевизији ни у државним новинама, а народ миран, премиран. Хоће ли опет бити покраден? Преиспитујем Андрићеве „Знакове поред пута“ - да ли се на Балкану стотину година ниште не мијења, да ли су то народи овдје навикли да трпе насиље и да га чине? Вјерујем Андрићу много, иако ми весели Ере (опет застајем на Златибору, овога пута у Кићановићевом „Олимпу“) намигују да се, ипак, окреће. Уз пут нема милиције, народ, као да је опет нешто сигуран, није презабринут, кафане су солидно посјећене, сјенке се поново оне нити наде са златиборских падина из пророчанства Митра Тара-

бића. Писмо Ранка Гузине, којег не сретох поодавно приземљује ме сасвим: драги моји, ево да вам се јавим - тренутно сам с породицом на принудном одмору...

Петог октобра. Сасвим обичан дан и уз дебело море и окол. Новине најављују други круг председничких избора, демократска опозиција позвала народ у главни град. Да брани своје гласове. Не знам зашто рано сам кући иако уопште не слутим дан за историју. Камере страних ТВ станица су испред зграде савезног парламента, уз њих домаћи радио репортери, стони Београд се пуну. Информације претичу једна другу, на улицама је, кажу, пола милиона људи. Улази народ у скупштину, која је убрзо у пламену. Док се питам да ли смо то опет препуштени еротизму ванредног стања, обавјештавају да је послје прве одбране режима сузавцем, полиција одустала. Неће ни војска на свој народ. Багер који је из Чачка упутио у престоницу Веља Илић ушао у зграду РТС. Побјегло је старо руководство ове куће, Хаџи Антић и Чукић су истрчали из „Политике“ и „Новости“ на споредне излазе. Јављају ми се - вече је увелико пало - из „Новости“, славе, и праве ванредно издање. Слободан Милошевић по вољи народа сишао с трона владарског, нови председник Југославије је др Војислав Коштуница. Данас, петог октобра у Београду и Србији догодила се истинска демократска револуција. Очекујем политичку и економску подршку света за свеопшти препород Србије и Црне Горе, јавља се Добрица Ћосић. Академик Љубомир Тадић каже: у Србији је грунуло прољеће у октобру. Из спонтаности је рођена Слобода. Вида Огњеновић узвикује: народ устао и у Народној скупштини им рекао - доста. Пјесник Слободан Ракић: никада до сада нисам видео толико осмеха на људским лицима, а она најбоље показују како се човек осећа у души. Редитељ и писац Пуриша Ђорђевић: био је то најбољи филм, икада снимљен.

Дан послје. Ово јутро је најлепше у мом животу, срећна је послје буђења музичка звијезда Ана Станић. Свјетске ТВ станице највећи дио програма посвећују ослобођеној Србији. На мору и окол је мирно. Трајим Вука Драшковића за крађу изјаву.

Дванаестог октобра. Нобелова награда за књижевност за ову годину припала је Кинезу чије име је Гао Ксин Ђиан. Избјегица, настањен у радничком насељу Бањоле у Паризу изненађен је вишћу: то је чудо. Ја сам сликар, живим међу својим сликама. Писање је за мене луксуз. „Горко промишљив и језички довитљив“ Гао ће примити 900.000 долара, али му је тешко да припреми говор

дуг 45 минута, како предвиђа Штокхолмски протокол. Но, има времена до 10. децембра. Нобеловац Гао, који је у доба Културне револуције морао да спали пун кофер рукописа, да послје тога десет мјесеци лута шумама Сечуана да би избјегао прогон, је професор француског језика, преводилац и редитељ, пише романи и позоришне комаде, а најпознатије дјело му је „Планина душе“.

У Србији је стање редовно, иако власт није конституисана. Ранко Гузина ме подсећа шта је Душко Радовић рекао о садашњем тренутку: о онима који одлазе причајте све најгоре и најцрње. То нови највише воле да чују! Звучи ми веома познато. Уз дебело море је мирно. Објављен је крај овогодишње полууспјешне туристичке сезоне, мирно и достојанствено. Спопада ме навала наде, браним се аргументима уједљивим, али авај... Епидемија, изгледа.

Двадесетог октобра. У Храму Христовог Васкрсења у Подгорици, клањам се пред одром од ружиног дрвета у којему је неоштећено тијело Јована Дучића. Од оног тренутка када је његов прах у далеку Америци прешао у грумен глине ужежене, и тиме нестало међе између Њега и Творца, прошло је педесет и седам година. На путу за своје Требиње Кнез пјесника је стигао у Црну Гору. Срели се на том путу Његош и Дучић, епска и лирска парадигма наша, па ће наставити разговор на пространом тргу требињском, испред својих споменика.

Узбуђење ми испред Храма подижу топао повјетарац и пјесник Драган Стојадиновић. Чујем сасвим изблиза: /кад сврши ропство два начела, духа и тела зла и добра, пашће тад уза свих почела, у задној берби коју обрах/.

Двадесет и другог октобра. Народ који пјесницима подиже цркве не може бити лош. На Црквини, узвишењу изнад Требиња, у Грачаници Херцеговачкој коју је подигао Требињац Бранко Тупањац, остварена је тестаментарна жеља најшумније лирске заставе на кули српске поезије. У крипти прелијепог храма, по сунчаном времену народ и пјесници спустили су тијело пјесника и задужбинара, који је за живота украшавао свој родни град статуама и стубовима. Највећи српски пјесник хармоније и склада, коначно почиња у вјечном миру. Кнез пјесника је своје оспораватеље, како рече Матија Бећковић, још давно подавио у капи мастила.

Миховско лјето, мало зубатије него прошла, траје. Тихо је уз море дебело. Витторго се мјесец заплео у грање стarih кестенова...

А нити наде, ново изпрекидане, па све јасније, издужују се према брдима изнад обале. Прелазе даље кроз бјелу ноћ, на нове предјеле, старим стазама. Нити наде.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ИЗМЕЂУ РЕДОВА (9)

Пише: Ерих КОШ

У „Политици“ међу огласима-осмртницама, којим се сад издржава овај лист, налазим и при дну странице, а без уобичајене слике, обавештење да је умро Отмар Креачић, пензионисани генерал-пуковник, шпански борац и народни херој, некад јаки човек армије и члан највиших партијских форума. Надимак му је био „Култура“ јер се занимао за уметничка и културна збивања и наводно у ту област разумевао. Висок, наочит човек, с великим, сталинским брковима, строг према другима, али и према себи, био је неко време видна фигура београдског, званичног, друштвеног живота. Тражио је да буде кремиран без присуства јавности, а оглас о његовој смрти дао је и платио - Југословенски кинолошки савез, за његов дугогодишњи, самопрегорни рад.

Међу оним слојем друштва који називамо „Интелектуалцима“, судећи по изјавама, написима и интервјуима политичка памет.

Сад све знају и све им је од почетка било јасно. Не казују зашто то и нама нису раније казивали, и уштедели нам многе заблуде.

Још доскора земља нам је била болесник-стари, изнемогли вук-на кога су нападали са свих страна, настојећи да откину са њега неки део. Данас она већ личи на леш који се сам распада, по коме падају муве и инсекти и из кога већ кулају црви који су доскора још ровали по њеној утроби.

„Геније је налик на све, а нико на њега“.
Балзак

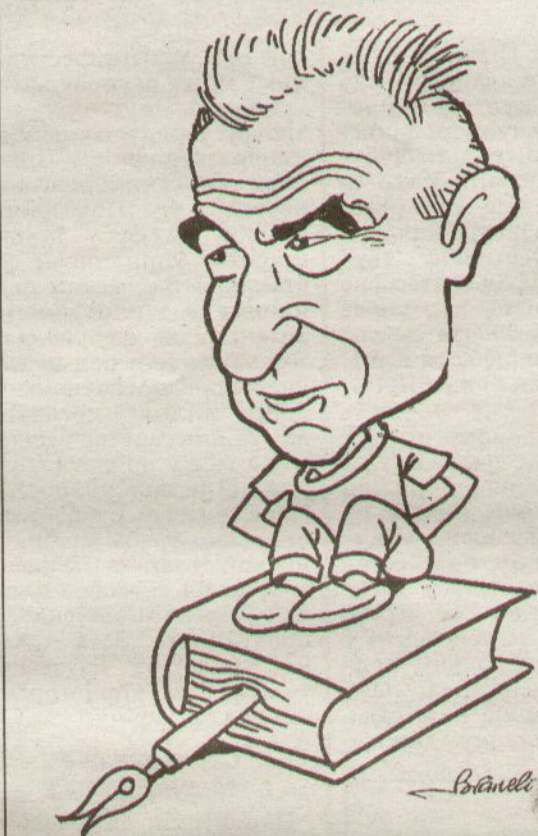
„Уметност живи од стега, а умире од слободe“
Андре Жид

Писци који спорије сазревају, спорије и вену, а они који нагло блесну, на пречац се и гасе.

Изгледа да сваки писац има негде у својим генима записан и код свога трајања.

„Како може један готово млад човек, пун сумњи, с недовршеним делом, навикнут да живи у самоћи рада или у уточишту пријатељства, сазнати без панике одлуку која га одједном ставља у средиште оштрог светла, док је он сам и готово беспомоћан“.

Ово су речи Албера Камиа изговорене 10. децембра 1957. године у

Стокхолму, приликом пријема Нобелове награде. Имао је тада непуних 45 година.

рекао да је награду, већина писаца, примио у познијим годинама. Отприлике:

„Како може један готово стари човек, пун сумњи, с недовршеним делом, навикнут да живи у самоћи рада или у уточишту пријатељства, снаћи се у средишту оштрог светла, док је он сам и готово беспомоћан“.

Готово исто!

Крлежа је на једном месту поредио наше друштво и ситуацију у њему са балканском крчком у којој пијано друштво гаси светлост и разбија лампу пре но што отпочне општу тучу батинама.

Шта у том пијаном друштву да чини писац? Да се и сам умеша и узме учешћа у тучи? Да се тихо и неприметно искраде на врата и напољу сачека да се бој заврши, изброји на вратима погинуле и повређене, па можда неким још и превиди ране. Или да принесе пшеницу угашеној лампи, подигне је у руци како би осветлио просторију, а умирио и помирио завађене, побеснеле људе?

Не знам шта бих му препоручио да уради, али, колико видим, већина наших писаца - и то оних најистакнутијих - узела је да се бије или бар да пред странама у спору носи заставе и знамења.

„Да се користим изреком која није моја“: „Сувише волим своју земљу да бих био националиста“.

Албер Ками

„Нека више не буде граница! Нека Рајна припада свима! Будимо иста република, будимо Сједињене Европске Државе, Федерација, будимо европски континент, будимо свеопшти мир!“

Виктор Иго, у Народној скупштини Француске, марта 1871. године.

„И народ треба да прође кроз школу у којој се постаје човек“.

Виктор Иго, у сличној прилици.

„Тужно је то кад лав почне да лаје!“
Виктор Иго (о Шатобријану)

Зверства Турака приликом гушења устанка у Босни и Херцеговини 1875. године навели су Виктора Игоа да напише протестни чланак чија је актуелност и данас очигледна: „За Србију“ (одломак)

„Постаје неопходно да се пажња европских влада скрене на један наоко сићушан догађај те га те владе, изгледа, ни не запажују. Ево тог догађаја: убијају један народ. Где? У Европи. Постоје ли за то и сведоци? Постоји један, а то је цео свет. Виде ли то и владе? Не...“

Кад ће престати то што се збива у Србији?

Кад ће се завршити мучеништво тог херојског малог народа?

Време је да се зачује величанствени глас цивилизације који забрањује да се с тим настави.

Ми, народи, изричемо владама ту забрану да се и даље врши злочин.

Али одговарају нам: Ви заборављате да постоје „питања“, кад убијају човека, то је злочин, а кад убијају народ то је „питање“...

КРУГ, ОБАЛОМ (23)

ТРАГОМ
СТАРИХ
ТЕКСТОВА

Пише: Мило КРАЉ

У прошлом броју писао сам о књизи - избору из интервјуа које је Михаило Лалић у дужем временском раздобљу од 1962. до 1984. године давао листовима и другим публикацијама. Међу тридесетак разговора који чине ову књигу („Пипави посао писатеља“) нашао сам и онај који сам с Лалићем водио средином седамдесетих година. О околностима у којима је прављен разговор, као и о неким „згодама“ везаним за њега, сачинио сам, двадесетак година касније и један запис, али тада интервју нијесам имао у рукама па сам писао по сјећању. Сада су преданом и интервју и тај запис. Читам оба и доживљавам их као једну цјелину - међусобно се, у много чему, допуњују и објашњавају. Дно онога што није могло да уђе у интервју, нашло се у запису о њему...

„Имамо за тебе важан и тежак задатак - рече ми једног дана главни уредник „Борби“ - рубрици тада радио. И да ме не би држао у неизвесности одмах пређе на ствар: желимо да за свечани број обезбједимо разговор са Михаилом Лалићем.“

Знао сам да Лалић не радо пристаје да говори за новине и да увијек тражи ваљан повод, и зато казах: тешко јесте, али немогуће није, тим прије што је он са мном у добрим и срдчним односима. С тобом, вјероватно, јесте, али за нас, односно наш лист, нијесам баш сигуран. Тражили смо му у два наврата интервју - оба пут нас је одбио.

А онда ми „повјерљивим“ гласом саопшти: Лалић је својевремено радио у нашој кући као новинар. Сукобио се тада са неким важним људима у кући. Био је због тога љут. А можда му се и касније лист нечим замјерио. Не знам да ли га љутња још држи, заправо живи ли још под дејством некадашњих несугласица. Било како било, нама је стало да заокупамо „ратну сјекиру“ - ако је још има. Тебе смо, као његовог познаника и млађег колегу одабрали да то покушаш. Речено-учињено.

„Тек што сам стигао у Херцег Нови, а већ је предвечерје, са хотелске портирнице окрећем број његовог кућног телефона. Јавља се домаћица и каже да је Михаило управо отишао у шетњу, описујући прецизно круг у коме га могу срести. Пријатно вече измамило мноштво шетача. Улазим у гужву и загледам људе, али узалуд - њега нема. У кафане, наравно, не завирујем, јер знам сигурно да га тамо нећу затећи (узгред се присјећам његових ријечи у једном недавном интервјуу: у кафане не идем радије посјећујем гробља,

тамо су људи много учтивији). Након сат-два враћам се у хотел и поново окрећем телефон. Тек што сам се представио Михаило подиже глас: „Чиме сам ти се ја замјерио па окрећеш главу од мене?“ запрепашћен питам, узвикујући: Како, када? „Па сударисмо се ноћас, ја теби добро вече а ти ништа, правиш се да ме не видиш“. О, господо, зар опет исто: кад год неког тражим с посебном пажњом обично га - превидим! Е, баш је „славно“ почело моје наговарање на интервју. Покушавам да му то објасним умором, неспаваношћу, немирним летом, нијесам сигуран да сам убједљив, али ипак уговарам састанак сјутрадан у његовој кући.

Послије оних уобичајених распитивања за здравље и разговора о времену и сличним „темама“ пита ме гдје сада радим. Велим у „Борби“ и, не остављајући му паузу да он нешто каже, декламацијом „Борби“ рубрици тада радио. И да ме не би држао у неизвесности одмах пређе на ствар: желимо да за свечани број обезбједимо разговор са Михаилом Лалићем.“

Пријед смислених реченица с посебним нагласком на то колико је садашњој редакцији „Борбе“ стало до интервјуа и уопште сарадње са њим. Имам утисак (касније ће се показати - варљив) да ме слабо слуша и да је сав потонуо у неки бивши свијет, у неко давно прошло вријеме и сјећања на своје дане у „Борби“. Пита ме час за овог, час за оног човека од којих многи давно већ нијесу у редакцији, и то му казујем. Не објашњава зашто пита, нити коментарише њихова имена, само, с времена на вријеме, каже: аха! Чини ми се да нешто одмјерава у себи, али по изразу његовог лица не могу да докучим хоће ли пристати на интервју или неће.

Коначно се отвори: велич, дакле, да ти млади људи у „Борби“ желе сарадњу са мном? Баш тако! - одговарам и појачавам: чини им част!

Затражи онда питања, прегледа их на брзину и рече да ће ми одговорити што прије буде могао, „написмено“. Али ме моли да добро припазим да тамо неко у редакцији...

Не заврши реченицу; поздрависмо се срдчно.

Послије неког времена, заправо пред само склапање броја у коме је требало да буде објављен разговор, стиглоше његови читко, руком исписани одговори, а уз њих и моја питања.

И једно кратко писамце у коме ме обавјештава да на једно питање није одговорио јер га није „довољно разумио“. насмијех се: то је управо питање које сам накондо дописао „преузимајући“ га из неког „симпозијског материјала“ објављеног у једном часопису. Кажем себи: тако ти и треба кад

хоћеш да будеш „ученик“ него што си! Питању, видим сада, и није ни било мјеста у новинском интервјуу који, обично, не трпи теоријска уопштавања и расшчлањивања.

Ја треба да путујем, и преостало ми је врло мало времена да новинарски опремим интервју. Зато, у журби, узимам маказе, режем питања а онда одговоре, исписујем наслов (Лалић га касније, у књизи, замијенио другим, бољим - „Књижевност, вјечно Пепељуга“), потом под наслов и међунаслов и све то остављам да дактилографкиња прекуца. Нема потребе, каже ми дежурни уредник да чекаш да сравниш текст послје прекуцавања, ионако ће га куцати наша најбоља дактилографкиња, а Лалићев рукопис је толико читак да је просто немогуће нешто погрешно прочитати. Његов помоћник а мој колега из културне рубрике увјерава ме како ће он лично прочитати и сравнити текст. Иди, каже да не закасниш...

Одлазим у „Јатову“ пословницу одакле полази аутобус за аеродром, али узнемирен: шта ако дактилографкиња ипак негдје погријешти, ако то други, оптерећени послом и у гужви, не примјете, шта... Да одложим путовање? Празници су и мјеста у авиону нема за неколико дана. И баш у тој недоумици прилази ми познаник из „Јатове“ пословнице, каже: авион ће „поприлично каснити“ јер треба да се врати са неке међународне линије. Капшање у добар час: трчим до редакције и налазим већ прекуцани и уредно сложени текст - чека да га курир однесе у штампарију...

Читам и одједном видим - пише: Загреб. Откуда Загреб, кад Лалић, колико се сјећам, ниједне не помиње ни овај ни било који други град? Узимам његове одговоре (оне руком исписане) и сравњујем читаву реченицу. У одговору на једно моје питање, он читко и јасно пише: „Ја мислим да традиција садржи и чува све што је вриједно, то јест живо, то јест оно што има везе са савременим животом и има снагу да преживи праг садашњег; с друге стране - да све што вриједи у модернизму излази из модернизма и улази у традицију, док остало отиче у заборав и ништавило“.

Дактилографкиња је, у једном тренутку одсутности, умјесто „у заборав“ откуцала „у Загреб“.

Док нешто касније летим према Титовграду питам се: шта би било да је авион полетио на вријеме? Кроз хук мотора као да чујем љутити глас сумњичавог Лалића: то мени опет подваљују они из „Борбе“.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

МИНИСТАР ЗА КУЛТУРУ У ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ РАДОИЦА ЛУБУРИЋ У ПОСЈЕТИ ИНСТИТУЦИЈАМА КУЛТУРЕ И ПРЕДСЈЕДНИКУ БУДВЕ ЂОРЂИЈУ ПРИБИЛОВИЋУ

ПОДРЖАТИ НАЈБОЉЕ

Министарство културе РЦГ има за циљ да афирмише идеју о Црној Гори као јединственом и отвореном културном простору, да повеже све институције културе у јединствену мрежу и да, притом, одреди приоритете у финансирању. Међутим, то није ни мало лак посао јер су у питању културни процеси који су настајали вјековима. Не могу се доносити нагледне одлуке - рекао је, између осталог, министар културе у Влади РЦГ Радоица Лубурић приликом посјете председнику Општине Будва Ђорђију Прибиловићу, а након обиласка институција и споменика културе у граду. Састанку, одржаном 11. октобра присуствовали су и разговарали са министром руководиоци поменутих предузећа.

Лубурић је нагласио да ће Црна Гора убудуће бити све више отворен и јединствен културни простор, а Министарство културе ће корак по корак радити на дефинисању културне политике и то доношењем нове законске регулативе у овој области, стварањем нових критеријума који ће бити у складу са европским. - Наравно - каже министар - треба водити рачуна о његовању и оног најбољег из наше културе и традиције, али и о прихватању модерних свјетских трендова у култури. Морају се школовати млади кадрови за поједине области и финансирати најбољи програми који могу бити корисни за наш имидж у иностранству. Потребно је да се кадровски, технички и организационо освјеже институције културе јер, иако имамо доста запослених, недостају нам специјалисти за поједи-

не културне дјелатности. Зато ће се неки кадрови школовати и дошколовати на курсевима и у земљи и у иностранству.

Како истиче Лубурић законску инфраструктуру треба прилагодити законима Европске заједнице. Ондје гдје нема закона требало би их донијети, а постојеће измијенити или допунити. До краја ове године, према његовим ријечима, биће утврђени закони о позоришту, кинематографији и заштити споменика културе, а почетком идуче године и закони о библиотекарству и галеријама. - Посао на дефинисању културне политике треба радити стрпљиво и опрезно и уз елиминацију политике из културних дешавања - наглашава Радоица Лубурић и

додаје да приоритет Министарства даје заштити споменика културе. Такође оно подржава појединце и програме који су изнад просјека и који могу конкурисати на тржишту културне Европе, а Црна Гора располаже таквим кадровима у области музике, сликарства и позоришта.

Подршка „Граду театру“

У последње вријеме у јавности су се чуле критике на рачун многих фестивала у Црној Гори, а које су можда биле и донекле оправдане. Међутим, што се тиче Града театра, могло би се размишљати о новој концепцији, али је ова институција за 13 година рада успјела да оправда своје постојање и да представи Црну Гору и

ван њених граница тј. да је покаже свијету као отворени културни простор. Истичући подршку овој институцији Лубурић наставља: - Иако се шире гласине да Министарство издваја милионе марака Фестивалу, тврдим да је Град театра ове године добио из нашег буџета 100.000 за љетње програме и 5.000 за његово гостовање на БИТЕ-ФУ.

Не заборавимо колико ова институција пружа Будви и Црној Гори јер многа звучна имена из свијета уметности и културе гостују на Фестивалу, а представе у његовој продукцији се играју не само у земљи већ и у великим европским културним центрима. Ова манифестација ће и даље имати подршку државе

док се о другим фестивалима може расправљати.

Лубурић је поменуо и значај у раду на обнови кинематографије у Црној Гори и новоотворене кинотеке у Подгорици. Ускоро ће се у Министарству уприличити састанак са филмским радницима и институцијама везаним за ову област. Похвалио је и рад на ваучерској приватизацији „Зета филма“, истичући да Министарство подржава сваку приватизацију којој је циљ унапређивање послова у тој области, само треба изабрати правог улагача. Указао је и да би снимање филма „Јелена Савојска“ у продукцији „Зета филма“ било од изузетног значаја за црногорску кинематографију.

Сагледавање стварног стања

Поменувши да је сличних састанака имао у још дванаест општина у Републици, министар Лубурић је рекао да му они помажу у сагледавању стварног стања културних предузећа ради прављења једне свеобухватне анализе црногорске културне сцене. Према његовим ријечима око половина тих институција може обављати послове уз малу помоћ Министарства, 25 процената предузећа може ријешити проблеме током наредне године, а других 25% имају дугорочне проблеме. Нагласио је и то да се из буџета Црне Горе за културу издваја 2,57% годишње.

Поред покљонених 105 наслова будванског градског библиотеци од стране Министарства културе, Лубурић је нагласио да би ускоро требало одвојити библиотечку дјелатност од ЈУ Музеји, галерија и библиотека и интензивирати радове на изградњи нове библиоте-

ке у Будви, тим прије што ће од идуче године ступити на снагу закон о библиотекарству. Такође, указао је да ће завршити радова на Етнографском музеју значајно употпунити културну понуду Будве, а треба радити и на афирмацији Археолошког музеја.

Интернационални карактер

Крајем новембра министар Лубурић ће учествовати на савјетовању министара културе у Бечу на тему „Интеррегионална културна сарадња у Југоисточној Европи и Медитерану“. Ово савјетовање, према његовим ријечима, има за циљ разматрање културне сарадње у земљама Југоисточне Европе и Медитерана, као и развијање одрживих структура и мрежа како би се обезбедила боља интеграција у свеукупну европску културну политику.

- Наша општина из буџета издваја 8 процената за рад институција културе у граду, али када би се упоредили резултати са издвајањима, видјело би се да у неке од њих заиста треба улагати јер се, не само Будва, већ и Црна Гора може поносити њиховим радом. Оне имају чак и интернационални карактер - рекао је на састанку са министром председник општине Будва Ђорђе Прибиловић, истичући како наша општина води изузетну бригу о култури и предузећима која се њоме баве. Прибиловић је јавно изнио и цифре које представљају општинска издвајања за финансирање тих предузећа.

За отворену културу

- С обзиром да већина културних установа има проблема са простором, само за закуп просторија

ЖЕНСКИ ЛИКОВИ У ДЈЕЛИМА ЧЕДА ВУКОВИЋА

●Поводом осамдесетогодишњице рођенгана Чедо Вуковића 18. октобра у Организацији жена Будве одржано књижевно вече на тему „Женски ликови и жена у дјелима Чедо Вуковића“.

Поменувши Његове дјело као зачетак књижевности у Црној Гори, мр Божена Јелушић је истакла да жена у књижевности ових простора није била директни већ дјелатник из мушке сјенке и скривених закутака мушке душе са којима је женска душа једно. У Вуковићевим дјелима улога жене се нешто промијенила, те се она ближи мушкарцу и сама постаје човек. У појединим Вуковићевим дјелима жена је носилац највиших етичких стремљења, оваплоћење принципа љубави и праштања - вјечног женског које свој блистави зачетак има у милости Богородице.

Такође, Божена Јелу-

шић је поменула нека од Вуковићевих дјела, а између осталих највише се задржала на роману „Мртво Дубоко“ и драми „Хармонија“ чији смисао почива на лику жена Савне и Хармоније-изданака једне исте идеје.

Захваљујући Организацији жена Будве на поклону - умјетничкој слици ауторке Наташе Радловић, слављеник је објаснио и његово схватање разлике између мушких и женских ликова у литератури. - Код мушких ликова - каже Вуковић - писци полазе од неких карактерних особина, а тек у другом плану стоји људско биће, мушко биће. Код женских ликова у првом плану је женско

биће, жена као мајка. Жена је представљена као биће које садржи у себи све суштинске и животне саставнице и прошлог времена и овог тренутка и нечега што слиједи. Мушкарци, кад хоће да се искажу и потврде, ослонце траже изван себе, нпр. у војсци, у колективу, партијама тамо гдје се командује. Жена, као биће, се остварује кроз себе и сву моћ животну носи у себи - каже Чедо Вуковић.

На овој књижевној вечери одломке из ауторових дјела читали су ученици СШЦ „Данило Киш“, а учествовали су и ученици „Школе за основно музичко образовање“ из Будве.

А. К.

ИМАНЕНТНОСТ

Поводом поеме

Објашњавајући поетику свога дјела, Чедо Вуковић се осврнуо, истина кратко, и на властито огледање у стиху. Превасходно је мислио на спјев „Снови микрокосма“, објављен у издању Културно-просвјетне заједнице Подгорица, са аналитичким поговором академика Радомира Ивановића. У том спјеву, како сам каже, покушао је да нађе несагледиве просторе својих снова - оних у сну и оних на јави. За духовни релјеј користио је Његошеву „Лучу микрокосма“, која на најбољи начин поистовјеђује биће човјека и биће свијета. Та њихова неодвојивост одувјек је хранила стваралачку мисао, а зна се да мисао подигнута на ниво идеје постаје посједовани свијет.

Поетском флуидизацијом тога свијета, из пламичка зачињања визије, оживотворава се његово обилје. Њега најприје осјете и артикулишу ствараоци генијалног дара, као Његош, рецимо. Чедо Вуковић с разлогом се нашао на трагу његове духовне стазе. И он пут свога узора, долази до закључка да мислити уједно значи и посједовати. Вуковићева поезија, не само из споменутог спјева, сигнира такво увјерење.

Мисао је есенција стваралаштва, уз услов да је проишла из иманациске матрице. Вуковић се бринуо

да такву матрицу одржи и у једном другом спјеву који ће бити предмет моје пажње. Ријеч је о поеми „Макарије“, која индикује нешто друкчији прилаз феномену егзистенције као стојерне парадигме свијета. Ониричко се у овој поеми замјењује овоземаљским опсесијама, не испуштајући из видног поља прожимање нарације и историје, с обзиром да једна другу условљава ватром унутрашњих дејстава. Дакако, ријеч је о поеми која има наглашене драмске елементе у језику и у тону стихова. Не говори ли то о Вуковићевом ходу Његошевим видо-кругом, који се огледа у истини да је драма живота иманентна смислу живота. Лик јеромонаха Макарија вјешто је ситуиран у ту драму. Док она траје, траје и живот. А животу је дато да ствара ројеве увијек активних осјећања, без којих се не може замислити ниједна врста меморисања - афективна, чулна или нека друга. Макарије, црноризац и црнописац јемство егзистенције препознаје само у духу. Да није биографског податка у поеми, помислили би да је у питању митски материјал. Поета је Макарију додијелио улогу да се надмеће са ријеком. Свакако да се овдје ради о симболичом дискурсу. Надметање навјешћује способност пливача да доплива до друге обале. Пјесник Мак Диздар у „Каме-

ном спавачу“ заговара заправо сличну визијску заокупљеност: **Ваља нама преко ријеке**, каже он. Та друга обала у суштини персонификује сазнање, а сазнањем се моделује свемир. Није ли у том сазвежђу сазнања и свемира књига најпоузданији барометар. Вуковић без разлога не каже: **Круг сунца и круг књиге на замиру**.

Другим ријечима то значи да је духовна активност неминовна и безгранична. Макарије књигу сматра културним чином. Маштање и страст служе идеалу тога захтеја и он даноноћно, у мрачној испосничкој ћелији, увиђа да творећи књигу твори себе. У поеми је мозаицирана слика тога творења. Он није само онај који препишује него и онај који досликава унутрашњи немир. Од слова, од ријечи прави и ликовну фасцинацију: **И роди се / књига руком написана - такву ове горе / досад не видјеше**.

Вуковић је путем финих лирских дестилација вјешто дијаграмирао особине овог страственог духотворитеља из друге половине 15. вијека, свјестан да оно што чини припада вјечним траговима духа. Макарије је дат као личност која изгара у послу, али га је црната колорисао и као меланхолика. Као човјека кога раздиру бриге и сумње. Уосталом, живот без сумњи био би живот без

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

О МУЗИЦИ РИЈЕЧИ
И ПОЕТСКИМ СЛИКАМА

Поезија Радомира Мићуновића

мјесечно се издваја 8.500 или 101.000 ДМ годишње. Међутим, ове године смо уплатили и 660.000 ДМ на име нових просторија у пословном центру иза пијаце, а у коме ће, након завршетка радова, бити смјештени ЈУ „Град театар” и остали „подстанари”

Према ријечима Прибиловића радови на Етнографском музеју ушли су у завршну фазу, а ти занатско-грађевински радови коштали су општину 205.000 ДМ. Општина је за финансирање предузећа која се баве културном дјелатношћу издвојила 775.000 ДМ, а планира да финансира рад КУД-а „Кањон”, вокалне групе „Хармонија” и градске музике са још 30.000 ДМ. Буџет за финансирање културних институција био би и већи када би се исчистила намјенска средства за инвестиције.

За Будву, као најстарији град на Јадрану, са најбогатијом некрополом и око 4000 музејских експоната, била би штета да се њена културна баштина не покаже свијету и зато смо увијек на страни оних који се залажу за отворену културу, да она не буде само локалног карактера - истакао је Ђорђе Прибиловић.

О жељи Будве да дио црногорске кинотеке буде смјештен овдје и о текућим проблемима око приватизације и продукције новог филма на састанку је говорио директор „Зета филма” Никола Краповић. Подјетивши на успјех „Грда театра”, директор ове институције Бранислава Лијешчевић је изнијела, између осталог, највећи проблем овог предузећа - недостатак затвореног сценског простора. А о дјелатностима и препрекама на које наилазе у раду на састанку су говорили и руководилац ЈУ „Музеји, галерија и библиотека” Никола Вукићевић, Бранка Павловић - директор ЈУСД „Црвена комуна” из Петровца, директор „СД Режевић” Оља Франовић и руководилац Одјељења архива Црне Горе у Будви, Срђан Пејовић.

Ана КОСТОВИЋ

Са Радомиром Мићуновићем кренуо сам некако истовремено на ово дуго пјесничко путовање и кад сам чуо да је протекло већ тридесет пет година његовог књижевног рада, помислио сам како су те године брзо минувале. Долази вријеме када сумирамо оно што смо написали, покушавамо да заокружимо своју тежину.

Настојим у неколико реченица да саопштим основне слике које ми се јављају на изговор три ријечи: пјесник Радомир Мићуновић.

Прво, музика у Мићуновићевој поезији. Радомир Мићуновић је један од најбољих мајстора везаног стиха у нас. Ја сам се и млад, а и касније, одушевљавао начином на који Мићуновић римује, како прави катрене и терцине, јер мислим да је у пјесничком занату вјероватно то најважније. А што сам старији, све више волим да чујем лијепи звук, праву музику у правој поезији.

Мићуновић је нашао некакав чудан поступак, те се у теорији књижевности називају неправилне риме. Али, његова опорачења су друга: чија него код других пјесника, његови преласци из стиха у стих, из строфе у строфу. Начин како он римује „Измир” и „призми”, затим „Пепели” и „стрепели”, па „шамари” са „дамари”, на примјер, једноставно је начин његовог лирског говора. У том тренутку, када се пјесма склапа као мозаик, а то је, опет, увод у другу тему, њему се намеће такав један рам у који може да стане одређени број слогова. И Мићуновић зна да ту слику не поремети, а у ствари да је поремети другим начином римовања.

Ја сам, касније, трагајући за најљепшим строфама српске поезије, налазио где би то Мићуновић могао да има своју браћу у неким вјековима и пре њега. Наравно, Мићуновић те пјесме није могао да прочита, пошто сам ја 13 година тражио да их нађем. Рецимо, ево строфе једног заборављеног пјесника који ме подсетио на ту љепоту коју Мићуновић има, рецимо, у „Триптихону за Наду”. То је већ једна од културних пјесама моје генерације. Кад он каже: „Нема те, отишла си, мала кнегиња од Меланхолије. / А била си тако

бела у црној блузи. / Дуго ће за тобом распукло звоно срца да бије / иза обореног цвета што сличи медузи”. Такав некакав начин лијепог тог претварања звука у ријечи, нашао сам код Миодрага Стаматовића, пјесника, кад каже: „Да ли те и сад у заласке вараве, / у вараве заласке изнад жита, / дочекују неке очи гараве, / неке друге очи, у писму она пита. / Цезуре у стиховима, то је нешто што плијени код обојице и што Мићуновића раздваја од других савременика.”

Друга тема су слике Радомира Мићуновића. Он је, вјероватно, у души сликар. Мислим да је чак и један од младих критичара Мирко Марковић написао у једном свом есеју на које га слике подсећају одређене Мићуновићеве пјесме. Он једноставно, не у свим пјесмама, али у пјесмама које ја волим, као да сједи пред платном и слика. Умјесто боја има ријечи. Код њега се памте предјели, памти се атмосфера, памти се, ако се може у поезији упамтити, меланхолија. Мићуновић је најбољи пјесник који даје прилику да се упамти као осјећај предјела, као слику коју није доследио, а коју је хтио да стави у пјесму.

Треће, пјесме у прози. Неправедно запостављене када се говори о Радомиру Мићуновићу. Један од тих који поставља те пјесме сам и ја, зато што стално говорим и рецитujem оне пјесме лијепе, како их ја зовем, праве.

Пјесме у прози, које се иначе мало пишу у нас и које су се иначе мало писале у нашој поезији. Рецимо у златном добу српског романтизма, све до симболизма, једино је Анђелија, ћерка Лазе Лазаревића, покушала да пише пјесме у прози. Сви су остали писали оне пјесме што ми кажемо да су праве. „Сабља” је једна од најбољих пјесама у прози Мићуновићевих, из раног његовог времена. Те снаге је, можда, и пјесма „Пријездина смрт”. И још неколико краћих његових прозних пјесама. Али, доћи ће вријеме када га будемо освјетљавали потпуно, да освјетлимо и тај дио његовог стварлаштва. Он и ту има одређени рам, када слаже ријечи. То су веома кратке: ријеч, ријеч, ријеч... Као да имате нотну свеску у којој

се појављују знакови. И његове пјесме у прози имају унутарњу музику.

Четврта тема, поезија за дјецу. Слажем се да поезија или јесте или није. Ако није за дјецу онда није ни за одрасле. И обрнуто.

У поезији за дјецу Радомир Мићуновић је управо искористио оно што носи у себи, што умије, да се опет издвоји од других (пјесника за дјецу). Његове пјесме за дјецу, кад он то хоће, онда су савршене. То је беспрекорно урађено, римовано. Његови дистинси, катрени. Дјеца то воле.

А кад хоће да се игра, што чини у десетак сликовница које је објавио посљедњих година, он се опет сјајно игра. Кад хоће дјеци нешто да поручи у прози, он то тако вешто поручи.

Значи, ријеч је о човеку који умије да пише, који је мајстор. Само што зна да се прилагоди одређеном узрасту замишљеног читача.

Тако је Радомир Мићуновић веома цријењен пјесник за дјецу, умије да пише и такве пјесме које могу да читају и малишани. А када се сумира шта је све урадио Радомир Мићуновић, то није све. Написао је и доста критика, репортаже. Мислио сам да све о њему знам, али када сам прочитао „Поетску мапу Радомира Мићуновића”, видео сам да не знам баш све. Мислим да је та књига драгоценост и да је много кориснија него што изгледа. Не Мићуновићу него свима нама који мислимо да га познајемо а не познајемо га довољно.

Радомир Мићуновић је, дакле, од прве пјесничке награде коју је добио када су се награде стварно тешко добиле и када су критеријуми били веома оштри, веома цијењен у генерацији и изван своје генерације, али због своје скромности и због свога поштења, вјероватно, није често био у првом плану. У први план долази тек када многи оду. А код пјесника је тако. Ако си пјесник, увек постоји вријеме кад ће се видјети ко си. Ми смо знали да је Радомир Мићуновић велики пјесник. Долази коначно вријеме да се суочимо у сваком ситуацијама и са ријечима које људи изговарају и кажу - то је тако!

Перо ЗУБАЦ

Чедо ВУКОВИЋ : ПРЕДСАНИЦЕ

Позна несаница би да себе успава,
али сан бежи од прича представница

ВОШТАНИЦА

Зањихани свјетлионик, са врха својеј, баца ушир зракастије погледе. Рагознао је: куд ли су наћли ти санојлови - између два свијетла и двије дубине! Па крујно шрејће - намијује негалеком шкољу и пучини и працу с ојрлицом пјене.

Унушра, у њедрима свјетлионика, тори танка воштанница. У тихом сајласју ламсају ујреген нийи и восак - облијећу лејиширасији дојеји свјетлосне пиче. У њој су мумлање дубина и крхотине пошонулих корићиа и ојпинућиа једра, бачена у облаке, и некрци удављених ријечи. Истиота шрена, у пичи се олашавају шишраји високој зрачај (оној са врха) и сајовор с шамом по ребрима свјетлионика и риймови шаласја - на издаху, на умору.

Гле, иштрајно мића једини ламчак у шмини над веслима - најишиши знак за зјене с којна и пучине.

И воштанница ламји изнушра, несајорива.

СВЈЕТИОНИК

Дубински вјетрови наћоне исконску шмину и дивљају ноћни шаласи. И мрачје силази до гна морској. Невидом ојрнући, оријају мракови и валови. Узалуд се оћима и проиће самоћини свјетлионик. Све слабији зраци љуљају се од пјене до облака. До бесвијести пошупљен, пада свјетлионик.

Задњи шрај тасне у облацима и дубинама. Безрамни носачи, шамни у шами бјесови носе оборени свјетлионик.

Јушро. На обали, уз влаиш мураве, још мокар лежи свјетлионик. По њему цакле се црне школке. У сийном шаласју смирује се дубина. Море се на шјеску облизује послије ноћне тозбе.

ЈАСТУК
ОД СИПИНЕ КОСТИ

Ја ћу дну морском пог кожу погити:
Већ мисли моје корални пуч лове;
Ја желим са гна звездачу погити.
Пог пазухо ће звезде да уилове
Као у залив рибарски бродити.

Тамо несћјаје погневна шјесина
И косе морске власуље не седе.
Лаки шлес алти умива свежина.
Тамо је јасноћи шечане бесесе
И шјајна коју оћкрива јежина.

Збој мира рибе ошћавићу ошћи
Тамо где расћей дно мора шресеца.
Кад звезда поћне с даном ноћ да мошћи
Сиремићу лежај од лука месеца
И бели јасћук од сийине кошћи.

Бранко Б. КОВАЧЕВИЋ

ДУХОВНИХ ТРАГОВА

„Макарије” Чедо Вуковића

садржаја и дубине. А сумње и постоје да би помјерале границе сазнања: И писах знацима сна/и снијевах рукоју...

Аутор поеме кроз Макаријев лик дао је и слику времена, које се отима мраку несигурности и незнања. Вуковић ту слику-луцидно преноси у облик своје богате интуиције, увјерен да књига, она која настаје под прстима Макарије, а то је Октоих, представља у смислу духовне рецепције нешто што се једном одиграва у миленијуму. Пјесник је путем слика, чулних доживљаја и конкретних ствари фиксирао настојање ове за наше појмове свете књиге. Требало је ући у многе суштине, највеће психолошке и магијске. Из њих циједити само оно што је есенцијално и духовно, поетски узвишено. Ако је о податку ријеч, Вуковић га је дискретно уводи у лирску фразу, омекшавајући јој обриси и васпостављајући јој значења.

Томе је умногоме помогао језик архаичног типа. Њега је Вуковић држао на узди инспирације. Није му дао да се изроди у испразност, како се то често догађа са језиком такве структуре. У питању су два језичка слоја - црквенословенски и народни говор. Овдје ћемо навести само неколико примјера из којих се могу уочити по-

менује боје: повеленије, рождество, човек, чтење, истинословије, грехоподаније, црнопис, жизњ и други. На другој су страни народни изрази: стогађе, разор, кликујем, сатворити, опсађен и слично.

Поема је подијељена у три циклуса: Рукописац, Типотворац и Књига првотипна. Подјела је условила поступно увођење читаоца у радњу поеме. Евокација је подешена тој поступности и она има градацијску путању. Пролошка пројекција има миран ток да би даљим слиједом пјевање добијало живљу лирску пулсацију, да би на појединим мјестима, као што је ово које наводимо, добило право унутрашње усјање. **Као јесам и што бијих / књига нек памти, / ако памтит хоће. / Изван књиге већ ме нема. / Прах јесам и пепел.**

Шта је важно за књиге оваквог типа? Важно је да кроз поетске визије апострофирају и историјско наслеђе као саставницу духовног хоризонта. Вуковић је овом поемом отворио значајан круг наше прошлости који је уједно и праг наше духовности. Његов јунак Макарије вјерује у духовне силе, будући да оне оснажују тангенте живота, чинећи живот виталнијим и смисленијим.

За разлику од поеме „Снови микрозма” која врви од поенти и максима жестоког десетерачког склопа и

брзе измјене мисли, Макарија одликује мирноћа нарације у коју су удјевене нити тихог узбуђења. Аутор се показао као чист лирничар, код кога су процеси поетског таложења дуги и у вокацијском смислу ефектни. Исидора Секулић негдје је рекла да се пјесма понаша попут немирног лептира. Ја бих рекао да је и ова поема настала у фазону такве опседнутости.

Поетско је присутно и у Вуковићевој прози, нарочито када је требало апсорбовати немир и тајанство неке човјекове судбине. Оно се најувјерљивије исказује кроз поетску оптику. У анализованој поеми аутор је тај принцип поетске вокације стално држао у мобилном стању, чиме је потврдио мисао Секулићеве да је поезија најфинији облик стваралачке артикулације. Вуковић се враћао поезији кад су створени дубоки поводи, кад га је инспирација понијела. У таквим моментима је и настало рађање ових поема, гдје су емпирика и пишчев дар нашле пуно сагласје.

Да се не заборави да је Вуковић пјесник једне особене мелодије, коју не треба „шлеповати” уз његово заиста вриједно прозно стваралаштво. Она траје као издвојена пјесничка вриједност. Вриједност која се мора поштовати.

Жарко БУРОВИЋ

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ИСТОРИЈСКИ ЗАПИСИ

БУДВАНСКА

„ИСТОРИЈА ДУГОГ ТРАЈАЊА“ (I)

Историја Будве представља типичан примјер броделовске „историје дугог трајања“ у смислу једне од низа историјских личности медитеранског поднебља код које се испод слоја догађаја, политичке историје, дешава и траје дужи процес поновљивости и уређене периодичности већ више од два и по миленијума. Такође, у склопу броделовског поимања Медитерана, као симбиозе различитих или варијантних религијских, историјских, умјетничких и уопште културних типова Истока и Запада који се на овом простору јављају у специфичној прожимајућој форми, ваља посматрати и историју Будве као урбаног центра који као такав траје до данас. Отуда није нимало случајан податак о граници Источног и Западног ромејског царства која се налазила управо на овом простору, али коју би данас требало разумјети преваходно као метафору и симбол који у себи сажимају битне карактеристике целокупног потоњег развоја културе нашег града.

Како климатски, тако и геополитички положај Будве и њене околине условио је да ово подручје почне да се настањује још у периоду праисторије. Ово становништво потврђује остаци тумулуса или каменних гомила, откривени, углавном, на простору Паштровића и Грбља. Као што указују антички историјски извори, писани споменици и богатство археолошког материјала, Будва представља и један од најстаријих урбаних центара на Јадрану. Према богатим археолошким налазима некрополе која је континуитет употребе задржала од IV вијека прије нове ере до IV вијека нове ере, о Будви из античких времена се може говорити као о значајном трговинском средишту, емпириону, у којем је развијана или продавана грчка роба за домаће илирске, углавном натуралне производе. Ово становништво потврђује и наводи наших уважених стручњака Павла Мијовића и Мирка Ковачевића у књизи „Градови и утврђења у Црној Гори“. „Не знамо јесу ли Бутуу, или Ризон, градили Грци за себе, или за Илире, или су сами Илири од Грка научили да их подигну са свим одликама грчког урбанизма. Планирање градова на хеленски и хеленистички начин постало је у басену Средоземног мора општа појава, као што је и усвајање грчких стилова у архитектури свуда прихваћено. Зато такве наше градове, с обзиром на њихов општи план, технику зидања и унутрашњи распоред градских цјелина, можемо сматрати илиро-грчким емпиријама и полисима, не изједначавајући их с матичним грчким полисима и колонијама. Овако их условно, можемо и називати, тим прије што за њих немамо одговарајући термин из

илирског језика“. Неминовне, различито условљене економске успомене, застоје и падове кроз овако дугу историју развоја града симултано су пратила напредовања и стагнације у кругу културно-умјетничких збивања, укључујући и градитељство. Мноштво споменичког наслеђа Антике и средњег вијека свједоче и упућују на континуиран и активан

Будве до грчког града Епидамноса плови се дан и ноћ, а путем три дана“. Касније, у римско доба, спомиње је Плиније старији као „Butuanum oppidum civium Romanorum“, док јој име и положај налазило и на познатој римској географској карти из IV вијека „Tabula Peutingeriana“ („Tabula Peutingeriana“) на којој су представљени сви главни центри и

Будва (крај XIV вијека)

живот овог древног града.

За најстарије аутохтоно становништво Будве сматрају се Енхелејци. Порјекло овог старог балканског племена још увијек је загонетно. Не ријетко се у литератури Енхелејци помињу као илирско племе, мада је сигурније промишљање о њима као о племену које се налазило у сусједству Илира, са којима се, услед историјских услова уједињује. У античко доба Енхелејце спомињу и познати писци овог времена: Херодот, Хекатеј из Милета, Хеланик са Лезбоса, Страбон, Диодор, Аполодор и други. За Херодота Енхелејци су варварско племе које је у вези са Илирима. Уз помен Енхелејаца често се наводе и популарне митске личности Кадмо и Хармонија, који по легенди и окончавају свој живот у земљи овог „народа јегуља“, претворени у змије по проклетству због убиства змаја, Арејевог сина. Тако преко тебанског хероса Кадма, налазимо на најраније спомињање Будве и код низа античких песника: Софокла, Еурипида, Пиндара, Калимаха, Аполонија Родоског, Сенеке и Овидија. У IV вијеку прије нове ере Будву колонизују Грци, док средином II вијека прије нове ере, или, прецизније 168. године, потпада под власт Рима.

Као најстарији писани извор у коме се помиње Будва, сматра се Софоклова трагедија „Ономакло“, настала у V вијеку прије нове ере, где се ова наводи као „град Илирије“. У IV вијеку прије нове ере спомиње је грчки писац и географ Псеудо Скилак у најстарије сачуваном античком географском спису „Периплус“ као средиште илирског племена Енхелеја, а постоје и наводи о насељавању грчких колонијста. У 25. поглављу наведеног дјела Псеудо Скилак тачно одређује положај Будве наводећи „... од

путеви на простору римског царства, од Британских острва па до сјеверне Африке. Најпознатију легенду о постанку Будве износи Стефан Византинац (VI в.) преносећи наводе Филона из Библиоса из II вијека нове ере, а везује је за, већ поменуто, митску личност Кадма, хероса из Беотије и оснивача града Тебе, сина феничанског краља Агенора и краљице Телефасе. По познатој легенди, Кадмо је са својом женом Хармонијом, кћерком бога Ареја и богиње Афродите, протјеран из Тебе, те на воловској запрези стигао на јужни Јадран међу Енхелејце, где је основао град Будву. Предвођени Кадмом, Енхелејци су победили сусједно илирско племе Ардијеје ставивши се на чело свих илирских племена. У илирској земљи Хармонија је родила своје последње дијете, сина Илирија. Остало је предање да се у околини Епидамноса, данашњег Драча, налази Кадмов и Хармонијин гроб, као доказ о распрострањености култа овог грчког хероса у нашим приморским крајевима. Иако се име Будве повезује са легендом о постанку овог града, јер на грчком „боус“ значи во, име Бутуа, као првобитно име Будве, одређује се као илирски топоним због типичног илирског наставка „-уа“ на крају ријечи. Постоји и тумачење да је Кадмо назвао овај град по египатском граду Бути, чија је истоимена богиња била змијско божанство. Друго једно тумачење на које наилазимо у Великој етимологији, повезује име Будве са етимологијом назива медитеранске траве оригано, то јест „бутес“.

Најкарактеристичнији антички и средњовековни називи за Будву су: Бутуа, Бутуа, Бутоба, Будова и Civitas antiqua, односно Стари град.

Луција БУРАШКОВИЋ

НАСЉЕЂЕ

ОСНИВАЧ И УПРАВНИК

Француски писац Жорж Дибби је рекао „Право и обавеза оних који наслеђују једно умјетничко дјело је да, према свом искуству и на своју одговорност, у цивилизацијском и културном амбијенту свога времена, то наслеђе одговорно и стваралачки преузимају, да му узвраћају, а да му и допринесу“.

Једно такво велико дјело створено је тачно прије седамдесет година у Бања Луци заслугом нашег Будванца, сликара Шпира Боцарића. У питању је Етнографски музеј чији је оснивач и управник био од формирања 1930. до трагичне смрти 1941. године у подрумима истог музеја.

Поводом седамдесетогодишњице ове важне институције подсетићемо се лика овог сликара и изузетног музеалца који је највећи дио живота и рада везао за Босну и Херцеговину. Монографија „Народна орнаментика Врбаске бановине“ Шпира Боцарића, односно „Врбаска бановина. Народна орнаментика. Прва књига“, како је гласио њен оригинални наслов - била је припремљена за штампу 1941. године. Средњом или чудом, комплетан материјал монографије о народној орнаментацији остао је сачуван за вријеме рата тако да је штампана тек 1997. године у организацији библиотеке „Баштина“ у Бања Луци. У њој је садржано низ Боцарићевих копија међу којима су најзанимљивији они везани за народну умјетност, ношњу, орнамент, вез, жене и Крајину уопште. Монографија је илустрирана бојним репродукцијама детаља народних ношњи, везова, преслица, прегача, пешкира. Како је истакао сам Боцарић у овој књизи нама је из много разлога немогуће да рашчламо облике ове народне орнаментике и њихов склоп-морфологију да се може из цјелине извући сваки фрагмент и ставити у групу коју спада, али мислимо да ће па-

жљивом оку бити јасно да запази што је страшно и што уопште славенско, национално, регионално и вјерско. Али свакако да ови крајински орнаменти данас сачињавају једну духовну цјелину, и да су све те њихове варијанте само дијалекти једне вишеструке естетске изражајности, који нам дају доказ како су осјећања, инстинкти, овог народа налазили и у орнаментацији средство, да упоредо са језиком и обичајима, повежу и одрже и у естетици тип и стил своје националне индивидуалности“.

Иначе треба напоменути да је Шпиро Боцарић стигао из Сарајева у Бања Луку убрзо по избијању Првог свјетског рата 1914. године где је срдечно примљен, што је убрзо потврдило и његов успјех као умјетника и познаваоца народне умјетности. Веомо брзо сврстан је у значајнијег представника и зачетника грађанске умјетности о чему свједочи и напис Јубице Младеновић „Почети грађанског сликарства у Босни и Херцеговини“ 1963. године. Да се занимао за етнографију потврђују и његове жанр сцене и слике фолклорне садржине које је почео да ради већ од 1906. године.

Најбољи познавалац Боцарићеве умјетности Вида Хусеиновић истиче у монографском каталогу 1976. године да је „поред сликарства и публицистике Боцарић био заинтересован и за проучавање народног стваралаштва. Петар Кочић, иначе његов велики пријатељ, причао му је о Змијању и Босанској Крајини, о свом етнографском и антропогеографском истраживању. Лист „Отаџбина“ који је покренуо и уређивао Кочић, 1907. године објавила је вијест: „Наш одлични пријатељ, господин Шпиро Боцарић, академски сликар, допутовао је ради својих умјетничких студија у наш крај, где ће провести неко вријеме, стварајући, по околини

народну ношњу и типове“.

Када је 1929. године Босанска крајина постала Врбаска бановина за њеног бана постављен је Светислав Милосављевић који се залагао да се на овом подручју унаприједи не само државна управа, привреда већ и култура. Отуда, крајем априла 1930. године и одлука да се, веомо брзо по формирању бановине, оснује музеј. Избор да њен први управник буде Шпиро Боцарић показао се врло брзо и исправан јер се у једној личности налазио изванредан кустос, педагог, па чак и конзерватор.

Боцарић је писао и објављивао своје радове у разним часописима и новинама, држао предавања и предавао мјере заштите и чувања изворног народног богатства. У чланку „Из етнографије Босанске крајине“ (1933) Боцарић се дивио народној умјетности: „Док други народи имају врло мало развијену орнаментичку - у везу и резбарију Крајина је и у том погледу врло богата. Крајински орнамент, по својој концепцији, представља богато умјетничко схватање и изражавање. И што је врло значајно, народ за сваку шару зна име, назив, и зна одакле је.“

Колико је волио свој народ и људе уопште показивао је цијелог живота својим радом и дјелом. Радо је сликао православни живаљ, али исто тако су му били драги мотиви и ликови муслимана и католика. Како је већ у више наврата и у бројним текстовима истакнуто треба само погледати његове скице и цртеже, његове фотографије и његове документарне филмове, па јасно закључити да је све људе волио једнаком љубављу.

Поводом седамдесет година од оснивања Етнографског музеја у Бања Луци његов родни град се прикључује овом јубилеју изложбом браће Боцарић у склопу новембарских празника.

Драгана ИВАНОВИЋ

У ПЕТРОВЦУ

ИЗЛОЖБА МАРИЈЕ ШОРЋАН

Послије успјешне изложбе у „Арт галерији“ на Светом Стефану Марија Шорћан почетком октобра имала самосталну изложбу у галерији „Марко К. Греговић“.

Велика платна, богата колоритом, крупни, размахнути покрети киста, складне композиције и контрасти свјетлости и сјенке - то су први утисци посматрача. Богатство, разноликост и разиграност боја које самостално живе у широким потезима, трепере у свеprisутној свјетлости, контраст су миру романтичног и отменог ентеријера. Лирске и романтичне композиције на трагу старих мајстора Марија Шорћан постиже одабиром мотива и импресионистичким приступом.

Умјетница подједнако користи боју и цртеж као начине изражавања. Осим мртве природе, чест предмет њеног интересовања су портрети. Лица су дата карикатурално, снажно су емотивно обојена и могу се сврстати у ангажовану умјетност. Такви су циклуси рјечито названи: „У склоништу“, „Људи са контејнера“.

Љ. ПАМУЧИНА

Марија Шорћан:

„Акварел“

ФЕЉТОН

ГРБАЉ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941-1945. (8)

ПОВЛАЧЕЊЕ ПАРТИЗАНА ИЗ ГРБЉА

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

Већ у рано прољеће 1942. године италијански окупатор припрема општу офанзиву против партизанских снага у Црној Гори. У ту сврху је знатно ојачао своје војне ефикасности, довлачењем нових јединица и њиховим распоређивањем у гарнизоне који су били полазне тачке предвиђених операција: Боку, Бар, Подгорицу, Никшић. То је била војна акција врло широког обухвата, позната као Трећа непријатељска офанзива. Да би овај крупан подухват учинили успешним и што више смањили своје жртве, Италијани су настојали да максимално искористе све домаће снаге које су се супротстављале Народноослободилачком покрету. У ту сврху је особито било значајно постићи да се створи јединствени фронт у којем би се објединили доста супротстављени четници (унитаристи) и зеленасти (сепаратисти). Разлике које су постојале из прошлости наводљане су актуелним заједничким интересом, у чему су били сагласни: уништење или протјеривање партизана из Црне Горе. Пошто су због тога оба покрета уживала подршку и помоћ окупатора - на подстицај италијан-

ских власти дошло је до практичних корака у организацији њихове сарадње. На Цетињу је, 9. марта 1942. године, одржан шири скуп активних и резервних официра припадника оба квислиншка покрета. На овом скупу је договорено да се успостави „национални фронт“, који ће окупити све који су спремни да се, заједно са италијанском окупаторском војском, боре против Народноослободилачког покрета. То је прецизно изразио Јаков Јововић, представник четничке организације, у говору на скупу, који је, поводом стварања заједничког фронта, одржан на Цетињу. Он је том приликом окупатора назвао часним и поштеним, а партизана зликовцима, целатима и безочном војском. Истакао је да се снагама Народноослободилачког покрета објављује рат без компромиса до коначног истребљења. Објашњавајући добијање оружја од окупатора, Јововић је рекао: „То ћемо оружје часно носити и са овог мјеста најсвечаније изјављујем, у име свог команданта пуковника г. Станишића, у име својих колега и своје име, да ни један метак из овог оружја неће бити испашен на

благодарног италијанског војника, без обзира на трајање и исход рата. Напротив, ово ће оружје извршити смртну пресуду над сваким ко на нашу територију буде учинио такав покушај“.

За команданта свих „националних“ јединица изабран је пензионисани генерал Благо Ђукановић, а за команданта катунских трупа Крсто Поповић.

Високи представници окупаторске власти (Bigoli i Mentasti) овим поводом су лицемерно изјављивали да је ангажовање „националиста“ у чишћењу Црне Горе потребно како у војним акцијама не би страдали они који нијесу криви, јер ће казне само кривце. Уистину, окупатору је баш из војнооперативних разлога била особито потребна сарадња са „националистима“. То је касније потврђено са најкомпетентнијег мјеста. Тако је Мусолини у разговору са Рибентропом, њемачким министром иностраних послова, 27. фебруара 1943. године, коме је присуствовало неколико генерала из армија сила осовине, изјавио да њемачка и италијанска војска нијесу у стању да

растјерају герилу, да су за то потребни борци рођени у устаничким областима, који припадају истом племену, да 8.000 четника за њемачку и италијанску ствар значе више него 2-3 сопствене дивизије.*

И прије договора у Цетињу о стварању јединственог „националног фронта“, у сјеверноисточном дијелу Црне Горе (Берански и андријевачки срез), већ од средине јануара 1942. године, четничке снаге, под непосредним утицајем Драже Михаиловића, изводе бројне акције против локалних партизанских јединица. Уз подршку Италијана и Муслиманске милиције, користећи се изненађењима и преварама, четници наносе тешке губитке партизанима и на широком фронту их потискују из Лимско-тарског басена. (Колашин, као посебно значајна позиција, заузет је 23. фебруара 1942. године).

Тако је, и прије почетка опште офанзиве, коју је припремао италијански окупатор, и без већег ангажовања њихових снага, дјелимично остварен стратешки циљ - чишћење простора Црне Горе од партизана. То се, природно, сасвим добро уклопи-

ло у читаву концепцију окупатора да Црну Гору „ослободи“ од присуства партизана. Настављена је снажна комбинована офанзивна акција у којој учествују јединице четири италијанске дивизије, „националистичке“ снаге из Црне Горе и, у сјеверном подручју, дјелови Недићевих трупа и четници из Санџака.

Руководство Народноослободилачког покрета у Црној Гори је оцијенило да партизанске јединице, територијално организоване и везане за ограничен простор, нијесу у стању да издрже ударе многа јачих окупаторских и квислиншких снага, које су у офанзивном наступу могле да одреде вријеме и мјесто удара. Уз то, партизанске јединице су, заједно са становништвом, трпјеле велике оскудице, нарочито у храни, што је доста ограничавало њихове борбене могућности. Слиједила је одлука да се изврши прикупљање бораца из територијалних јединица и створе оперативне покретне снаге способне да се много ефикасније боре, и у одбрамбеним и у нападним акцијама. У томе су већ постојала позитивна искуства из успјешног дјеловања Прве и Друге

пролетерске бригаде, које су формиране неколико мјесеци раније.

Правац извлачења партизанских снага је био западни дио територије Црне Горе, гдје су се већ налазиле значајније оперативне јединице око Врховног штаба. Ускоро, и због широкх стратешких разлога, у првом реду подстицања развоја народноослободилачког покрета у средишњим и западним дјеловима Југославије, Врховни штаб је донио одлуку да партизанске снаге привремено напусте територију Црне Горе и усмјере се према тим подручјима. Од бораца повучених из Црне Горе формиране су IV и V пролетерска бригада, а по два батаљона су ушла у састав I и III санџачке бригаде.

Кроз остваривање успјешне сарадње „националиста“ са италијанским снагама у акцији потискивања партизана из Црне Горе, дошло је до споразума којим је та сарадња формално уређена и прецизно дефинисана.

*) Васо Казимировић: НДХ у свијетлу њемачких докумената, стр. 156.

*) „Глас Црногорца“, 10. марта 1942. године.

МИЛОШ ЧЕХ - ЛИЧНИ ЛЈЕКАР КРАЉА НИКОЛЕ

Пише: др Јозеф Ј. ХРИЕШИК

● ПРАЖАНИН Др МИЛОШ ЧЕХ БИО ЛИЧНИ ЛЈЕКАР ЦРНОГОРСКОГ КРАЉА НИКОЛЕ ПЕТРОВИЋА ПРВОГ И ОСНИВАЧ ЗДРАВСТВЕНЕ И АПОТЕКАРСКЕ СЛУЖБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ И СРБИЈИ

У Златном Прагу (кварт Жижков), ул. Миличова бр. 9, живи безмало стогодишњак, ЈОЗЕФ (МИЛОША) ЧЕХ, иначе син славног доктора медицине, МИЛОША ЧЕХА, који је из неизмјерне љубави према црногорском и српском народу, пристао да буде лични лекар легендарног црногорског краља НИКОЛЕ ПЕТРОВИЋА ПРВОГ. Када су године 1912. и 1913. избили Балкански ратови, овај храбри син чешког народа, кренуо је на фронт и свјесно свој живот излажући смртној опасности, извлачио са првих борбених линија рањене српске и црногорске борце, преврћао их, лијечио и оперисао.

Усред жестоких ратних дејстава, доктор Чех на првим линијама - ешалонима одбране, организује уз свесрдну обилату помоћ храбрих црногорских и српских дјевојака војни санитет и лазарете, односно пунктове за пружање прве помоћи и лијечење тешких рањеника, чиме је заправо ударио темеље здравствене и апотекарске службе - мреже у Црној Гори и Србији.

Будући да је то било доба тоталног сиромаштва српског и црногорског

народа, исцрпљиваних у бројним претходним ратним окршајима са страним завојевачима, финансијских средстава за реализацију програма утемељења и комплетирања једне европски стандардне здравствене и апотекарске службе у Србији и Црној Гори, готово да уопште није било, тако да се терета укупних позамањих трошкова овог стратешки животни важног и племенитог подухвата, са ентузијазмом истинског словенофила и филантропа, прихватио сам доктор Милош Чех, 1869-1957. године. Он се овим својим непоновљивим алтруистичким чином такође потпуно жртвовао за њему братски словенски црногорски и српски народ!

Ваља такође апострофирати релевантну чињеницу да је Милош Чех поријеклом из врло имућне чешке племићке породице која је, између осталог, била у врло блиском крвном сродству са породицом најеминентнијег чешког грофа и ондашњег пражског градоначелника, БОХУСЛАВА ХОТЕКА, иначе оца војвоткиње СОФИЈЕ ХОТЕК-ХАБСБУРШКЕ, 1868-1914. године која је била случајна жртва са-

рајевског атентата на аустроугарског престолонаследника, Фердинанда Хабсбуршког, 28. јуна 1914. године.

Претпоставља се да је доктор Милош Чех више од половине свог укупног иметка жртвовао за опремање здравствене и апотекарске мреже у Црној Гори и Србији.

Нарочито после завршетка балканских ратова, доктор Чех отвара амбуланте и апотеке у многим црногорским и србијанским градовима, односно селима, укључујући овдје и Краљево, Чачак, Подгорицу и Цетиње.

Након окончаних медицинског студија и одбрањеног доктората наука на свјетски чувеном Карловом универзитету, доктор Милош Чех ординира у родном Прагу, а с обзиром да се релативно брзо афирмисао као одличан лекар-кардиолог, прелази на службу у бечки Хаупткранкенхаус, гдје га ускоро бирају за члана Љекарског конзилијума који брине о здрављу аустроугарског суверена ФРАЊЕ ЈОСИФА, 1830-1916.

Када му је, почетком 1906. године, стигла пошта са цетињског краљевског двора да се при-

хвати дужности личног љекара Краља Николе, Милош Чех се уопште не двоуми и са својом троичном породицом, сугрупом Јитком и трогодишњим сином Јозефом, одмах креће у Краљевицу Црну Гору. Он је сматрао својом великом чашћу да се стара о укупном здрављу краља једне словенске државе која му је још одраније била савршено добро позната по неустрашивом, храбром народу, кога упркос његовој малобројности, ни тако моћна империја као што је својевремено била Турска, никада није успјела потпуно да покори и натјера на плаћање данка.

Син доктора Милоша Чеха, Јозеф, који ће ускоро прославити свој стоти рођендан, са пијететом се присјећа славног народног црногорског владара Николе, када се у свом раном дјетињству играо на двору са његовим унуцима и унукама и често пратио свога оца Милоша на његовим путовањима у Србију, Италију, али и у родну Чешку.

Однос између доктора МИЛОША ЧЕХА и црногорског Краља НИКОЛЕ био је прожет дубоком човјечношћу, а и сам

краљев лични лекар је у више наврата истицао како се његово службовање на црногорском двору (од 1906. до 1914. године), поклапа са најљепшим раздобљем у цијелокупном његовом животу и несебичном хуманистичком ангажману.

За све оно лијепо и узвишено што је са искреном љубављу учинио за њему братски црногорски и српски народ српски Краљ Петар Карађорђевић Први и црногорски Краљ Никола Петровић, удостојили су Др Милоша Чеха највиших српских и црногорских државних и војних одликовања, укључујући Карађорђеву звијезду и Медаљу за храброст Милоша Обилића.

Син славног љекара - хуманисте Јозефа (Милоша) Чеха, досљедно се придржавајући очевог хуманистичког аманета (филантропског аманета, активно се током Другог свјетског рата и окупације његове домовине Чехословачке (Чешка и Моравска) постале су протекторат Трећег Њемачког рајха, док је Словачка попут Павлићеве НДХ, постала квислиншка нацистичка држава!), укључује антифашистички покрет отпора и, стављајући властито

живот на коцку, спасава седам прашких јеврејских породица!

Поводом јубилеја ослобођења Прага од њемачке нацистичке окупације (9. маја 1945.), чешки армијски генерали лично су у име Предсједника Републике уручили овом неустрашивом човјеку највише ратно одликовање!

Нема никакве сумње да су се и стари и млади Чех (Милош и Јозеф) током читавог свог заслужног и славног живота руководили поруком садржаном у знаменитој сентенцији старих умних Римљана: „Алтери виват опертет, си ви с тиби вивере; нон сибиде тоти тренциум се кредере мундо!“

Аутор овог осврта дубоко вјерује да ће захвални и слободарски црногорски и српски народ знати да чувају успомену на најславнијег личног љекара Краља Николе и свог ненадмашног-непревазиђеног добротвора угледног сина братског словенског чешког народа МИЛОША ЧЕХА.

У сваком случају овај велики хуманиста достојан је такве части, да бар једна од улица на историјском Цетињу и у Подгорици добије његово име - име ДОКТОРА МИЛОША ЧЕХА!

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

ШУГА

Scabies (шуга, свраб), инфективно паразитирано обољење коже, је проширено у цијелом свијету, са цикличним порастима у његовом јављању уз мирне интервале у трајању 15 - 20 година у развијеним земљама, и са константно високом инцидентом у неразвијеним земљама. Лоше социјалне и економске прилике и низак хигијенски стандард погодују ширењу болести до епидемијских размјера (нпр. ратне околности, збјеги, логори, прихватилишта итд.). У уобичајеним условима, за настанак и ширење болести значајан је и развој резистентних облика паразита као и пренасељени затворени колективи (вртићи, школе, болнице), но за честу појаву scabies-a нема још до краја општеприхваћеног објашњења.

Како се болест препознаје?

Прво пацијент осјети свраб који се појачава ноћу, када се пацијент утопи, посебно у првој половини ноћи, што је у вези са активношћу узрочника болести. Затим се појављују промјене на кожи: на почетку у виду бјеличастих изломљених линија дугих око два сантиметра које касније постају прљаво-сиво-црне, а често имају облик латинског слова С и које представљају уствари каналиће кроз површине слојеве коже које копа узрочник. На крају ових каналића је обично мјехурић (везикула) у којем се понекад може наћи паразит - узрочник. Затим се јављају тзв. секундарне промјене настале као посљедица стварања алергијске преосјетљивости на антигене паразита и као посљедица чешања и накнадне бактеријске инфекције коже; виде се ситне појединачне, дифузно расуте „бубулице“ (папуле) блиједоружичасте или боје коже, затим папуловезикуле које су обично рашчешане и прекривене „огреботинама“ (екскоријације) или крастама мркоцрне боје. На покривним дјеловима тијела јављају се и мали чворићи (нодулуси) плавкастоцрвене боје, који при чешању влаже, а заостају и посљедице излечења болести. Код дјеце се могу јавити и мјехури (буле) и уртике (алергијске промјене) а и код одраслих пацијената понекад се јављају и гнојни мјехурићи (пустуле) услед накнадне бактеријске инфекције. Болест се препознаје и по мјестима најчешћег јављања кожных промјена (пределикциона мјеста): између прстију шака, прегрби шака, лактови (Hardy-ев знак), предњи зид зуба, појас, око пупка, глутеални преднио, бутине; код мушкараца и око скочних зглобова, на потколеницама и полном органу, код жена и око брадавица дојки и на гениталијама, а код дјеце до двије године и на длановима и на табанима. Глава и леђа су обично поштеђени осим код одојчад када може

бити захваћена и цијела кожа.

Како се болест преноси?

Директно, блиским физичким контактом са обољелим, спавањем у истој постељи, ев. продуженим руковањем, посебно сексуалним контактом, па се scabies убраја у сексуално преносиве болести, а у мањој мјери индиректно, преко доњег веша, пешкира, постељине и сл. пошто узрочник ван коже живи врло кратко. Често се шири у кругу породице. Период инкубације (од заражавања до појаве болести) је 2 - 6 недјеља, а код поновљене инфекције свега 1 - 3 дана.

Ко је узрочник?

Паразит који живи на људској кожи, гриња (прегаль) *Sarcoptes scabiei varietas hominis*, који прелази развојни пут од јајета преко ларве до одраслих паразита, тако да се уз велики број јаја и ларви на кожи једног болесника обично среће 12 одраслих паразита. У даљем току долази до настајања повећане осјетљивости пацијента на паразите или његове производе (сензибилизација!) шта се уочава три мјесеца после заражавања и траје годину дана. Овај процес је одговоран за већину кожных промјена.

Како се болест лијечи?

За пацијента су првенствено важни општи принципи антискабичне куре:

1. прије почетка пацијент треба да се окупа, затим намаже препорученим препаратом сву кожу сем главе, без обзира на локализацију промјена, а после завршетка куре поново се купа и пресвлачи (кура траје просјечно три дана узастопно);
2. у току лијечења не смије се купати, смију се прати само руке и унутрашњи прегрби који се потом морају намазати 2-3 пута;
3. употребљавана одјећа и постељина се пере (искувава) и пегла или хемијски чисти и вјетри минимално 5 дана. (Паразит брзо угине на температури испод 20 степени Ц и изнад 55 степени Ц);
4. неопходно је истовремено лијечење свих чланова породице и особа у ближем контакту са болесником, болесних и здравих. Специфичне скабиде ће препоручити ординирајући лекар нпр. (Бензил бензоат - „Scabitol“, Кротамитон - „Eugax“, Sulfur praecipitatum у нпр. вазелину, „Линдан“, „Перметрин“ и др. препарати пиритриона итд.).

Због својих нуспојава (иритација коже, потенцијална неуротоксичност), потребан је посебан опрез код лијечења дјеце и трудница.

Посебни облици болести су *Sxabies norvegica* (*S. crustosa*) и *Scabies animalis*.

Др Оливера СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

УЗРОЦИ И ПОСЉЕДИЦЕ

УГРОЖАВА ЛИ НАС
МОБИЛНИ ТЕЛЕФОН?

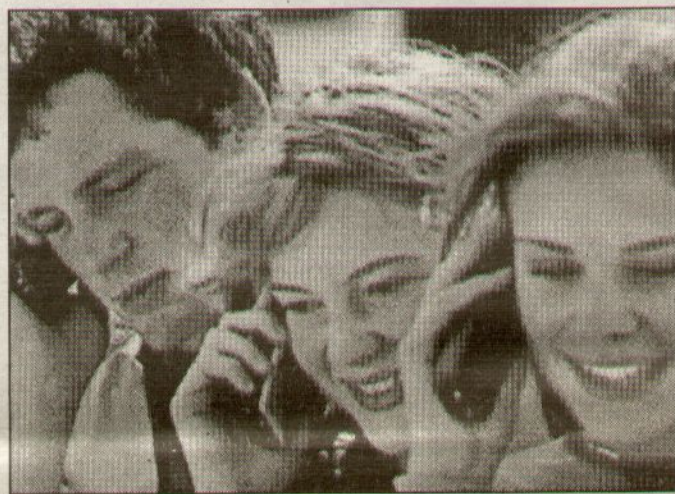
Треба ли мобилни телефон окачити о клин? У бројним више-мање алармантним студијама изражена је сумња у могућност њиховог канцерозног дјеловања. Једна широка епидемиолошка анкета која је покренута овог љета треба да пресијече те расправе. Одговор нећемо добити прије 2004. године. У овом чланку покушава се објаснити - зашто.

Дигнута је узбуна око мобилних телефона. Учестали су позиви на опрезност родитељима чија дјеца користе тај телефон, будући да извршени огледи указују на „биолошко дјелство“ код животиња. Треба ли свој мобилни да бацимо у трње? Каквим опасностима се излажу приврженици те справе? Одговор је једноставан: о томе се ништа не зна. За сада, у бројним објављеним студијама аутори се уздржавају од закључка. Те студије односе се, већином, на ћелије, ткиво или животиње које се излажу зрачењима јачим од оних што их емитују мобилни телефони. Њихови резултати тешко су поновљиви и од малог су значаја.

Остаје сумња, јер ништа не дозвољава тврђу да су ти таласи безопасни за човјека. Да бисмо били начисто, постоји само једно рјешење - епидемиолошка анкета. Међународни центар за истраживање рака (ЦИРЦ), смјештен у Лиону, управо је покренуо широку студију у 14 земаља. Наоружајмо се, дакле, стрпљењем: крајем 2003. или у току 2004. године ми треба да будемо сигурни, једном за увек, у погледу праве опасности од мобилних телефона. Ширина тог истраживања илуструје тешкоћу да се означи узроци обољења. Појам узрока, рецимо одмах, није тако једноставан као што изгледа, он поприма различита значења, зависно од области. Ако испустим камен који држим у руци, камен ће пасти. Узрок (ја испуштам камен) неопозиво је праћен дјелством (његовим падом). Но, у живом свијету појаве су нестабилније, каприциозније. Посађено зрно не клија увијек. Вирус грипа може се с правом сматрати узроком те болести па ипак, човјек може бити заражен вирусом, а да се не разболи од грипа. Алкохол је главни узрок цирозе јетре - али знамо обољеле од цирозе који нису алкохоличари и обратно. Укратко, огромни варијабилитет код живог бића уводи у сваком тренутку најразличитије вр-

сте фактора, познатих и непознатих, који доводе до тешко предвидљивих ефеката. Отуда потреба да се прибегне статистици, науци о неизвјесном и случајном.

Појам узрока у тој области гдје владају промјенљивост, сложеност и неизвјесност, добија мање одређен смисао него обично. Често му претпостављају израз „узрочни фактор“ или, у епидемиологији, „фактор ризика“. По дефиницији,

Треба ли свој мобилни да бацимо у трње?

узрочни фактор је фактор чији пораст (или пораст учесталости) доводи до пораста вјероватности појаве.

Каузална веза ту је чисто пробабилистичка: нема потребе да се познаје механизам или дјелство фактора ризика да бисмо му приписали узрочни карактер. Тако, на примјер, запажено је да зраци Х изазивају рак, знатно прије него што је схваћено дјелство јонизирајућег зрачења на ДНК.

Сем тога, једна појава дозвољава, често, више узрока. Тако, канцери немају никада само један извор. Чак, ако анкета ЦИРЦ и открије да је коришћење мобилног телефона фактор ризика за туморе на мозгу, тај тип рака, очигледно, има и друге изворе (за сада непознате).

Поновимо да фактори ризика спадају у статистички материјал. Рећи да је 12% обољења од рака изазвано алкохолом нипошто не значи да се од 100 таквих обољења 12 може приписати само алкохолу, а да 88 других са алкохолом немају никакве везе. Та бројка једино значи да ће, ако нико не узима алкохол, бити 12% мање обољелих од рака. При томе, не зна се којих обољења. Сем изузетно, немогуће је означити прецизан узрок рака неке посебне особе.

Тек епидемиолошке анкете омогућавају да се одреди узрочна улога учаваних фактора. Карактеристичан примјер у том погледу је студија

која је омогућила да се докаже више него очигледна одговорност дувања код рака бронхија. Но, пут који води од утврђивања узајамног односа до доказивања узрочне везе посут је замкама.

Упркос свим тешкоћама, понекад је могуће објелоданити необорив узрочни фактор. О томе свједочи чувена анкета британских лекара Ричарда Дола (Richard Doll) и Бредфорда Хила

других врста рака и осталих обољења, нарочито кардиоваскуларних. Узрочна улога дувања, међутим, још увијек формално није била доказана због изворне мањкавости тог типа анкете: неупоредивости. Група пушача није била репрезентативна у односу на остатак становништва: статистички, пушачи, на примјер, пију више кафе и алкохола. Уколико је дуван повезан са другим факторима, чему га онда оптуживати? Непознати фактор који налаже да се пуши, пије кафе и алкохол, итд. - зар није управо он стварно одговоран за настајање рака плућа.

Критика је оправдана. Да би се с разлогом оптужио дуван, и само он, требало би по случајном узорку образовати двије групе од којих бисмо прву обавезали да пуши двадесет година, другу да не пуши и, затим, упоредили стопу обољења од рака. То изгледа тешко остварљиво.

Дол и Хил нису се зауставили на томе. Ставили су себи у задатак да оборе примједбу једну за другом уз помоћ „мултиваријационе анализе“ која омогућава да се изучи улога изолованог фактора. Они су на тај начин доказали да су при истој потрошњи алкохола обољења од рака бројнија код оних који пуше. Иста је ствар са кафеом, друштвеним животом и другим факторима везаним за пушење. Хемијске анализе, огледи са мишевима, сва истраживања једногласна су у оптуживању дувана.

Упркос свему, још увијек нема ни једног непобитног доказа, но сумње су тако јаке да више ни један озбиљан лекар не сумња да је дуван кривац број један за рак бронхија - он је у корену 80% случајева.

Све наводи на вјеровање да су мобилни телефони много мање опасни од цигарета: није утврђен пораст рака главе који би био упоредив са порастом обољења од рака плућа регистрованих после рата. Тешко је замислити дјелство званичног саопштења о повећаној опасности од рака код корисника мобилних телефона. На индивидуалном нивоу та опасност вероватно је мала. Али последице у смислу јавног здравља и на економском пољу могле би бити знатне.

Одговор ћемо добити за четири године, када резултати анкете ЦИРЦ буду објелоданени.

Science et vie, 7/2000
Аутор: Елен ГИЈЕМО
Приредио: Р. ЂЕРИЋ

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

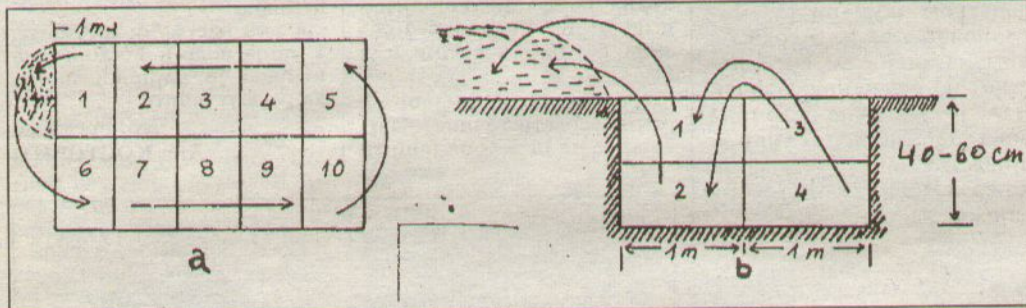
ОСНОВНЕ ПРИПРЕМЕ
ЗА ПОДИЗАЊЕ ВОЋЊАКА

Клима и земљиште су два основна фактора од којих зависи успјешно гајење воћњака у неком рејону. Кад се подижу засади комерцијалног типа природни услови су од пресудног значаја, међутим, када су у питању аматерски засади може се одступити од оптималних услова како би у врту имали заступљену већину врста воћњака.

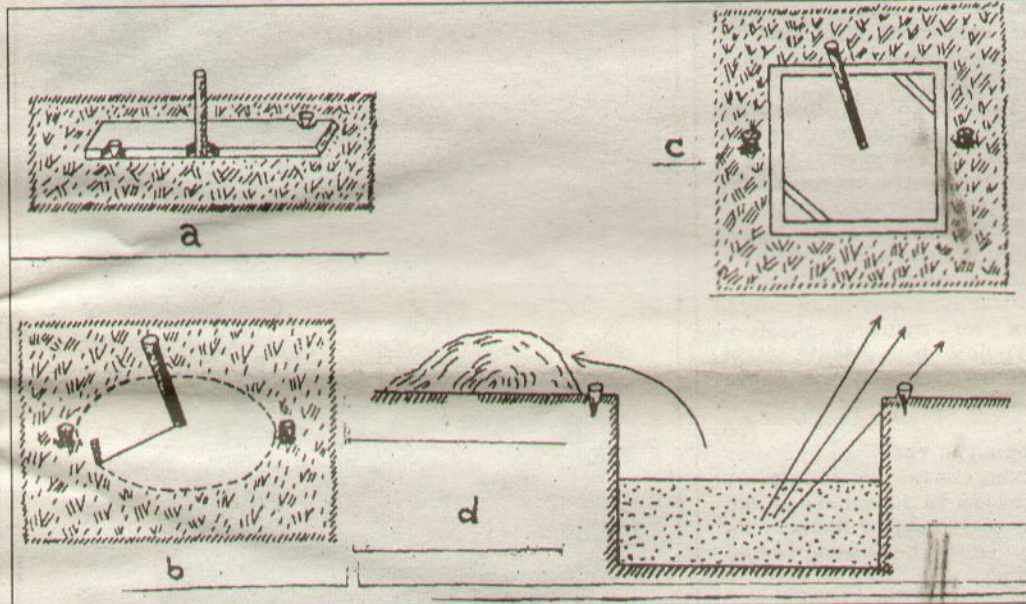
На климу неког мјеста не

ловања приказан је на слици 1. Површина се издијели на парне бројеве. Ширина захвата која се обрађује је 1 метар. Риголовање почиње тако што се земљиште из захвата 1 ставља на ивицу парцеле, затим из захвата 2 ставља у захват 1 и тако се наставља до краја парцеле. У нашем случају то је захват 5. Сада почиње риголовање друге парцеле при чему се земља из захвата 10

земље (површински) ставља се на једну страну јамића, а други (доњи) разбацује се по површини око јамића јер се најчешће ради о лошијем земљишту. Ако је земља плодна и дубока не разбацује се већ се ставља на другу страну јамића и користи се при садњи. На око петнаест дана од почетка садње у јамић се убацује површински слој земље. Јамић се попуни са око 2/3 зе-

Начин ручног риголовања

Посијављање кочића

можемо много утицати, али на земљиште и његову поправку можемо утицати у току припрема за подизање воћњака уколико се ради о лошијем земљишту. Треба приступити педолошким анализама земљишта при чему се, прије свега, сагледавају његове физичке и хемијске особине и, ако се покаже потребним, приступити мелиоративном ђубрењу органским и минералним ђубривима, затим дренажању, подизању међа и друго.

Да би се саднице добро примиле и воћке успјешно напредовале, земљиште прије садње треба обрадити на дубини 60-90 цм. За тежа земљишта треба дубља обрада, а плића за воћке које дају плићи коријен. Дубока обрада, риголовање, врши се најмање два мјесеца прије сађења воћњака. Приликом риголовања земљишта треба очистити од коријења, крупнијег камења и подићи терасе гдје је земљиште стрмо преко 12% нагиба. На једну терасу долази један ред воћњака, а ако су шире терасе онда могу доћи и два реда. Пад тераса треба да је благо нагнут према унутрашњој страни тераса, а воћке се саде на 1/3 од ивице терасе. Терасе треба да буду израђене према изохилсама. Воћке на нагибима могу се садити и појединачно по изохилсама с тим да се за сваку воћку обезбиди простор за обраду и задржавање воде у кругу воћке.

Пожељно је дубоко обрадити цијелу површину предвиђену за воћњак, међутим, обрада може бити и у пантљикама ширине 1,5 - 2 метра гдје треба да дође ред воћњака. Начин ручног риго-

убацује у захват 5. Настављањем риголовања до краја парцеле захват 6 ће бити празан и њега попуњавамо земљом из захвата 1 који је остављен на крају парцеле. Риголовање друге и даљних парница врши се на исти начин како је описано. Слојеви земље у току риголовања слажу се тако што се слој 1 из првог захвата ставља мало даље а до њега на ивицу парцеле, и преко њега, слој 2. Слој 3 (горњи) из другог захвата ставља се на дно првог захвата а преко њега слој 4 (доњи) и тако редом, при чему се слојеви земље преврћу за 180 степени.

На нериголованом земљишту копају се јамићи (рупе) за садњу. Кад се обилеже мјеста за садњу поред кочића се поставља даска за садњу (слика 2а, б, ц, д) и на њеним крајевима поближу мањи кочићи који ту остају док се воћка не посади. Они служе да при садњи лако нађемо центар јамића и не пореметимо правац редова. Кад се кочићи поставе даска се склања и врши обилежавање ширине јамића. Јамић може бити у виду лежњи круга (што је боље) а његов правилан облик се добија везивањем канапа за колац. На другом крају се веже оштар кочић којим се обилежи круг. Када је јамић квадратног облика обим се добија постављањем квадратног рама и обилежавањем шиљатим кочићем око рама. Када се јамић обилежи колац из центра се вади и приступа копању. Јамићи треба да су широки 100-150 цм, а дубоки 60-100 цм. За јагодасте врсте ширина јамића је, у зависности о којој се врсти ради, 20-40 цм а дубина 30-50 цм. Први слој

мље и са том земљом се измијеша 1/2 предвиђене количине стајњака и минералног ђубрива.

Јован МЕДИГОВИЋ,
дипл. инж.

МАЛИ КУВАР

Потребно: 500 гр. зелених бабура, 1 љута папричица, 200 гр. суве сланине, 500 гр. црног лука, 500 гр. телетине, 250 гр. свињетине од врата, 1/2 дцл. уља, 1/2 л. црног вина, со, кашичица „вегете“, бибер, кашичица шећера, алева паприка.

Лук очистити, опрати и исјецкати. Сланину исјећи на коцкице, а обље врсте меса на комаде средње величине. Бабуре и љуту папричицу очистити и исјећи на резанца. Месо измијешати. У погодну шерпу усуту уље по дну, па ређати ред сланине, ред исјеченог меса коме је додата со и кашичица „вегете“, а затим ред лука. Лук посути алевом паприком бибром и шећером. Преко лука ставити исјечене паприке. Ређати даље истим редоследом, док на крају, по врху, не дође лук. Опет мало досолити, па све прелити вином. Предвиђена количина вина треба да буде довољна да направи мирниште огрезу у њему. Покрити посуду фолијом и ставити је у загријању рерну, прво на јакој тем-

СВЕ О СОБНОМ БИЉУ

УКРАСНИ АНАНАС

Ananas comusus (Bromeliaceae)

Ананас потиче из тропских крајева Јужне Америке. Припада породици Bromeliaceae (ананасовки). Уски, повијени листови бодљикавог руба, стварају розету. Украсни ананаси могу бити разних облика, али им је свима заједничко лијепо прошарано лишће: црвенкасто-бијело, црвено или жуто-црвенкасто.

У оптималним условима украсни ананас ће израсти у биљку пречника једног метра јер му као тропској биљци одговара топлина. Ипак, мали је број биљке ове биљке који ће бити награђени њеним цвијетом или плодом.

У својој тропској домовини ананас расте у крошњама грана великих прашумских стабала. Такве биљке ботаничари називају епифитима. У љевкасту розету од лишћа хватају ки-

шницу, као и све остале ананасовке. Украсни ананас успијеваће и у простору са слабијим освјетљењем, међутим, његово лијепо пруга-

сто лишће ће временом изгубити обојеност.

У сувише тамном простору листови ће полако, али готово сигурно, позеленити.

Најбоље мјесто за ову биљку је источни или западни прозор.

Између сваког залијевања добро је пустити да се земља у цвијетној посуди увијек помало засуши. Превише влажности проузрокује брзо труљење коријења. Вода за залијевање увијек нека буде „мека“ и собне температуре. Приликом залијевања добро је мало воде улити и у лисну розету.

Добро његован украсни ананас развијаће пострани изданке, „дјечицу“. Кад „дјечица“ постану довољно велика, могу се пажљиво одрезати са дијелом „мајчинског“ коријена и посадити у одвојену посуду.

Ананас расте релативно sporo. Стога је довољно пресадити га сваке двије године. Посуде за садњу морају бити простране.

ДИФЕНБАХИЈА

Dieffenbachia (Araceae)

Дифенбахија је заиста пуна захтијева. Тражи свијетло мјесто, али не изложено директном сунцу, топло, али без промаје, затим врло високу влажност ваздуха и довољне количине воде у земљи. У први трен све ово дјелује обесхрабрујуће, али сваки тренутак пажње посвећен овој биљци се исплати - необично лијепог изгледом наградиће ваш труд.

Ова биљка, поријеклом из тропских предјела Америке, добила је име по главном баштовану Ботаничке баште у Бечу (1796-1863). Припада породици козлаца и блиски је рођак кале (етиопски змајевац).

Упркос доброј њези велика дифенбахија временом одбацује доње листове. За изостанак ове појаве неопходни су оптимални услови - висока температура и влажност ваздуха. Но, огољеле дифенбахије се ипак могу „спасити“. Врхови стабљика се

одрежу и ставе у пјесковиту земљу. Било би најбоље посуду са резницом прекрити пластичном фолијом како би се осигурала висока влажност ва-

здуха. Млијечни сок који се појављује при резању је отрован и не смије доћи у додир с кожом руку или слузокожом уста и ока.

Сорта Exotica compacta има зелено пјегаво лишће

и најчешће се може наћи у цвјећарама. Дифенбахија Marianne њежног је зеленог лишћа с изразито тамнозеленим рубом. Одговара јој нарочито свијетло мјесто. Дифенбахија White Tropic има такође тамнозелени руб и листове с израженим шаренилом. Робустна је и високог раста.

Ниједна врста дифенбахије не подноси директно сунце.

Температура у просторији не смије пасти испод 20°C. Младе биљке треба пресадити сваке године, а старије сваке двије до три године.

Потребно је често залијевање, што је и разумљиво јер на топлијем мјесту њено велико лишће испарава велике количине воде. Залијевајте је и прскајте само водом која има собну температуру.

Припремила:
НИНА АСАНОВИЋ

ЛОВАЧКИ ПАПРИКАШ

ператури, да проври. Затим, смањити температуру на сасвим умјерену и пећи паприкаш око два сата.

Пире-умаг
од коприва

Потребно: 600 гр. младе коприве, 80 гр. маслаца, 60 гр. брашна, 3 чена бијелог лука, со, бибер, 2 јајета.

Коприву опрати и ставити у узаврелу, посољену воду да се кува само неколико тренутака. Загријати маслац на шпорету, додати брашно и пржити на умјереној температури, док не порумени. Затим додати коприву коју претходно треба ситно исјецкати. Мијешати док се коприва не претвори у кашу.

При том постепено доливати воду у којој је коприва кувана, све док се не добије жељена густина умака. Посолити, побиберити, додати иситњени бијели лук, измијешати, прокувати још неколико минута и скинути са шпорета. Јаја кувати у кључалој води око 9 минута.

Охладити их под млазом хладне воде, ољуштити, ситно исјецкати, па њима посути припремљени умак који је спреман за службу.

Приганице без
квасца

Потребно: 4 јајета, 1 чаша киселе павлаке, 250 гр. брашна, 1 прах за пециво, мало соли, мало шећера, уље за пржење.

У посуду за мијешање разбити јаја, умутити их, додати павлаку, мало шећера, мутити даље па постепено сипајте брашно са прахом за пециво и мало соли. Непрестано мутити миксером или жицом док се тесто потпуно не изједначи. Оставити га десетак минута да се одмојри. За то вријеме у мањој посуди загријати уље. Кашчицом захватити тијесто, спуштати га у посуду и пржити на умјереној температури, док приганице не порумене. Служити топле уз сир, кајмак или мармеладу, са киселим или обичним млијеком.

ДЕЗЕРТ

Тулумбе

Потребно: 350 гр. оштрог брашна, 4 јајета, 3 дцл. млијека, 3 дцл. киселе воде, 500 гр. шећера, 3 1/2 дцл. обичне воде, 1 лимун, уље за пржење.

Ставити 3 дцл. киселе воде и млијеко на шпорет да прокључају. Додати постепено брашно, уз стално мијешање. Скинути тијесто са шпорета, прохладити га, па додати, једно по једно, предвиђена јаја, мијешајући масу послје сваког. Загријати уље у дубљем тигању, па кроз шприц чија модела одговара уобичајеној величини тулумби, протјеривати тијесто правећи прекиде послје сваких 6-7 цм. Тијесто спуштати на врело уље и пржити док не порумени. Слој уља треба да буде дебљи, да тулумбе, приликом пржења, слободно пливају по њему. Посебно скупати шећер са 3 1/2 дцл. воде. Додати сок од лимуна, па прелити претходно послане тулумбе.

Приредила Л. Ђ.

ЉЕПОТА ЖЕНЕ

АЕРОБИК

ВЈЕЖБЕ
ЗА ОБЛИКОВАЊЕ
СТРУКА

Уколико се, као вид рекреације, определијете за аеробик, у овом броју ћемо и почети са лаганим вјежбама за обликовање струка.

1. Раширимо руке у висни рамена и направимо мали раскорак, па почнемо са истезањем у десну (10 пута) и лијеву страну (10 пута).

2. Подигнемо десну руку изнад главе, док нам лијева пада уз ногу и савијамо се ка лијевој страни (10 пута). Исто поновити и са подигнутом лијевојом руком.

5. Руке ставити иза главе и савијати у десну и лијеву страну по 10 пута.

3. Десну руку савити у лакту и подићи у висини рамена, лијева је уз ногу и савијамо се на лијеву страну (10 пута). Урадити исто и на другу страну.

6. Савити ноге у кољенима, подићи десну руку, а савити лијеву у лакту и истезати се у лијеву страну (10 пута). Поновити исто и на другу страну.

4. Подићи обије руке изнад главе и савијати се у десну и лијеву страну (по 10 пута).

7. Руке благо савити у лактовима и подићи у висини рамена, са ногама савијеним у кољенима, и истезати се у десну и лијеву страну по 10 пута.

САВЈЕТИ

ЛИЈЕП ТЕН

Лијеп тен је сан сваке жене. До њега се долази на разне начине, укључујући скупе козметичке препарате и третмане, хирушке захвате и друго. Међутим, лијеп тен можете имати и ако само водите рачуна о варењу, контролишете здравље јетре, шетате, пливате и радите вјежбе.

• Гипки и пропустљиви капилари су предуслов исхране коже, а самим тим и љепоте. За капиларе је најважнији витамин П кога има у паприци, зеленој салати, цвекли и јабукама.

• Витамин А је такође важан за љепоту коже, а њега има у сировој шаргарепи.

• Витамин Е спречава старење и борање коже, а има га у сунцокрету, маслинама, соји, пшеничним клицама, орасима, љешни-

цима, бадемима.

• Маслиново и биљна уља садрже витамин Ф који одржава и подмлађује горњи слој коже.

• Млијеко и пријесна храна пресудни су за љепоту и здравље коже.

• Редован и дубок сан неопходан је предуслов за здравље читавог организма, а нарочито коже лица.

• Колутови краставаца распоређени по лицу даје кожи неопходну влажност.

• Маске од разног сезонског воћа, направљене са додатком жуманцета, маслиновог уља или сока од лимуна, најбоље су средство за његу коже лица. Чак је довољно парчиће воћа поређати по лицу и држати 15-20 минута да би кожа добила потребну свјежину и сјај.

КОСА

Уколико имате праву или благо таласасту косу, а желите да изгледате мало другачије за неку специјалну прилику, пробајте да је уковратите. За то вам неће бити потребна помоћ фризерера ако имате код куће увијаче или виклере, а основно правило је: што су виклери дебли то су коврце веће.

Суву косу ћете врло брзо увити чичак-виклерима: прамен по прамен навлажите учвршћивачем за косу и увијте. Осушите феном и на крају пажљиво извадите увијаче. Можете одабрати и угријане виклере, који се уклоне тек кад се коса потпуно охлади. Фризура ће бити чврста ако претходно косу попрскате учвршћивачем.

За мале спиралне коврце требају вам папилоте. Ако танке праменове омотате најприје око властите осе и тек потом увијете на папилоте, коврце ће бити јако

живахне. Након сушења не чешљајте косу већ облик коврца дотјерајте само прстима.

Такође, коса се може увити и фигаом који, на жалост, штети коси. Зато га не користите често, а косу увијек претходно попрскајте лосионом за фенирање који је штити од врућине.

Да коврце не би сасвим измакнуле конторли, никад их не сушите снажном струјом фена, већ употребите дифузорски наставак или оставите да се коса осуши на ваздуху. Ако фризура треба да буде потпуно глатка, текућина или балзам за заглађивање, који се утрљују у влажну косу, укротиће самоволне коврце.

Идеално је обликовати косу и користећи наизмјенично двије четке, јер једна четка увијек остаје у коси док се коса хлади. За крај, одоздо попрскајте лаком за косу.

НОКТИ

Ево и неколико корисних савјета за његу ноктију о којима савремена жена мора увијек водити рачуна и да им посвећује, као и рукама, много пажње. Наравно, све ово можете примјенити и без помоћи вашег маникиера.

1. Крема од желатина не обнавља нокте, иако се дуго то мислило. Једна чаша пива дневно, за лијепе нокте је много кориснија.

2. Уколико уронимо нокте 15 минута у чашу јабуковог сирћета, максимално ћемо им повећати сјај. У том случају није потребно да их премазујемо безбојним лаком.

3. Сок од лимуна је прави лијек за ломљиве нокте. Лимун пресејте на пола, па у његову средину зароните нокте. Задржите их тако десетак минута.

4. Мрље од лака за нокте на одјећи можемо отклонити метил алкохолом.

Ломљиви нокти су најчешће и проблем са којим се сусрећемо. Узрок може да буде стрес, мањак протеина и витамина А, као и погрешно маникирање. Мањак витамина надокнадићете исхраном, а рука-

вицама које ћете навући сваки пут када радите са детергентом нокте ћете заштитити од спољних утицаја.

Бијеле мрље се на површини нокта појављују као последица недостатка цинка, услед високе температуре и трауме. У апотеци можете купити цинк за оралну употребу, али са уносом цинка бијеле мрље неће нестати истог тренутка, него тек са растом нокта.

Тамне мрље ће се појавити на нокту ако користимо прејак ацетон. Други разлог можете бити и неуравнотежена дијета. Зато користите скидач лака на уљној бази, а између два лакирања пожељно је направити паузу од неколико дана.

Ако гризете нокте, то морате престати истог момента. Знате и сами како изгледа погледати у руку која има изгрижене нокте. Зато користите лак који оставља изузетно непријатан укус и мирис, а нокте држите на минималној дужини, како не бисте имали баш много тога да грицкате.

ВОЋЕ

ЛИСТА КАЛОРИЈА

(КЦАЛ у 100 грама)

Ананас	52	Бресква	56
Бадем	596	Боровница	61
Банана	88	Грожђе	62
Суво грожђе	289	Јабука	58
Јагоде	43	Кикирики	559
Крушка	57	Кестен	168
Купине	37	Лубеница	28
Љешник	559	Лимун	32
Малине	33	Ораси	580
Поморанџа	45	Трешње	66
Смокве	77	Суве смокве	254
Шљиве	72	Суве шљиве	268
Шипак	129		

ВОДА

Да би ваш организам био здрав, а ваше лице чисто, линија беспрекорна неопходна је вода, и то од литара и по два дневно, без обзира да ли сте жедни или не.

Препоручљиво је још од јутра узимати течност. Најбоље је на ште срца попити

двје чаше млаке воде. Уколико не волите обичну воду, исцједите лимун, без шећера.

А ако вас мучи штучање, 1 чаша воде и 1 кашичица шећера је најбржи начин да га зауставите.

Припремила:
Ана КОСТОВИЋ

ГАЗЕЛА
ОЧАЈНЕ ЉУБАВИ

Ноћ не долази
да ти не би дошла мени
ни ја теби.

Али ја ћу ти
и кад би ми сунце скорпија тризла
сљепоочнице.

И ти ћеш доћи
са језиком ојаљеним
слабом кишом.

Али ја ћу ти
дајући жабама
свој најризични каранфил.

И ти ћеш доћи
муним олуцима мрака.

Ни дан ни ноћ не долазе
да бих ја умирао за тобом
и ти за мном.

На луку сусреша
ошров расије.

Али остави ми сјећање на себе,
остави ја самој у мојим грудима.

Превео:
Миодраг ГАРДИЋ

Ф. Г. ЛОРКА

ЋАЧКО ДОБА

ДЈЕЧЈА НЕДЈЕЉА

ПРАЗНИК МАЛИШАНА

● Малишани из дјечјег вртића „Љубица Јовановић - Маце“ обиљежили Дјечју недјељу
● Почели 3. октобра извођењем једне мађионарске представе ● Представља изведена у Будви два пута, а у Петровцу за дјецу Светио Стефана и Петровца

Наредног дана једна група предшколаца отишла је у посјету Дјечјем дому „Младост“ у Бијелој. Поред дружења са вршњацима из Бијеле, програм обиласка се састојао и из шетње кроз Херцег Нови и Игало где су се дјеца упознала са бањским простором, Завичајним музејем и др.

Овогодишњи гости будванског вртића били су предшколци из Даниловграда. Једно цијело пријеподне ови малишани су провели дружећи се са вршњацима у будванском вртићу, затим у шетњи поред мора и кроз Стари град где су сви заједно пртали по плочнику на платоу између цркава. Посјета је завршена малом забавом по групама и заједничким ручком.

Бранко „Коцкица“ и „Позориштанце пуж“ уљепшали су и један дан „Дјечје недјеље“ гостујући у сали „Зета филма“ 10. октобра. Поред малишана из сва три објекта будванског вртића представу су гледала и дјеца из дјечјег дома „Младост“ и предшколци из Цетиња.

Како каже директорица дјечјег вртића у Будви Весна Димитријевић циљ цијеле организације јесте дружење дјеце са вршњацима, те да малишани доживе

Дјечју недјељу као неки свој празник.

Што се тиче ваннаставних активности у будванском вртићу почела је са радом плесна школа, мала школа енглеског и школа гиман-

стоматолога. Као и сваке године у вртићу је извршена флуоризација зуба код дјеце. - Ради се и на томе да се, по први пут, организују систематски прегледи предшколараца јер нам је заиста

Дружење вршњака

стике. Такође, почеле су и припреме за Јесењу свечаност која се одржава сваке године у дворишту вртића и на којој дјеца изводе краћи програм.

Средином октобра предшколци су посјетили зубну амбуланту. Поред прегледа, упознали су се и са радом

битна превентивна заштита дјеце којих има јако пуно на малом простору. Надамо се да ће бити сачувано оно што нам је најбитније, здравље наших малишана - истакла је директорица вртића у Будви Весна Димитријевић.

А. КОСТОВИЋ

СРЕДЊА ШКОЛА ДАНИЛО КИШ

МАТУРСКА ЕКСКУРЗИЈА

● И ове године, у складу са одлуком донесеном на ошћем родитељском састанку, матурска екскурзија изведена крајем септембра у организацији „Монитингоекспреса“ као седмодневни аранжман у Будимпешти са усвојеном дестинацијом у Суботици и обиласком Сент Андреје и Палића

Први дан екскурзије прошао је у путу, а вече је проведено у Суботици. Наредних три дана ђаци и професори су боравили у Будимпешти. Имали су прилику, уз стручне коментаре локалних водича, да се упознају са историјом и културом овог града. Обишли су све туристичке атракције - Трг

хероја, Елизабетин мост, Матијину цркву, Рибарску кулу, Цитаделу, Краљевску палату и др. Такође, посјетили су велике тржне центре „Полус“ и „Вестенд“, да би на крају уживали и у ноћном крстарењу бродом и тако видјели Парламент, Академију наука, Маргаретин мост... Петог дана орга-

низована је посјета Сент Андреи. Водичи су упознали ученике са историјским и културним значајем овог града док су обилазили Благовештанску, Пожаревачку и Саборну цркву, Трговачку улицу, родну кућу Јакова Игњатовића и споменик Вука Караџића. При повратку ђаци су одмарали на језеру Палић.

Према ријечима директора СС „Данило Киш“ Срђе Поповића, на екскурзију је кренуло осам одјељења са 146 ученика, пет професора, разредних старјешина и директором школе. - Од кад се изводе екскурзије у школи ова генерација матураната је показала најпориједније владане. Морам нагласити да је то из разлога што смо, по први пут, искупили из путовања ученике који су трећи разред завршили са незадовољавајућим успјехом. Са том праксом наставићемо и убудуће - истакао је директор Поповић.

А.

АКТИВНОСТИ

Поред наставе која се изводи у двије смјене у СШ Данило Киш активирани су и разне секције у које могу да се укључе сви заинтересовани ђаци. Почеле су са радом литерарна, новинарска, рецитаторска, драмска, еколошка, информатичка, шаховска секција, дебатни клуб, музичка, ликовна и фудбалска секција. Руководиоци свих активности су професори ове школе.

Такође, у сарадњи Института за стране језике из

Подгорице, почели су курсеви страних језика које држе будвански професори, а сертификат даје Институт. Ученици и остали грађани могу похађати часове енглеског (први и други степен), италијанског, француског и њемачког језика (први степен), а за сада је највеће интересовање за енглески и италијански језик. Курс траје три мјесеца (два пута по два часа седмично) и кошта 200 марака у двије рате.

А.К.

Лијено је...

...кад по парку идеш стазом а не газиш траву као неки

САН

Да ли сан има сћан,
Гдје борави цео дан?
Шта ђо дану с њиме бива
И шћућурен гдје се скрива?
Знам, кад собом мрак завлада
Појави се изненада.
Па ми очи, шћихо, меко,
Засие неко чудно млијеко.
И кроз прозор преко башће,
Одведе ме у свијет мишице.

ДРУГОВИ

Сћари брод
Сјече вал,
Небом кликће
Сиви ждрал.

А ичина
Испред брода,
Све се илави:
Небо, вода...

Брод се сјећа
Маестрала,
Присвијанишћиа
И обала....

Ждрала мучи
нека шћиа,
Далеко је
Сунце јућа.

- Године нас
Већ пришћисле -
И ждрал и брод
Ишћо мисле.

Слещи, ждрале,
На свој друја,
Далеко је
Сунце јућа.

МАШТАЊА

Поклањам ти шћалас мора
Цијело брдо морске шћене,
Двије иланине ишћие малле
С ледењака горге сћијене.

Поклањам ти жубор воде,
Развијорац у иланини,
Пушћоказе у бесћућу,
Плавешћило у висини.

Поклањам ти сунца зраке,
Сћекћар дује, сие и боје,
Шаренило цвјетној бријега,
Поклањам ти - све је шћивоје!

СПОКОЈАН ДАН

Помилуј зору
На ирозору.
Одра ги дан
Радосћан.
И сунћон блај
Нек ти је драј.
Виће ти дан
Сћокојан.

НЕСТАШНА СЛОВА

Мрак се сћушћиа,
Још се мучим
Једну шћесму
Да научим.

Учење ми
Све је шћеже,
Јер ми у сан
Слова бјеже.

Мишар МИТРОВИЋ

МУЗИКА И БАЛЕТ ЗА НАЈМЛАЂЕ

● У преторијама „Школе за основно музичко образовање“ у Будви оформљене и двије радионице за најмлађе љубитеље музике и плеса - музичка радионица и балетски студио

Музичку радионицу за дјецу предшколског узраста води Маријана Митровић, а радионица се састаје два пута седмично у двије групе. Програм је исти за млађу и за старију групу (од 4 до 7 година), те њих двадесетседморо уче читање и писање нота, како се правилно слуша музика, затим своје музичке доживљаје представљају цртежима.

Дјеца користе инструменте „Школе за основно музичко образовање“, а радионица је и добра предиспозиција за упис у ову школу. Према ријечима директорице Весне Миловић та дјеца се касније лакше упишу и лакше им пада почетак музичког образовања.

За ову радионицу влада велико интересовање малишана, а треба рећи да јој присуствују и дјеца која не

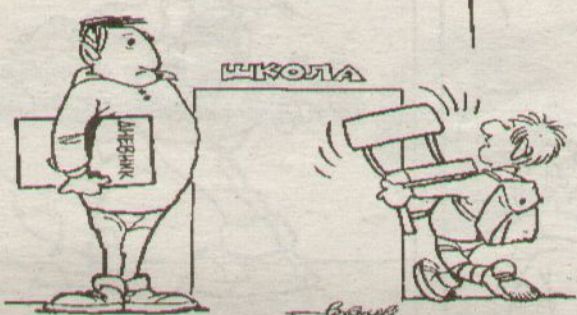
похађају вртић. Још од прошле године са радом је почео и студио класичног балета који води педагог основног балетског образовања из Подгорице Рожица Попара. Оформљене су двије групе (млађа - од 8 до 10 година и старија - од 10 до 12 година), а вјежба се два пута седмично. Углавном су часови посвећени упознавању са балетском умјетношћу, сценским покретима и начином игре, а основа су вјежбе обликовања тијела.

- За балет - каже наставница - треба пуно рада и одрицања. Најмање два сата активног вјежбања је потребно издвојити дневно. Међутим, дјеца су преоптерећена школским обавезама, па је ово тешко изводљиво. Будванске дјевојчице су редовне на вјежбама,

завољеле су балет, а талената има, поготово у млађој групи. И ако балет у Црној Гори постоји већ 30 година и организује се републичко такмичење, оне су исувише младе за такве наступе. Треба им још пуно рада и вјежбања, бар још пет година. За сада ћемо на крају сваког полугођа одржати по једно балетско вече са двије, три кореографије.

Вођа ове школе истиче да је уз помоћ родитеља обезбиједила нужне услове за рад, односно направљени су зидни штапови, а неопходна су још и огледала. - А када ШОМО добије нову зграду стећи ће се и бољи услови за развој балета у Будви - каже она и додаје: - Ово је ипак само један почетак, тек толико да балет заживи и у вашем граду.

А.К.

УЧИТЕЉИ, НЕМАМ ГДЕ ДА
СЛЕДНЕМ, ПА САМ ПОНИО ОВО...

ШАРЕНА СТРАНА

МИНИ СЦЕНА

ДИЛЕР

-Је ли, Мацо, јеси ли нашла момка?
-Јесам, Мико, и то момка ипо.
-Браво, ред је било да се и за тебе нешто нађе.
-Како то мислиш?
-Лијепо, ти заслужујеш доброг дилбера, јер си и ти цура и по.
-Хвала на комплименту.
-Нема на чему, него, реци ми шта је по занимању тај твој дилбер?
-Па, кад је са мном, он је дилбер, а кад је на радном мјесту, он је дилер.

ПРИЛИКА

-Одакле идеш, Симо?
-Зар се то на мени не види!
-Види се, а Бога ми и осјећа се на километар.
-Што ме онда питаш?
-Добро, Симо, зашто не идеш кући да се испаваш и отпријезниш?
-Ићи ћу да се испавам, али, тек кад се истријезним.
-Е, видиш, ја то радим другачије.
-Како?
-Лијепо, идем кући право из кафана и кад видим рођену жену, ја се одмах истријезним...

Раде ЂЕРГОВИЋ

АФОРИЗМИ

• Овако како се договарају, наша држава ће бити Србија и Црна Гора.
• Код нас прошлост претиче садашњост, а на дохват руке јој је и - будућност.
• Наша величина је у томе што и кад се смањујемо ми остајемо - велики.
• Лако је Црногорцима, они имају будућност и то - прволигашку.

Драгослав ЖИВКОВИЋ -ДРЖ

КАПИ ЗА ГЛАВУ

- Теорија релативитета код нас у пракси: ништа је резултат нечега.
- Њихове маскарале су такве да нама отпадају носеви.
- Још није пронађена хартија која не трпи све.
- Не пролази се у будућност кроз сваку тријумфалну капију.
- У трговини се користи све, чак и вага за тачно мјерење!
- Штампарска грешка: Пили на бранику отаџбине!
- Док се ми договарамо ко ће да вади кестење, они распаљују ватру.
- Ако смо на правом путу, одакле иду они које срећемо из супротног правца.
- Пјесма би нас можда и одржала, али нам је репертоар уби боже.
- Наше уско грло су широм отворена уста!
- Правимо старе грешке, али са новим идејама!
- Судство се овдје толико осамосталило да дјелује независно од закона.
- Наши изабрани представници говоре у име народа на основу личних утисака.
- Код нас већ има и судија који се мијешају у правосудје.
- Непристојно је документовати голу истину!
- Овдје се не ради само о кршењу закона. У питању је отворени прелом!

Живојин ДЕНЧИЋ

ЕПИГРАМИ

На састанку и под тачком „Разно”
Претакање из шупљега у празно;
А прије тога исто, ништа скупље:
Претакање из празног у шупље.

Кад нас живот ухвати у замку
Грчевито се хватамо за сламку.
Требао би бар због тога схватити
Да не треба празну сламу млатити.

Горке је истине Ристо
Тјера увек на чисто,
Па сад: због таквих истина
Немамо више чистина.

Знам за ноге: вриједност права!
А колико вреди глава?
Много више, тврдим с правом
Јер голове даје главом!

Ово наше коло дично
Одиграсмо половично.
Пословично!

Ја стекох земљу с много муке,
Ти, сине, имај вриједне руке!
Ма каква земља, боља је естрада:
Ту финансијски баш нико не страда!

Бранко Б. КОВАЧЕВИЋ

ДОБРИ
ПРОФЕСОР ЛУКА

Поодавно је знано да су наши људи углавном успјешни у свијету. Доказивали су се, и доказују, у разним областима. И на свих пет континената.

Један од оних, који је провео вијек у професији којој припадам, мало је познат код нас. И у његовој Боки и у Црној Гори и Југославији. А и новинарству је оставио толико јак траг.

Удружење новинара Шпаније установило је, не тако давно, угледну награду која се додјељује страним новинарима за изузетне примјере поштовања и афирмисања новинарске етике и морала. Носи име професора др. Луке Брајновића.

Ко је овај човјек и како је престижна награда понијела његово име?

Лука Брајновић је Которанин. У древном бокелском граду је рођен 1919. године, и ту је завршио гимназију. Наставио је школовање на Правном факултету у Загребу, а у Шпанију је стигао 1956. и од тада живи на Пиринејском полуострву. Тамо је завршио филозофски и факултет за журналистику. Све до пензионисања, које је услиједило

прије пет година, радио је као професор Факултета за журналистику у Памплони. Граду кориде и туризма, који је у својим причама из Шпаније често сликао славни Ернест Хемингвеј. Извео је бројне генерације новинара и важио за најомиљенијег професора. Брајновић је ауторитет којег су уважавали, али и обожавали због његове природе. Препун знања, а благе, питоме нарави, каква се формира у Боки, остао је упамћен и по томе што никада студенту није уписао негативну оцјену. То се, говорио је, косило с његовим етичким принципима.

И догодило се да баш његови студенти покрену иницијативу за установљивање награде која ће понијети име доброг Бокела. Предлог је поднио Алфонсо Санчез, декан Факултета за журналистику Универзитета „Навара“, којег је без икаквих дилема прихватило Удружење новинара Шпаније.

- То је мој најбољи учитељ - узвикнуо је - након установљивања награде, Педро Рамирез, главни уредник угледног шпанског листа „Ел

мундо”. - Лука је истински хуманиста, она врста учитеља који даје смисао учењу, послу и животу. Човјек који је увијек истицао вриједности историје, културе и умјетности.

У Котору живи Лукина сестра Мира, удата Томић. С њом и с бројним пријатељима у Боки Которској, Лука одржава везу. Помагао је својима за вријеме изолације и санкција, а последњи пут је био у Котору прије пензионисања.

- Поносна сам на свог брата чији живот је испуњен преданим радом, племенитошћу, човјекољубљем - каже Мира Томић. - Била сам са својим супругом код Луке у Памплони и убрзо ми је било јасно зашто је тако омиљен. Акција новинара Шпаније дошла је некако као круна његовог рада. Вјерујем, а и он то прижељкује, да ће награда стизати у руке часних новинара, којима су морал и етичке норме изнад свега.

Лука Брајновић има бројну фамилију: супругу, петоро дјеце, унуке. Новинарским стопама пошле су двије кћерке и - унук.

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

САТИРА

ОДИСЕЈА

Живот је као лопта
Ћушкају га и киње
Једне уздиже у небо
А друге подло смота

Оне што подло смота
Крију да су живи
О ружног ли живота
На ноћној тетиви

Други ти живот арчи
А ти уморни скаут
Помислиш да нешто значиш
Шутом те ћушну у аут

Ој животе зли животе
Ведро небо тама оте!

ЛОВИШТЕ

У невидјелу душа тешко дише
Тврдо срце у лудог Тврдише
Њега силни на зло унајмише
Наше наде у црно завише

Кад је нада црнилом овита
Душа поста крхка и ровита
Уоколо све сама ловишта

А на чеки чека ловац љут
Душа дрхти ко што дрхти прут
Том дрхтању тврдиша се цери.
На ме напуњао разјарене звијезри!

Жарко ЂУРОВИЋ

КЊАЗ МИЛОШ

БУКОВИЧКА БАЊА – АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода

Сокови

Пића других произвођача

Продајни центар у Ластви грбаљској
ТЕЛ. 086/51 - 297, ТЕЛ./ФАКС 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
ТЕЛ. 086/52-378

BANEX

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,

СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ

РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И

АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
тел./факс 086/52-790, тел. 51-764

AQUAMARK

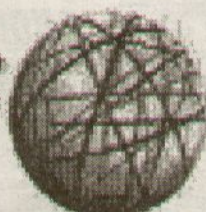
VAŠA FIRMA

NA INTERNETU -

USLOV ZA

MODERNO POSLOVANJE

I SAVREMENE KOMUNIKACIJE

Internet **cg**

069 061 219

ЕЛМОС

БУДВА

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
факс 086/ 51-320

СПОРТ

КВАЛИФИКАЦИЈЕ ЗА КУП ЕВРОПЕ У ОДБОЈЦИ - ЦЕВ

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“
ИДЕ ДАЉЕ

● Побједама прошле „Бростаботна“ (Норвешка) „Будванска ривијера“ се квалификује за наредни круг такмичења ● На квалификационом турниру ЦЕВ-а крајем новембра у Мендигу (Њемачка) учествоваће „Будванска ривијера“, „Раванијема“ (Финска), „Какањ“ (Босна и Херцеговина) и домаћи „Ајнтрахт“ ● Турнир ће бити јак а даље иде само побједник

Одбојкаши „Будванске ривијере“ успешно су стартовали у Купу Европе. У двије утакмице одигране у Будви 14. и 15. октобра они су били бољи од норвешке екипе „Бростаботна“ и пласирали су се у наредни круг такмичења који ће се одржати у

25:20 и 25:14 по сетовима.

„Будванска ривијера“ је према очекивању била боља од Норвешке и пласира се за квалификациони турнир осмине финала ЦЕВ-а на коме је очекују већа искушења. Поред „Будванске ривијере“ на овом турниру

вијера“ Жељко Ђорђевић истиче да се ради о веома јаком турниру, да домаћин важи за добру екипу, а да су Финци прошле године елиминисали новосадску „Војводину“ што довољно говори о њиховој снази. У наредни круг такмичења, међу 16 нај-

Сиремни за Европу:

Играчи и руководство ОК „Будванска ривијера“

Мендигу (Њемачка) од 24. до 26. новембра. „Будванска ривијера“ је обије утакмице добила са 3:0, прву 25:13, 25:19 и 25:10 а другу 25:14,

учествоваће још „Раванијема“ (Финска), „Какањ“ (Босна и Херцеговина) и домаћа екипа „Ајнтрахт“. Директор ОК „Будванска ривијера“ Жељко Ђорђевић

бољих у Купу Европе, ићи ће само побједник са овог турнира па је изјавио да „Будванска ривијера“ неће имати лак посао.

ОДБОЈКА - ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „ПАРТИЗАН“ 3:0

(25:19, 25:19, 25:22)

Будва, 11. октобра. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца преко 1000. Судије: Јовановић (Београд) и Јанковић (Ниш). „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перошевић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић. „ПАРТИЗАН“: Јовић, Росић, Бакалов, Ђорђевић, Вујовић, Баландић, Спировски, Златић, Младеновић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „МИЛИЦИОНАР“ 3:0

(25:19, 25:15, 25:22)

Будва, 21. октобра. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца око 800. Судије: Јовановић (Београд) и Јовичић (Нови Сад). „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перошевић, Марковић, Гиљача, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић. „МИЛИЦИОНАР“: Ђурковић, Ивковић, Боричић, Главешки, Рогановић, Карић, Гавриловић, Николић, Илић, Кнежевић, Мадаревић.

„МЛАДИ РАДНИК“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 0:3

(16:25, 17:25, 16:25)

Пожаревац, 29. октобра. Дворана спортског центра „Пожаревац“. Гледалаца 1200. Судије: Вилиманић и Вељовић (Краљево). „МЛАДИ РАДНИК“: Ковачевић, Бонић, С. Станковић, Митровић, Илић, Зебић, Јефтић, Жежељ, Полић, Лазић, Н. Станковић. „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перошевић, Марковић, Гиљача, Мајдак, Кардаш, Поповић, Јановић, Рељић, Козић, Затрић, Маровић, Дробњак.

ТАБЕЛА ПОСЛИЈЕ 3. КОЛА

1. „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“	3	3	0	9:0	9
2. „БУДУЊНОСТ“	3	3	0	9:2	8
3. „ИТИСОН“	3	2	1	6:4	6
4. „МИЛИЦИОНАР“	3	2	1	6:4	6
5. „ВОЈВОДИНА“	3	1	2	7:6	5
6. „СМЕДЕРЕВО“	3	2	1	6:5	5
7. „ПРВЕНА ЗВЕЗДА“	3	1	2	4:8	2
8. „БОРАЦ“	3	1	2	3:8	2
9. „МЛАДИ РАДНИК“	3	0	3	2:9	1
10. „ПАРТИЗАН“	3	0	3	3:9	1

ПРИЈЕМ ЗА ОДБОЈКАШКЕ РЕПРЕЗЕНТАТИВЦЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ОСВАЈАЧЕ ЗЛАТНЕ ОЛИМПИЈСКЕ МЕДАЉЕ

КОЈИ СУ РАНИЈЕ ИГРАЛИ У „БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ“

ДИО ЗЛАТА
ИСКОВАН И У БУДВИ

● Жељко Ђорђевић: „Били смо од почетка Олимпијаде уз „плаве“ момке који су из утакмице у утакмицу играли све боље“ ● Иво Арменко: „Поносни смо на успјех наших дојучерашњих чланова на највећем свјетском такмичењу“ ● Ђорђевић Прибиловић: „Дио златне олимпијске медаље искован и у Будви где су Мијић, Вујевић и Вушуровић провели дио своје спортијске каријере“ ● Горан Вујевић: „Поносни смо што сам из овог града“ ● Васа Мијић: „Моји њиваши у „Будванску ривијеру“ следеће сезоне“

Одбојкашки клуб „Будванска ривијера“ организовао је 6. октобра у граду-хотелу „Свети Стефан“ пријем за тројицу чланова одбојкашке репрезентације Југославије који су недавно на Олимпијским играма у Сиднеју освојили златну медаљу, а раније су били чланови овог клуба. Пријему су присуствовали Васа Мијић и Горан Вујевић, док Игор Вушуровић није био у могућности да присуствује па је упутио телеграм у коме је захвалио на позиву и обећао да ће првом приликом посјетити Будву и ОК „Будванску ривијеру“. На пријему приређеном у част наших златних олимпијца били су поред играча првог тима и руководиоци ОК „Будванске ривијере“ и бројни спортисти и јавни радници из Будве и Црне Горе.

Повод за ово окупљање је изузетан спортски подвиг наших одбојкаша који су на Олимпијским играма у Сиднеју освојили златну медаљу. Игре наших одбојкаша у Аустралији плениле су свим оним што спорт, посебно одбојка, може да пружи, а наши одбојкаши задивили су читав свијет - рекао је директор ОК „Будванска ривијера“ Жељко Ђорђевић наглашавајући да су овај клуб и његови навијачи од почетка олимпијских игара

били уз „плаве“ момке који су из утакмице у утакмицу играли све боље. - Изузетно нам је драго што можемо поздравити играче из наше златне одбојкашке селекције који су дали свој огроман допринос овом великом успјеху.

Председник Управног одбора ОК „Будванска ривијера“ Иво Арменко је истакао да је веома почаштен што у име Клуба и спортске јавности Будве може да честита златну медаљу одбојкашима освојеној на највећем спортском такмичењу на свијету.

- Ми у Будви смо нашли за сходно да на овакав начин дочекамо наше репрезентативце јер су они били дојучерашњи чланови нашег клуба, Горан Вујевић је и поникао у нашем клубу, па смо оправдано поносни на њихов успјех - рекао је Арменко наглашавајући да је жеља организатора била да заједно са онима који спонзоришу одбојку, колегама из других спортских клубова, представницима Владе, Олимпијског комитета Црне Горе и новинарима, захвали нашим златним олимпијцима на приређеном задовољству и честита им на великом успјеху.

У име града домаћина наших златних одбојкаша обратио се председник општине Ђорђевић Прибиловић.

- Изузетно ми је драго што је дио овог најсјајнијег спортског одлија, златне олимпијске медаље, искован овдје у Будви у нашем одбојкашком клубу „Бу-

дванска ривијера“, гдје су Мијић, Вујевић и Вушуровић провели дио своје спортске каријере - рекао је председник Прибиловић који је Мијићу и Вујевићу уручио пригодне поклоне, честитао им на постигнутом успјеху и пожелио пуно успеха на будућим такмичењима.

Горан Вујевић је поздравио све присутне на пријему посебно захваљујући ОК „Будванска ривијера“, свом матичном клубу у коме је поникао, свим људима који су тада у њему радили и који данас раде.

- Сигуран сам да су они имали велики допринос у стварању моје спортске каријере и њихова је велика заслуга за освајање ове златне медаље - рекао је Вујевић изражавајући понос што је Будва направила овакав дочек на високом европском нивоу. - Пресрећан сам што су људи овдје овако прославили освајање златне олимпијске медаље и поносни сам што сам из овог града.

Васа Мијић је изразио задовољство што је поново у Будви, коју сматра својим другим градом, градом у којем је провео неколико лијепих сезона. Он је посебно захвалио тренеру Веску Вуковићу под чијим стручним надзором је стигао до југословенске репрезентације и са којим је дуго година сарађивао. Захваљујући на поклонима Мијић је најавио и могући повратак у „Будванску ривијеру“ следеће сезоне.

КОШАРКА - ПРВА „Б“ САВЕЗНА ЛИГА

„МОГРЕН“ - „МАШИНАЦ“ 88:79

Будва, 15. октобра. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца око 500. Судије: Вујановић (Никшић) и Боровина (Нови Сад).

„МОГРЕН“: Ивановић 15 (2-2), Јовановић 7 (2-2), Божовић, Зеновић, Тодић 6, Пејић, Рајковић, Николић 8 (8-6), Боричић 4 (4-2), Томовић 23 (7-5), Грдинић 12 (6-4), Цанић 11 (1-1).

„МАШИНАЦ“: Пејић 20 (7-7), Марковић, Авалић 12 (4-3), Богавац 19 (5-4), Влаховић, Кишић 11 (2-2), Цвијовић, Манојловић, Мирковић, Војиновић 10 (6-4), Мемед, Ђокић 7 (2-2).

„ГОРИЦА“ - „МОГРЕН“ 83:82

Подгорица, 18. октобра. Дворана „Морача“. Гледалаца око 500. Судије: Ивановић (Цетиње) и Раичевић (Бјело Поље). Тројке: „Горица“ 4 (Пејовић 3, Фатић 1), „Могрен“ 8 (Грдинић 3, Пејић и Ивановић по 2, Боричић 1). Слободна бацања: „Горица“ 43-25, „Могрен“ 19-12. Пет личних грешака: Томовић у 36. и Николић у 39. минуту („Могрен“). Техничке грешке: Вујичић („Горица“) и клупа „Могрена“.

„ГОРИЦА“: Симоновић 1 (2-1), Гвозденовић 1 (2-1), Милић, Фатић 18 (9-7), Стевовић 11 (8-5), И. Ракочевић, Пејовић 17 (2-0), Радовић, Поповић, М. Ракочевић 8, Мугоша 23 (12-7), Вујичић 4 (8-4).

„МОГРЕН“: Ивановић 16 (5-4), Јовановић, Пејић 7 (2-0), Тодић 1 (2-1), Божовић, Зеновић, Рајковић, Николић 5 (2-1), Боричић 10 (2-1), Томовић 15 (2-2), Грдинић 24 (4-3), Цанић 4.

„МОГРЕН“ - „КОЛУБАРА“ 74:72

Будва, 22. октобра. Дворана Медитеранског спортског центра. Судије: Милићевић (Крушевац) и Вуковић (Београд). Пет личних грешака: Боричић у 33. („Могрен“) и Мајкић у 39. минуту („Колубара“). Шут за један поен: „Могрен“ 73% (22-16), „Колубара“ 89% (19-17). Шут за два поена: „Могрен“ 52% (21-11), „Колубара“ 63% (27-17). Шут за три поена: „Могрен“ 50% (24-12), „Колубара“ 29% (24-7).

„МОГРЕН“: Ивановић 14 (6-3), Јовановић 10 (3-3), Франета, Тодић 2, Божовић, Пејић 15, Рајковић, Николић 7 (6-5), Боричић 2, Томовић 10 (4-3), Грдинић 1, Цанић 13 (6-4). „КОЛУБАРА“: Рајковић 8 (2-2), Д. Петровић, Крупниковић 18 (7-5), Вељовић 11 (4-4), Савић 16 (6-4), Мајкић 15 (7-2), Карапетровић 2 (2-2), Марјановић, Тмушић, Ж. Петровић 2.

„АСТРА БАНКА“ - „МОГРЕН“ 86:96

Београд, 28. октобра. Дворана „Шумице“. Гледалаца око 300. Судије: Рамусовић (Београд) и Аћимовић (Чачак).

„АСТРА БАНКА“: Томовић 3 (3-1), Мијовић, Ђокић 1 (2-1), Стојановић, Даниловић 9, Божовић 16, Вејиновић 1 (4-1), Мијушковић 10 (3-3), Вишњић 20 (9-8), Павловић, Урошевић 24 (2-2), Авдаловић 2.

„МОГРЕН“: Ивановић 21 (10-8), Јовановић 4 (4-4), Пејић 6 (4-4), Тодић, Божовић, Франета, Рајковић, Николић 2 (4-2), Боричић 7 (5-3), Томановић 8 (1-0), Грдинић 22 (14-10), Цанић 26 (9-7).

РУКОМЕТ - ДРУГА САВЕЗНА ЛИГА - ЗАПАД

„БУДВА“ - „МОРНАР“ 26:29 (16:17)

Будва, 22. октобра. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца око 800. Судије: Ђурић и Радуловић (Подгорица). Искључења: „Морнар“ 12, „Будва“ 6 минута. Седмерци: „Будва“ 7(4), „Морнар“ 10(8).

„БУДВА“: Радуловић, Вукадиновић 2, С. Стојановић, Калоштро 8, Кртолица, Миласевић, Половић, Милошевић, Стевовић, Кнежевић 2, Милановић, Чукић 2, Мартиновић, Ж. Стојановић.

„МОРНАР“: Симић, Ђоковић, Милошевић, Јоветић 2, Јакшић 8, Вујовић 3, Радовић 5, Поповић, Тошић 2, Клименто 1, Ивановић, Ашанин, Радојичић, Јелевић.

„СЛОГА“ - „БУДВА“ 25:28 (14:14)

Пожега, 30. октобра. Хала Велики парк. Гледалаца 500. Судије: Медојевић (Пљевља) и Црногорац (Мојковац). Искључења: „Слога“ 8, „Будва“ 10 минута. Седмерци: „Слога“ 4(3), „Будва“ 5(4).

„СЛОГА“: Маслаћ, Џелбаџић 2, Димитријевић, Сојичић 8, Томашевић 1, Ранкић, Бабић, Марковић 6, Лаовић 4, Зечевић, Негић, Алексић 4.

„БУДВА“: Радуловић, С. Стојановић, Вукадиновић 5, Колоштро 5, Кртолица, Милошевић 8, Ж. Стојановић 2, Стевовић, Кнежевић 3, Чукић, Половић, Мартиновић 5.

Припремио:
В.М.СТАНИШИЋ

СПОРТ

ПОЧЕЛА КОНСОЛИДАЦИЈА У ВК „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“

ПРВО ВРАТИТИ ПОВЈЕРЕЊЕ

● Почело се од нуле а примопредаја се свела на десет пехара ● Другови оштерењују, шажби је све више, а у тим условима те-шко је довести нове, квалификиране играче ● Косиур има чине искусни играчи, а оштрајак омладинци поникли у клубу ● Захва-лост „Приморцу“ на максималној помоћи ● Наредни циљеви: враћати повјерење у клуб и створити јаку ватерполо школу

У ватерполо клубу „Будванска ривијера“ послје дужности организационе и финансијске кризе почело је тражење путева за опора-вак најуспješнијег спорт-ског колектива у нашој општини, не тако давно и шампина Југославије. Кра-јем септембра прихваћене су оставке председника Скупштине и директора Клуба, а одмах послје то-га клуб су почели да воде нови људи. За вршиоца дужности председника Скупштине ВК „Будванска ривијера“ изабран је Предраг Јелушић, нови ВД директо-ра је Срећко Ускоковић, а нови шеф стручног штаба Ивица Котарац. Све то урађено је у последњи час јер ново првенство почиње 11. новембра.

Вршилац дужности ди-ректора клуба Срећко Ускоковић, ранији играч и тренер у Клубу, каже да се, практично, почело од нуле. Нису, каже, ништа зате-кли, чак ни основна сред-ства за рад (опрема, рек-визити, лопте, телефони...). Примопредаја дужности се свела на десет пехара, а један од првих послова био је да се купи телефон и уплати за нову телефонску линију како би клуб имао неопходну комуникацију.

Наша тренутна позици-ја је доста тешка. Дугови од 350.000 ДЕМ оптерећују, учестале су судске тужбе оних према којима клуб није измирио обавезе у ра-нијем периоду и зато је вр-ло тешко тражити нове играче и склапати уговоре са њима - каже Ускоковић и наводи да је Клуб зато принуђен да у нову сезону уђе са неколико искусних играча, који ће чинити ко-стур тима, док ће остали играчи бити омладинци ко-

Почетак на новим теме-лима: Срећко Ускоковић

рисати двадесетак млађих играча који су поникли у нашој школи. Они ће доби-ти шансу да покажу коли-ко знају и могу и на кога се од њих може рачунати у наредном периоду.

Од почетка је стартовао и нови стручни штаб у коме су ранији играчи „Будван-ске ривијере“. Уз Ивицу Котарца раде Драган Вује-вић, Јово Поповић и Андреј Пејовић, док управа поку-шава да ангажује и иску-сног тренера Владимира Павловића који би радио и са играчима и помагао стручном штабу у стицању нових знања.

Тренирамо у Котору где ћемо играти и утакмице. ВК „Приморца“ нам је максимално изашао у сусрет, омогућио да несмета-

но користимо базен док консолидујемо клуб, позај-мио лопте и опрему и за све му дугујемо велику за-хвалност - истиче директор Ускоковић и додаје да је Клубу потребна помоћ и у нашем граду јер се листа спонзора завршава са Оп-штином, ХТП „Будванска ривијера“ и Министар-ством спорта владе РЦГ.

Како ће се озбиљна кри-за одразити на резултате клуба у предстојећем др-жавном шампионату те-шко је предвидјети, мада је извесно да се не могу оче-кивати резултати слични онима који су постижани последњих година када је „Будванска ривијера“ била у врху југословенског ва-терпола и учествовала на међународним такмичењима.

Наш први циљ је да вратимо повјерење у клуб које је изгубљено. И од стране играча, тренера и цјелокупне јавности. Ту већ постоје резултати јер четворица професионалних играча с којима смо потпи-сали уговоре нису тражили аконтације, потписали су на ријеч јер вјерују у опо-равак клуба - каже Срећ-

ко Ускоковић и наглашава да ће уз то важан циљ бити стварање јаке ватерполо школе која ће бити осно-вац екипе у наредном пе-риоду. - У том циљу било би нарочито важно анга-жовање искусног тренера Павловића, а има и интере-совања наших ранијих играча чије би укључење у клуб било од велике помо-ћи.

Тако, укратко, изгледа опоравак, нови почетак ва-терпола клуба „Будванска ривијера“, клуба који ће се, по свему судећи, из гор-њег преселити у доњи дио прволигашке табеле и бо-рити се за опстанак у дру-штву најбољих.

Почетак на новим теме-лима и, како рече дирек-тор Ускоковић, повратак клуба граду од кога се био удаљио. У том циљу ВК „Будванска ривијера“ ће убудуће повести више ра-чуна о свом базену у град-ској луци јер је он неискоришћен, на њему се лети ништа не дешава, а могао би бити мјесто различитих спортско-забавних догађа-ја и важан извор финанси-рања клуба.

ФУДБАЛ - ЦРНОГОРСКА „ЗЕТАТРАНС“ ЛИГА

„БРАТСТВО“ - „ПЕТРОВАЦ“ 0:1 (0:0)

Српска, 1. октобра. Игралиште „Братства“. Гледала-ца око 200. Судија Зејниловић (Бијело Поље). Стрије-лац Адић у 38. минуту („Петровац“). Жути картони: Пиперовић, и Богићевић („Братство“), Зећ и Вујовић („Петровац“).

„БРАТСТВО“: Г. Мараш, Богићевић, Ракчевић, Ради-чевић, Дракић, Калуђеровић, Ђурић (Радовић), Пе-јовић, Ђуковић, Н. Мараш, (М. Мараш), Пиперовић (М. Калуђеровић).

„ПЕТРОВАЦ“: Пејовић, Радусиновић, М. Фабрис, Д. Фабрис, Влаисављевић, Сели, Вујовић, Масловарић (Томановић), Зећ, (Милеуснић), Адић, Шушкавчевић.

„ПЕТРОВАЦ“ - „РУМИЈА“ 3:0 (3:0)

Петровац, 7. октобра. Стадион под Малим брдом. Гле-далаца око 300. Судија Спасојевић (Цетиње). Стријелци: Вујовић у 20, Адић у 22. и Зећ у 31. минуту („Петро-вац“). Жути картони: Влаисављевић, Брновић („Петро-вац“), Вранеш, Бишевић и Вујичић („Румија“).

„ПЕТРОВАЦ“: В. Пејовић, Радусиновић, М. Фабрис (Д. Пејовић), Д. Фабрис, Влаисављевић, Вујовић, Го-лиш, Масловарић (Брновић), Зећ, Адић (Томановић), Шушкавчевић.

„РУМИЈА“: Ђуковић, Вујачић, Бишевић, Росандић, Вранеш, Марстијевић, Раствојер, Грбавчевић (Бајра-мовић), Јовановић, Бојбаша, Турковић, Вукославчевић.

„ПОЛИМЉЕ“ - „ПЕТРОВАЦ“ 0:5 (0:1)

Мурино, 14. октобра. Игралиште „Полимља“. Гледа-лаца око 200. Судија Стијепојевић (Подгорица), Стрије-лци: Голиш у 38. и 58, Брновић у 70, Адић у 75. и Вујо-вић у 90. минуту („Петровац“). Жути картони: Неђић („Полимље“) и Адић („Петровац“). Црвени картон Ба-цановић („Полимље“).

„ПОЛИМЉЕ“: Бацановић, Дабовић, Хакањанин, (Фа-тић), Неђић, В. Гарчевић, Бубања, Лончаревић, (С. Ра-довић), Ж. Гарчевић, Н. Роловић, Алић, Јелић.

„ПЕТРОВАЦ“: Пејовић, Радусиновић, Фабрис, Тома-новић, Влаисављевић, Вујовић, Голиш, (Паповић), Ма-словарић, Зећ (Брновић), Адић (Делић), Шушкавчевић.

„ПЕТРОВАЦ“ - „ЦРВЕНА ЗВИЈЕЗДА“ 3:0 (1:0)

Петровац, 21. октобра. Стадион под Малим брдом. Гледалаца око 800. Судија Вујачић (Игало). Стријелци: Голиш у 20. (из једанаестерца) и 85. и Масловарић у 75. минуту („Петровац“). Жути картони: Томановић и Бр-новић (Петровац“).

„ПЕТРОВАЦ“: В. Пејовић, Радусиновић, Фабрис (Д. Пејовић), Томановић, Влаисављевић, Вујовић, Голиш, Масловарић, Зећ (Паповић), Адић, Шушкавчевић.

„ЦРВЕНА ЗВИЈЕЗДА“: А. Перовић, С. Павићевић (Д. Павићевић), Булатовић, Брајовић, З. Перовић, Коваче-вић, Томашевић, Вуковић, Вујосевић, Ивановић, Ђурић, Шћепановић, Радуновић.

ФУДБАЛ - ДРУГА САВЕЗНА ЛИГА - ГРУПА ЈУГ

„РУДАР“ - „МОГРЕН“ 2:1 (0:0)

Пљевља, 30. септембра. Стадион под Голубињом. Су-дија Радуловић (Подгорица). Стријелци: Минић у 47., Д. Богавац у 64. минуту („Рудар“) и Ђ. Мијушковић у 69. минуту („Могрен“). Жути картони: Марић, В. Богавац, Луковац, Младеновић („Рудар“) и Сели („Могрен“). Цр-вени картон: Маловразић, тренер „Могрена“.

„РУДАР“: Вуксановић, Булатовић, Ђулафић, Мичета, В. Богавац (Луковац), Шљиванчанин (Рајковић), Ма-рић, Вуковић, Минић, Младеновић, Д. Богавац.

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вукадиновић, Ђ. Мију-шковић, Војводић, Лопичић, Д. Мијушковић, Радоњић (Васић), Радојевић (Сели), Глушчевић (Никчевић), Ра-ђеновић, Јововић.

„МОГРЕН“ - „ИБАР“ 2:0 (1:0)

Будва, 8. октобра. Стадион Лугови. Гледалаца око 250. Судија Ђукић (Цетиње). Стријелци: Пима у 18. (из једанаестерца) и Радојевић у 85. минуту („Могрен“). Жути картони: Рашовић, Радојевић, Лопичић („Мо-грен“).

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Рашовић, Васић, Ђ. Ми-јушковић, Војводић (Лопичић), Пима, Вукадиновић, Радојевић, Глушчевић (Сели), Рађеновић, Радоњић (Никчевић).

„ИБАР“: Даничић, Хусић, Јук, Балкан, Диздаревић, Прелевић, Мурић (Ђатовић), Спалевић, Шпиртовић, Бајровић, Хусовић.

„МЛАДОСТ 069“ - „МОГРЕН“ 0:1 (0:0)

Подгорица, 15. октобра. Стадион на Цвијетином бри-јеру. Гледалаца око 500. Судија Ђокић (Беране). Стрије-лац Никчевић у 70. минуту („Могрен“). Жути картони: Кажичић („Младост 069“), Мирковић и Рађеновић („Мо-грен“).

„МЛАДОСТ 069“: Раичевић, Лекић, Мараш, Дакић, Радуловић, Шофранец (Вукчевић), Кажичић, Марковић, Милић (Тоскић), Петровић, Роловић.

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вукадиновић, Ђ. Мију-шковић, Пима, Лопичић, Мирковић, Васић (Жижич), Љуцковић, Радојевић (Никчевић), Рађеновић, Јововић (Д. Мијушковић).

„МОГРЕН“ - „ГРБАЉ“ 2:1 (1:1)

Будва, 21. октобра. Стадион Лугови. Гледалаца око 400. Судија Ђосовић (Херцег-Нови). Стријелци: Мирко-вић у 17, Љуцковић у 57. („Могрен“) и Шћепановић у 43. минуту („Грбаљ“). Жути картон Вукоје („Грбаљ“).

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вукадиновић, Мијушко-вић, Ђуричић, Лопичић, Мирковић, Пима, Љуцковић, Каваја, Рађеновић, Јововић.

„ГРБАЉ“: Станишић, Зећ, Вукоје, Раунић, Кривока-пић, Бабовић, Зубац (Н. Јовићевић), Кљајевић, Шћепан-овић, Д. Јовићевић (Звицер), Кашћелан.

„ЈЕДИНСТВО“ - „МОГРЕН“ 0:1 (0:1)

Бијело Поље, 28. октобра. Градски стадион Гледалаца око 300. Судија Радуловић (Подгорица). Стријелцац Пи-ма у 28. минуту из једанаестерца („Могрен“). Жути кар-тони: Вуковић, Ковачевић, Ђурић („Јединство“), Мирковић („Могрен“). Црвени картон: Кнежевић („Је-динство“).

„ЈЕДИНСТВО“: Ђетковић, Ракоњац, Фетаховић, Та-товић (Авдић), Ђурић, Пејовић, Дридар, Вуковић, Ба-бача, С. Ковачевић (Минић), Кнежевић.

„МОГРЕН“: Шушкавчевић, Вукадиновић, Мијушко-вић, Пима, Лопичић, Мирковић, Станишић, Љуцковић, Радојевић (Радоњић), Рађеновић, Јововић (Васић).

ТАБЕЛА ПОСЛИЈЕ 12. КОЛА

1. „МОГРЕН“	12	10	0	2	20:9	30
2. „РУДАР“	12	8	2	2	29:9	26
3. „БОКЕЉ“	12	8	2	1	22:5	26
4. „ИСКРА“	12	8	0	4	34:13	24
5. „МЛАДОСТ 069“	12	6	4	2	19:9	22
6. „ЧЕЛИК“	12	6	1	5	23:16	19
8. „ЗАБЈЕЛО“	12	6	1	5	17:16	19
9. „ЛОВЋЕН“	12	2	4	6	15:21	10
10. „ГРБАЉ“	12	2	3	7	6:17	9
11. „ЈЕДИНСТВО“	12	0	3	9	4:25	3
12. „БЕРАНЕ“	11	0	2	9	7:37	2

КАРАТЕ

МЕДАЉЕ НА КУПУ ЈУГОСЛАВИЈЕ

На Купу Југославије, одржаном у Пландишту код Зрењанина 21. окто-бра, чланови карате клуба „Будва“ освојили су једну сребрну и три бронзане медаље. Сребр-ну медаљу освојила је и у категорији насте - бор-ци екипа у наставу Да-нијела Бурзан, Ана Кру-та и Ана Драгичић. Брон-зане медаље освојили су ката тим у категорији полетараца (у саставу

Јована Ивановски, Дра-гана Ивановски и Јована Младеновић), ката тим у категорији старијих пио-нира (Маријана Ковија-нић, Драгана Бурзан и Јелена Грујић) и Ана Драгичић појединачно у борбама у категорији до 52 килограма.

Припремио:
В. М. СТАНИШИЋ

IN MEMORIAM

ЗОРАН ГОПЧЕВИЋ

(1955-2000)

У Суботици је 30. сеп-тембра изненада преминуо Зоран Гопчевић, легенда југословенског ватерпола, истакнути спортиста, ције-њени и омиљени спортеки стручњак. Спортску кари-јеру почео је у „Борцу“ из Ораховца, а затим пуних петнаест година играо за которски „Приморца“. Са которским ватерполистима освојио је 1986. године првенство и куп Југосла-вије, а са југословенском репрезентацијом највећи успјех остварио је на Олимпијским играма у Москви 1980. године гдје су „плави“ освојили сре-брну медаљу. Као члан најбоље југословенске се-лекције освојио је и сребр-ну медаљу на европском првенству у Јенчепингу, бронзану на светском пр-венству у Западном Бер-лину и више медаља на медитеранским и балкан-ским такмичењима. Био је годинама међу најбољим југословенским ватер-полистима и најбољим игра-чима свијета на својој по-зицији. Својевремено је први извео, патентирао, скок-шут „а ла Гопчевић“. За спортistu Црне Горе изабран је 1980. године.

По завршетку играчке каријере Зоран Гопчевић се посветио тренерском позиву. Почео је у Котору

а наставио у Будви гдје је 1994. године са „Будван-ском ривијером“ освојио титулу првака Југославије. Послје Будве отишао је у нишки „Студент“, а смрт га је затекла на тренингу ватерполиста „Спартак“ које је водио у прошлом првенству.

Зоран Гопчевић је жи-вот посветио ватерполу а уз врхунске спортске ква-литете красиле су га и нај-љепше људске особине. Био је дивне нарави, па-тријархално васпитан, пле-мените душе, патриота, спортеки центлмен, оми-љен и срдечно дочекиван гдје год се појављивао. Био је примјер млађима како се стиже до спорт-ског успјеха и медаља, ка-ко се постижу врхунски резултати и остаје спорте-ста. Све је то допринијело да Зоран Гопчевић остави неизбрисиви траг у југо-словенском ватерполу и спорту.

Поводом преране смрти овог великана југословен-ског спорта у Котору је одржана комеморативна сједница на којој му је у присуству породице уз пригодне ријечи одата ду-жна пошта. Зоран Гопче-вић је сахрањен 3. октобра у родном Ораховцу у при-суству бројних поштова-лаца.

ИНФОРМАТОР

РАДИО

ПИЈАЧНИ БАРОМЕТАР

Прошло је дуго топло лето и дошла хладнија и кишовитија јесен. Право вријеме да се након све вреве, гужве и високих потрошачких навика сведу рачуни. Како год да их сведемо, ако нисмо били довољно ажурни да зимске залихе, припремање зимнице обавимо раније (ајвар, туршија, пинџур и остали зимски деликатеси, припремљени по домаћем рецепту), биће нам све теже доступне. Цијене материјала потребног за све те деликатесе су се с јесени нагло повећале. Па је тако:

- 1 кг парадајза 2-2,50 ДМ
- тиквице 0,50-1 ДМ
- паприка 1,80-2,50 ДМ
- краставци 1,20-1,80 ДМ
- купус 0,50 ДМ
- лук 1,50-2,50 ДМ
- першун 1,50 ДМ

Осим тога што су исти производи поскупјели и понуда је нешто мања него обично.

Што се воћа тиче, она чувена пословица „Боље спријечити, него лијечити“, а притом се мисли на правилну исхрану, уношење витамина, минерала и осталих потребних материја за јачање имуно система, све је мање примјенљива. Витамин Ц, као најфикаснији витамин против сада актуелне прехладе, мало ће њих моћи чешће и у довољној количини приуштити себи. Мандарине су, нпр, приступачније на пијаци, гдје ћете за 1 кг дати 2,50 ДМ док у разноразним маркетима, пиљарама и слично за тај исти килограм, можда и мањег квалитета, морате издвојити 3-4 ДМ. Цијене осталог воћа су отприлике свуда приближне и крећу се:

- киви 1,50-2,50 ДМ
- јабуке 2-2,50 ДМ
- брескве 2-3 ДМ
- крушке 2-2,50 ДМ
- грожђе 1,80-2,50 ДМ
- дуње 1,50-1,80 ДМ
- банане 1,20-1,50 ДМ
- нар 1,30-1,70 ДМ/кг

С. П.

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

АУТОБУСКА СТАНИЦА „МЕРКУР“ БУДВА

(Радно вријеме 5.30 - 22.30, телефон: 56-000)

БУДВА - ЦЕТИЊЕ - ПОДГОРИЦА: 5.30, 6.30, 7.00, 7.10, 8.00, 8.10, 9.15, 9.30, 10.10, 11.00, 11.15, 12.15, 12.40, 13.30, 14.10, 14.40, 15.10, 15.40, 16.20, 17.00, 17.20, 17.50, 18.00, 18.30, 19.20, 20.15, 21.00, 21.30

БУДВА - ПЕТРОВАЦ - БАР: 6.45, 8.10, 8.30, 11.15, 12.15, 14.20, 16.20, 16.50, 17.50, 19.45.

БУДВА - ХЕРЦЕГ - НОВИ (преко Котора и Рисна): 6.15, 7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15, 11.30, 12.20, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 20.20.

БУДВА - ХЕРЦЕГ НОВИ (преко Тивта и трајекта): 5.00, 6.00, 7.30, 18.30, 19.10, 20.00

БУДВА - КОТОР: 5.00, 6.15, 7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15, 11.00, 11.30, 12.15, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 19.20, 20.20, 22.15

БУДВА - ТИВАТ: 5.00, 6.00, 7.10, 7.30, 8.15, 9.30, 10.15, 11.00, 12.15, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 18.30, 18.45, 19.20, 20.00, 22.15

БУДВА - НИКИТИЋ: 8.00 и 12.40

БУДВА - БЕРАНЕ: 6.35 (Свако друго јутро), 7.10, 14.10, 14.30, 18.00, 20.10,

21.30.

БУДВА - АНДРИЈЕВИЦА: 7.10

БУДВА - ПЛАВ: 12.15

БУДВА - ПЉЕВЉА: 12.15

БУДВА - РОЖАЈЕ: 14.10

БУДВА - БЕОГРАД: 5.30, 17.00, 18.00, 18.40, 19.20, 20.15, 21.00, 21.30

БУДВА - НИШ: 6.35 (свако друго јутро), 14.30, 18.00

БУДВА - ЛЕСКОВАЦ: 14.30

БУДВА - КРАЉЕВО - КРА-

ГУЈЕВАЦ: 20.10 и 21.30

БУДВА - УЖИЦЕ - ЧАЧАК -

ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ: 5.30,

17.00, 18.00, 18.40, 19.20,

20.15, 21.00

БУДВА - НОВИ САД - СУ-

БОТИЦА: 19.20, 21.00

БУДВА - ВРЕАС: 19.20 и

21.00

БУДВА - САРАЈЕВО: 8.10,

20.40 (свако друго вече),

22.30 (свако друго вече)

БУДВА - БАЊА ЛУКА (МО-

СТАР - ЈАЈЦЕ): 18.55 (преко

Федерације)

БУДВА - БИЈЕЉИНА: 18.55

(сваког уторка, четвртка и

недјеље)

БУДВА-ДОБОЈ: 20.00 (сваког

понедељка, петка и недјеље)

БУДВА - ДЕБЕЛИ БРИЈЕГ -

ДУБРОВНИК - ЗАГРЕБ:

11.20

БУДВА - СПЛИТ: 10.00 (сва-

ке сриједи)

РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

ЖЕЉЕЗНИЧКА СТАНИЦА БАР

(28. 6.) Телефон: 085/312-310

Београд: 10.35 (брзи), 14.00 (пословни), 21.15 (брзи), 22.35 (ауто воз). Нови Београд-Нови Сад-Суботица: 19.50 (брзи са директним колима за Ниш до 16. 6. и од 25. 9.), Ниш: 20.40 (брзи, саобраћа од 17. 6. до 24. 9.) - са директним колима за Скопље од 1. 7. до 1. 9. Подгорица: 5.25 (локал), 6.25 (локал), 9.13 (локал, саобра-

ћа од 10. 6. до 1. 9.), 10.35 (брзи), 11.45 (локал), 14.00 (пословни), 14.30 (локал), 16.30 (локал), 18.30 (локал), 19.50 (брзи), 20.40 (брзи, саобраћа од 17. 6. до 24. 9.), 21.45 (брзи), Бијело Поље: 5.25 (локал), 10.35 (брзи), 14.00 (пословни), 16.30 (локал), 19.50 (брзи), 20.40 (брзи, саобраћа од 17. 6. до 24. 9.), 21.25 (брзи) часова.

АВИОНИ-РЕД ЛЕТЕЊА

ТИВАТ-БЕОГРАД: понедељак - 11.00, 14.05, 15.10 и 17.15, уторак - 8.10, 14.00, 17.55 и 18.50, сриједи - 8.10, 14.40, 15.40 и 19.00, четвртак - 8.30, 13.40, 15.20 и 19.10, петак - 8.25, 12.20, 13.50 и 18.10, субота - 8.10, 10.50, 14.50 и 18.00, недјеља - 8.10, 10.30 и 14.30 часова.

БЕОГРАД-ТИВАТ: понедељак у 9, 12.05, 13.10 и 16.00, уторак - 6.30, 12.00, 16.00 и 17.10, сриједи - 6.30, 12.45, 13.40 и 17.00, четвртак - 6.30, 11.40, 13.40, 17.30, петак - 6.30, 10.25, 12.00 и 16.30, субота - 6.30, 8.50, 12.50 и 16.20, недјеља - 6.30, 8.50 и 12.40 часова

БРОДОВИ - РЕД ПЛОВИДБЕ

„ЛАБУРНУМ“: Полазак из Бара уторком, петком и недјељом у 22.00, повратак из Барија понедељком и суботом у 22.00, четвртком у 23.00.

„АЛБА“ (теретни): Поласци из Бара понедељком и четвртком у 22.00, повратак из Барија сриједом и петком у 22.00.

„ЕСПРЕСО ВЕНЕЦИЈА“:

Полазак из Бара четвртком у 18.00, повратак из Анконе сриједом у 18.00.

РО-РО „ЕГИЗИЈА“: Полазак из Бара недјељом у 21.00, повратак из Анконе суботом у 13.00.

„ХОРНБИМ“: Полазак из Бара четвртком у 22.00, повратак из Барија петком у 22.00.

ПРОГРАМ
РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЈЕЉАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 In & Out/емисија о модним трендовима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спортска разгледница, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Филмски водич, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.05 Контакт програм, 21.00 Energie/ House Top 10, музичка емисија/, 22.00 Музичка носталгија /музичка емисија, /Rock balade/, 23.00 Наградна игра

УТОРАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Контакт програм, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Мозаик /емисија посвећена културним збивањима, здравству, шкољству/, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00 /контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.30 British Top 20, 22.00 3 from 1/3 pjesma једног извођача уз кратку биографију/, 23.00 Контакт програм

СРИЈЕДА

8.00-11.00 јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Разговори о вјери, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спортска сриједи, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00 /контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика/, 20.00 Најава програма, 21.00 ТАРОТ /Марија Ружановић отвара ТАРОТ/, 22.00 YU Хит Парада Top 10/Top листа домаће актуелне музике/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

ЧЕТВРТАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.15 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Пут око свијета /новости из свијета музике, филма..., 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Лични огласи, 15.15 Времплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Мозаик, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Музички рулет, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост, музика/, 20.00 Најава програма, 20.30 Можда нисте знали..., 21.30 Плава лагуна /музичка емисија/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

ПЕТАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Виртуелни свијет/ емисија о компјутерима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спорт и музика, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Bellissima /емисија о козметички/, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00, 20.00 Најава програма, 20.30 Knockout /емисија за младе/, 22.00 Hot fresh /најновије у свијету музике/, 23.00 Контакт програм

СУБОТА

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 11.30 Лични огласи, 11.50 Пословни огласи, 12.00 Вијести, 12.05 Најава програма, 13.00 Породични киз, 14.20 Лични огласи, наставак Породичног киза, 15.15 Времплов, 15.20 Пословни огласи, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.20 Лични огласи, 16.30 Фонтана жеља, 17.20 Пословни огласи, наставак Фонтане жеља, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00, Од сумрака до поноћи..., Контакт програм, наградна игра, гост у студију, телефонско укључење..., Грлом у јагоде, Гдје, како и због чега, Гдје су..., Наградна игра, 24.00-04.00, 00.00 Најава дежурне екипе и сатнице, 00.15 Наградна игра, 01.00 Избор за хит ноћи, 02.00 Вијести, 02.05 „Molecool“ /контакт емисија са одређеном темом/, 03.30 Bedtimestories

НЕДЈЕЉА

08.15 Најава програма, 08.30 Трагом културне прошлости Будве, 09.00 Лични огласи, 09.05 Царство љубави /емисија за најмлађе/, 09.20 Пословни огласи, 09.30 Времплов, 09.50 Лични огласи, 10.10 Пословни огласи, 11.05 Лични огласи, 11.30 ЕКО /емисија о екологији/, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Хит недјеље, Хит мјесеца, 13.00 FM Fun Club /музичка емисија/, 14.30 Лични огласи, 14.50 Пословни огласи, 15.15 Времплов, 16.00-20.00, 16.00 Вијести, 16.05 Најава програма, 16.15 Водич кроз звијезде, 17.30 Пословни огласи, 18.00 Top 15 иностраних хитова, 19.00 Лични огласи, 19.50 Пословни огласи, 20.00-24.00, 20.00 Најава програма, 21.00 Кеџ /емисија за средњошколце/, 23.30 Трачоманија, 23.00 Контакт програм, 00.00-04.00, 00.05 Најава дежурне екипе и сатнице, 00.10 Наградна игра, гост програма „City walk“, Хуморскоп..., 01.00 Избор за хит ноћи, 02.00 Вијести, 02.15 Анкета, 02.30 Рекли су о..., 02.45 ПЛП-Поруке личне природе-Радио пејџер, 03.30 Bedtimestories

МЕТРО

сваког дана од 9,30 - 21,30

- велики избор робе из програма:
- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија
- подни и зидни носачи
- тв (свих димензија)
- аудио и видео
- освјетљења:
- тунгсрам

- велики избор игара:
- сони плеј стејшн
- пи си
- празни ил ромови
- празни минни дискови
- тдк аудио касете
- телешоп:
- магична крпа
- бриско
- астониш програм

Топлишки пут б.б.
85310 Будва

Тел: 086-51-490
069-025-497

JUGOSLOVENSKO AKCIONARSKO TURISTICKO DRUŠTVO

MONTENEGRO EXPRESS - BUDVA

Fax: 086/51-637 * Tel: 086/51-388, 51-116 * Telex: 61130 * Žiro račun: 50710-601-4-5262 SPP BUDVA

BODIKO - COMPANY

- Proizvodnja armaturnih mreža
- Proizvodnja fert gredica
- Proizvodnja građevinskog materijala
- Izgradnja i prodaja poslovnih objekata

Uprava - Budva, Jadranski put bb
tel. 086 53 909, 53 910, 44 575
Stovarište - Lastva Grbaljska 53 752
Proizvodnja - Lastva Grbaljska 53 753

U okviru BODIKO-COMPANY, preduzeća za proizvodnju, inženjering, trgovinu, ugostiteljstvo i transport posluju specijalizovana preduzeća DIMPEX - Budva i KOSMAC - Budva